

We Lwowie, dnia 4. grudnia 1906.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o melioracyach.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie o popieraniu robót melioracyjnych, które obejmuje:

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu i załatwienie petycyj.

II. Postęp budowy przy publicznych robotach melioracyjnych w r. 1905, sprawozdanie z czynności kraj. biura melioracyjnego za rok 1905—1906 i sprawozdanie z czynności c. k. galic. oddziału hydrograficznego za r. 1905.

III. Wnioski w sprawie podjęcia 2 nowych robót publicznych, uzupełnienia regulacji Bugu i Białej, tudzież konserwacji obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, niemniej też uzasadnienie wydatków w rub. IX. preliminarza krajowego na r. 1907.

IV. Obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego i udział kraju w tym funduszu.

I. Uchwały Wysokiego Sejmu i petycje.

a) *Ustawy sankcjonowane.*

Ustawa o re-
gulacji gór-
nej Trześnió-
wki z dopły-
wami

Odezwą z d. 12. października 1905 l. 12.834/pr, oznajmiło c. k. Prezydium Namiestnictwa, że uchwalony przez Wys. Sejm d. 4. listopada 1904 projekt ustawy o regulacji górnej Trześniówki z dopływami uzyskał najwyższą sankcję d. 15. września 1905, że jednak ze względu na wysokość przewidzianego w ustawie datku z funduszu melioracyjnego c. k. Ministerstwo skarbu zażądało, aby datek ten uiszczony był w formie anuitetów pożyczki, którą by kraj zaciągnął w wysokości datku przypadającego na fundusz melioracyjny.

Ponieważ to żądanie c. k. Ministerstwa skarbu nie było zgodne z postanowieniami §§. 2. i 6. ustawy z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116, wedle których zasiłki z funduszu melioracyjnego mają być wypłacane w gotówce, odniósł się Wydział krajowy odezwą z 23. listopada 1905 l. 97.410 do c. k. Prezydium Namiestnictwa o wyjednanie wypłaty zasiłku państwowego w gotówce, tem bardziej, że c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z 14. września 1903 l. 23.105

przyznało już na tę regulację 35% zasiłek państwowy bez żadnych zastrzeżeń co do formy uiszczenia tego zasiłku.

W projekcie rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacji górnej Trześniówki, który to projekt przesłano c. k. Rządowi odezwą z 6. grudnia 1905 l. 107.360, zaproponował też Wydział krajowy wypłatę zasiłku państwowego w gotówce, a jakkolwiek w reskrypcie z 16. marca 1906 l. 6.702 nie podniosło c. k. Ministerstwo rolnictwa w ogólności zarzutów przeciw temu projektowi, to jednak wstrzymało się z decyzją ze względu na proponowany sposób wypłaty zasiłku państwowego, co do której to kwestyi toczą się jeszcze rokowania z c. k. Ministerstwem skarbu.

Na prośbę przewodniczącego spółki wodnej, zaasygnowało c. k. Ministerstwo rolnictwa powołanym reskrypcem I. ratę 35% zasiłku państwowego, jednakże nie w pełnej wysokości 70.000 K, lecz tylko w kwocie 50.000 K wstawionej do preliminarza funduszu melioracyjnego na rok 1905.

Gdy w preliminarzu funduszu melioracyjnego na r. 1906 nie przewidziano żadnej dalszej kwoty na te roboty rzekomo z powodu odroczenia ich rozpoczęcia („in Folge Hinausschiebung ihrer Inangriffnahme“), przytoczony zaś powód nie odpowiada rzeczywistości, bo budowa została rozpoczęta w r. 1905, o czym zawiadomiono c. k. Namiestnictwo odezwą z 1. marca 1905 l. 20.088, — odniósł się Wydział krajowy pismem z 4. sierpnia 1906 l. 70.213 do c. k. Prezydium Namiestnictwa o przedłożenie Radzie państwa dodatkowego preliminarza funduszu melioracyjnego z uwzględnieniem uzupełnienia I. raty zasiłku państwowego na regulację górnej Trześniówki w kwocie 20.000 K podobnie jak to już niejednokrotnie miało miejsce, kiedy chodziło o przedsięwzięcia melioracyjne w krajach alpejskich.

O skutku tego pisma, zarówno jak i o zatwierdzeniu rozporządzenia wykonawczego nie otrzymał Wydział krajowy dotychczas zawiadomienia.

Ustawa o osuszeniu bagien Rzemieńskich.

Uchwalony przez Wys. Sejm d. 3. listopada 1904 projekt ustawy o osuszeniu bagien Rzemieńskich uzyskał sankcję cesarską 25. sierpnia 1905 (reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z 31. sierpnia 1905 l. 24.489, intymowany odezwą c. k. Prezydium Namiestnictwa z 11. września 1905 l. 11.356/pr.).

Przedłożony odezwą Wydziału krajowego z 6. września 1905 l. 79.316 projekt rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy został zatwierdzony reskrypcem c. k. Ministerstwa rolnictwa z 8. lutego 1906 l. 4.165, mimo że w tem rozporządzeniu przewidziano wypłatę zasiłku państwowego w gotówce, tak jak to przepisuje państwowa ustawa melioracyjna.

Roboty rozpoczęto przy tem przedsięwzięciu na rachunek datku spółki wodnej z wiosną 1905 r., jak to już Wydział krajowy nadmienił w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 6).

Ustawa o regulacji rzeki Wereszycy z dopływami.

Według odezwy c. k. Namiestnictwa z 27. czerwca 1906 l. 82.251, uzyskała Najwyższą sankcję d. 25. maja 1906 uchwalony przez Wys. Sejm d. 3. listopada 1904 projekt ustawy o regulacji Wereszycy z dopływami.

Co się tyczy rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, którego projekt przesłał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu przy odezwie z 14. grudnia 1905 l. 106.093, oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu w reskrypcie z 16. czerwca 1906 l. 17.072, że na wypadek, gdyby Wydział krajowy nie zgodził się na pokrycie datku funduszu melioracyjnego w anuitetach

pożyczki przez przedsiębiorstwo zaciągnąć się mającej, to zastrzega sobie uiszczenie przewidzianego w ustawie zasiłku w co najmniej 20 ratach rocznych, zamiast w ratach dziesięciu, jak to Wydział krajowy proponował.

Wobec tego stanowiska Ministerstwa Wydział krajowy oświadczył w odezwie z 7. lipca 1906 l. 68.098, że jeżeli c. k. Ministerstwo rolnictwa nie jest w stanie wypłacić 40% zasiłku państwowego w 10 ratach rocznych, jak tego nagłość regulacji wymaga, w takim razie proponuje Wydział krajowy rozłożenie robót na lat dwadzieścia przy użyciu do budowy jednej siły technicznej, a tem samem wypłatę datków kraju i państwa w 20 równych ratach rocznych począwszy od r. 1906.

Na tę propozycję zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa re-skryptem z d. 28. sierpnia 1906 l. 24.153 i zaasygnowało I. ratę zasiłku państwowego w kwocie 40.800 K.

Ponieważ Wys. Sejm w budżecie r. 1906 uchwalił na regulację Wereszycy dotację 81.600 K ze względu na projektowany pierwotnie dziesięcioletni okres budowy, zatem wobec przedłużenia tego okresu o dalszych lat dziesięć, dotacja ta wystarczy na pokrycie pierwszych 2 rat zasiłku krajowego, płatnych w r. 1906 i 1907, wskutek czego Wydział krajowy nie wstawił na ten cel żadnej kwoty do preliminarza krajowego na r. 1907.

Dochodzenia komisyjne dla oznaczenia okręgu konkurencyjnego i zawiązania spółki wodnej rozpoczęły się z końcem października 1906, kierownictwo zaś budowy poruczył Wydział krajowy inżynierowi-adjunktowi biura melioracyjnego Włodzimierzowi Rojeckiemu.

Ustawa o regulacji Pełtwi z dopływami.
W sprawie uchwalonego przez Wys. Sejm d. 21. listopada 1905 projektu ustawy o regulacji rzeki Pełtwi z dopływami otrzymał Wydział krajowy zawiadomienie od Posła na Sejm i do Rady Państwa p. Teofila Merunowicza, że odezwą z d. 6. maja 1906 l. 28.377 wystosowaną do c. k. Ministerstwa rolnictwa zgodziło się c. k. Ministerstwo skarbu na subwencyonowanie tego przedsiębiorstwa datkami 40% z państwowego funduszu melioracyjnego i 10% z państwowej dotacji wodnej pod następującymi dwoma warunkami, które mają być zamieszczone w rozporządzeniu wykonawczem:

1) że powyższe datki stanowią mają maximum świadczenia państwa, tak iż wszelkie państwowe działy administracji, przedsiębiorstwa i fundusze dotowane przez państwo mają być uwolnione od datków konkurencyjnych przymusowej spółki wodnej;

2) że fundusze potrzebne na wykonanie robót mają być uzyskane przez przedsiębiorcę w drodze pożyczki, do której oprocentowania i umorzenia mają się przyczynić kontrybujące czynniki w odpowiednim stosunku.

Jakkolwiek warunek ad 1) nie licuje z postanowieniem §. 8. ustawy z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116, a przeciw zaciągnięciu pożyczek na roboty melioracyjne rozłożone na długi okres czasu (w danym wypadku lat 18), Wydział krajowy oświadczył się już zasadniczo, to jednak celem rychłego zrealizowania projektu regulacji Pełtwi, które leży w interesie asanacji stolicy kraju, postanowił Wydział krajowy uchwałą z 25. maja 1906 w tym wypadku odstąpić od swego zasadniczego stanowiska i przyjąć powyższe warunki, z tą atoli zmianą, że nie przymusowa spółka wodna, która jeszcze nie istnieje, lecz kraj Galicya zaciągnie pożyczkę na pokrycie datków państwa i kraju, której anuitety opłacane będą przez kraj i państwo w stosunku wysokości datków.

Oświadczenie to przesłał Wydział krajowy pismem z 12. czerwca 1906 l. 52.347 c. k. Ministerstwu rolnictwa bezpośrednio dla przyspieszenia sprawy, — a wedle odezwę c. k. Prezydium Namiestnictwa

z d. 29. sierpnia 1906 l. 11.994/pr. projekt ustawy otrzymał sankcję Najwyższem postanowieniem z d. 23. lipca 1906.

Przy zestawieniu planu umorzenia pożyczki mającej się zaciągnąć na pokrycie datków kraju i państwa a umarzalnej (w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z 16. maja 1904, l. 5.998) w latach 25, okazało się jednak, że tak kraj, jak i państwowy fundusz melioracyjny musiałyby zapłacić w ratach anuitetowych po 3,808.714 K 60 gr., a po strąceniu lokacyi kapitału uzyskanego z pożyczki po **3,268.642 K 64 gr.**, podczas gdy przy wypłacie w gotówce w ratach 18 datki te wynosiłyby tylko po **2,308.000 K.**

Alegat 1.

Gdy więc pokrycie datków państwa i kraju pożyczką obciążałoby niepotrzebnie skarb państwa i kraju zbyt wysoką sumą po 960.642 K 64 gr., razem 1,921.285 K 28 gr., oświadczył Wydział krajowy w załączonej /./ odezwie z 4. września 1906 l. 89.268, że kraj uiszczy 40% datku w gotówce, a gdyby Administracja państwa obstawała przy żądaniu pokrycia owego datku pożyczką krajową, gotów jest Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na zaciągnięcie pożyczki w obligacjach krajowych tylko na pokrycie 40% datku państwowego funduszu melioracyjnego, a ewentualnie także 10% datku państwowej dotacyi wodnej.

Po nadejściu decyzji c. k. Ministerstw rolnictwa i skarbu przystąpił Wydział krajowy do redakcyi rozporządzenia wykonawczego, na razie zaś zarządził wygotowanie operatu konkurencyjnego.

Pierwsza rata 40% zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 128.222 K 23 gr. wstawioną została do preliminarza tego funduszu na r. 1906, pierwsza zaś rata 10% zasiłku z państwowej dotacyi wodnej w kwocie 32.055 K do preliminarza państwowego na rok 1907. Ponieważ powyższe raty odpowiadają proponowanemu przez Wydział krajowy 18-letniemu okresowi budowy, wstawił Wydział krajowy odpowiednią I. ratę 40% zasiłku krajowego w kwocie okragłej 128.222 K do preliminarza krajowego na r. 1907, zamierzając z wiosną przyszłego roku przystąpić do rozpoczęcia robót.

Ustawy
o konserwacji 6 publicznych przedsięwzięciach melioracyjnych.

Odezwą z 9. lipca 1906 l. 9.666/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydium Namiestnictwa, że Najwyższem postanowieniem z d. 13. czerwca 1906 uzyskały sankcję uchwalone przez Wys. Sejm d. 11. listopada 1905 projekty ustaw:

1) o konserwacji robót regulacyjnych na rzece Złotej Lipie (Dz. u. kr. Nr. 92);

2) o konserwacji robót regulacyjnych na potoku Dumnym (Dz. u. kraj. Nr. 94);

3) o konserwacji obwałowania lewego brzegu Dunajca od ujścia potoku Więckówki do mostu kolejowego w Bogumiłowicach (Dz. u. kr. Nr. 90);

4) o konserwacji obwałowania lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich (Dz. u. kraj. Nr. 91);

5) o konserwacji obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim (Dz. u. kraj. Nr. 93);

6) o konserwacji robót regulacyjnych na górnej sekcji rzeki Gniłej Lipy (Dz. u. kraj. Nr. 95).

O sankcyi tych ustaw zawiadomiliśmy Wydziały spółek wodnych, względnie Wydział powiatowy w Tarnobrzegu, a bezpośrednio po uchwaleniu przez Wys. Sejm projektów ustaw wezwaliśmy spółki i wymieniony Wydział powiatowy do uiszczenia przypadającego za r. 1906 datku na konserwację.

Nadzór nad konserwacją robót regulacyjnych na Złotej Lipie, Gnilej Lipie, Przegnojówce i potoku Dumnym, tudzież kontrolę robót konserwacyjnych w perymetrze bagien Oleskich i Stojanowskich poruczył Wydział krajowy starszemu inżynierowi kraj. biura melioracyjnego Dyonizemu Howarthowi, przydzielając mu konduktora melioracyjnego Józefa Krzysztyszyńskiego; dla konserwacji zaś obwałowania Wisły i Sanu, tudzież regulacji Łęgu i Trześniówki w powiecie Tarnobrzeskim ustanowił Wydział krajowy inżyniera sekcijnego w osobie starszego inżyniera Jana Bochniaka, któremu przydzielił trzech konduktorów melioracyjnych: Stanisława Ślisza, Józefa Święchowicza i Adama Jamroza.

Dla obwałowania lewego brzegu Dunajca nie mógł jeszcze Wydział krajowy zorganizować zarządu konserwacji, gdyż obwałowanie to stanowi jedną całość z perymetrem regulacji Kisieliny, do którego należy także lewy wał Dunajca od Biskupic radłowskich do ujścia, tudzież wał nadwiślański od Woli rogowskiej do Dunajca, a regulacja Kisieliny z powodu niefunkcjonowania Wydziału spółki i zwłoki w uiszczeniu datku konkurencyjnego nie została dotychczas nkończoną. Z tego powodu poruczył Wydział krajowy na razie nadzór nad lewym wałem Dunajca od ujścia Więkówki do Biskupic radłowskich kierownikowi regulacji Białej.

b) Projekty ustaw dotychczas nie sankcjonowane.

Projekt ustawy uzupełniającej postanowienia §. 45. kraj. ustawy wodnej.

O sankcyi uchwalonej przez Wys. Sejm d. 5. lipca 1901 noweli do ustawy wodnej nie otrzymał dotychczas Wydział krajowy zawiadomienia.

Projekt ustawy o regulacji potoków Sołotwy i Rokitny z dopływami

Również o sankcyi uchwalonego przez Wys. Sejm d. 1. maja 1900 projektu ustawy o regulacji potoków Sołotwy i Rokitny z dopływami nie nadeszło dotychczas zawiadomienie mimo upływu lat sześciu.

Stan tej sprawy przedstawiliśmy Wys. Sejmowi w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 3).

Projekty ustaw:
1) o obwałowaniu lewego brzegu Wisły od Grzegózek do ujścia Białuchy;
2) o podwyższeniu lewego wału nadwiślańskiego od ujścia Białuchy do granicy państwa;
3) o podwyższeniu prawego wału nadwiślańskiego od Podgórza do Niepołomic.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu melioracyjnym (pag. 3 i 4) mieliśmy zaszczyt podać do wiadomości Wys. Sejmowi, że sprawa obwałowania Wisły poniżej Krakowa doznała długotrwałej zwłoki z dwóch powodów: raz z powodu różnicy zdań między departamentem budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa a c. k. centralnem biurem hydrograficznem co do ilości wielkiej wody Wisły pod Krakowem, a po wtóre z powodu opinii delegatów c. k. Rządu wyrażonej przy reambulacji projektów, wedle której przy obwałowaniu Wisły nie chodzi o nieszkodliwe odprowadzenie wód górskich, a tem samem nie może być przyznany na to obwałowanie 50% zasilek z państwowego funduszu melioracyjnego.

Pierwsza kwestya załatwioną wprawdzie została na konferencji w kwietniu 1905 w Krakowie, na której przyjęto za podstawę unormowania niwelety wałów ilość wody większą (3.300 m³ na sekundę), obliczoną przez c. k. centralne biuro hydrograficzne, zamiast ilości mniejszej (2.250 m³ na sekundę) podanej przez c. k. Namiestnictwo; — lecz mimo to sprawa poszła znowu w odwłokę, gdyż departament budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa zakwestyjonował obliczenie c. k. centralnego biura hydrograficznego, a c. k. Namiestnictwo przedłożyło obszerny memoriał tego departamentu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, który udzieliło także Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 21. października 1905 l. 141.805.

Alegat 2. Przedkładając w załączeniu ./ odpis odpowiedzi Wydziału krajowego z 21. grudnia 1905 l. 101.455 na powyższy memoriał, którą to odpowiedź przesłaliśmy także c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, zaznaczamy, że w sprawie tej odbyła się w grudniu 1905 ponowna konferencja, na którą jednak Wydział krajowy nie był zaproszony, mimo że tam zdecydowano kwestyę kanalizacji Wisły pod Krakowem i niweletę murów ochronnych, a wedle §. 10. państwowej ustawy kanałowej z 11. czerwca 1901 Dz. p. p. Nr. 66 tego rodzaju kwestyę mają być decydowane po wysłuchaniu Wydziału krajowego. Na konferencji tej przyjęto ponownie za podstawę obliczenia wysokości murów, względnie wałów ochronnych większą ilość wody proponowaną przez c. k. centralne biuro hydrograficzne (3.300 m³ na sekundę), która daje gwarancję większego bezpieczeństwa dla Krakowa i okolicy, aniżeli ilość wody podana poprzednio przez c. k. Namiestnictwo.

Alegat 3. Jakoż załączoną ./ odezwą z 30. marca 1906 l. 3.632/pr. zakomunikowało nam c. k. Prezydium Namiestnictwa negatywną decyzję c. k. Ministerstwa rolnictwa z 16. lutego 1906 l. 606 co do sankcyj uchwalonych przez Wys. Sejm dnia 24. października 1903 trzech projektów ustaw o podwyższeniu wałów nadwiślańskich poniżej Krakowa, podając za powód potrzebę przerobienia projektów technicznych dla obniżenia niwelety wałów, tudzież niemożliwość udzielenia 50% zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego.

Obniżenie to miałyby być osiągnięte z jednej strony przez przyjęcie większego spadku (0.421 m na 1 km, podczas gdy spad wody normalnej Wisły od Krakowa do Niepołomic wynosi w rzeczywistości tylko 0.31 m na 1 km), z drugiej zaś strony przez rozszerzenie łóżyska Wisły (skopanie brzegów), którego koszta miałyby pokryć fundusz obwałowania.

Ponieważ w powołanej odezwie c. k. Prezydium Namiestnictwa poruszono kwestyę, które nie miały związku z projektem podwyższenia wałów nadwiślańskich poniżej Krakowa, a obok tego nie udzielono Wydziałowi krajowemu przy tej odezwie ani obliczeń c. k. centralnego biura hydrograficznego, ani opinii departamentu budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa o projektach biura melioracyjnego, wreszcie ponieważ c. k. Ministerstwo rolnictwa już w reskrypcie z 10. kwietnia 1897 l. 2.303 orzekło, iż fundusze obwałowania nie mogą być pociągnięte do kosztów robót w łóżysku Wisły, które winna pokrywać państwowa dotacja wodna; — odniósł się Wydział krajowy załączoną ./ odezwą z 1. maja 1906 l. 35.082 do c. k. Prezydium Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zarządzenia konferencji, która rozstrzygnęłaby wszystkie kwestyę dotyczące tego obwałowania, w której wzięliby udział delegaci c. k. Ministerstwa rolnictwa (departamentu wodnego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych), c. k. Dyrekcji budowy dróg wodnych, c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego,

Alegat 4. C. k. Ministerstwo rolnictwa, któremu przesłaliśmy odpis powołanej naszej odezwy (aleg. 4), przychyliło się do wniosku Wydziału krajowego reskryptem z dnia 3. września 1906 l. 19.715, przewidując zebranie się konferencji w miesiącu wrześniu rb., — c. k. Prezydium Namiestnictwa zaś zwołało tę konferencję dopiero na 15. października 1906.

Alegat 5. Wynik tej konferencji, w której wzięli udział delegaci wymienieni w załączonym ./ protokole z 19. października 1906, streszcza się w następujących głównych punktach:

1) Za podstawę obliczenia wysokości wałów przyjęto po raz trzeci ilość wielkiej wody Wisły (3.300 m³ na sekundę) podaną przez centralne biuro hydrograficzne, wzniesienie zaś korony wałów na 0.5 m (zgodnie z dotychczasowymi projektami Wydziału krajowego).

2) Dla powiększenia pojemności łóżyska Wisły, a tem samem obniżenia niwelety murów (wałów) ochronnych w Krakowie wytworzyć

ma Administracja państwa poniżej km. 81⁴/₅ (tj. poniżej przestrzeni, która ma być skanalizowaną przez c. k. Dyrekcyę budowy dróg wodnych) profil pod wójtyny łożyska Wisły, a koszta pokryć z państwowej dotacji wodnej, tak iż fundusze obwałowania nie będą pociągane do kosztów tych robót.

3) Co do udziału kraju i państwa w kosztach obwałowania, odstąpili delegaci Wydziału krajowego od żądania pokrycia tych kosztów po połowie przez kraj i państwo, wskutek czego istniejące spółki wodne, względnie interesowane gminy muszą się przyczynić pewnym choćby niskim datkiem. Wydział krajowy zamierza bowiem przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na ogłoszenie tych obwałowań za przedsiębiorstwa spółek wodnych, pod zarządem Wydziału krajowego, w którym to wypadku państwowy fundusz melioracyjny obowiązany będzie przyczynić się do kosztów takim datkiem, jak fundusz krajowy.

4) Kwestya urzędzenia drogi szutrowanej na koronach wałów, która z powodu szczupłej szerokości nie mogłaby być wcale użytkowaną, nie została na konferencji poruszona przez delegatów Administracji państwa.

Ze względu na zamierzone przez Administracyę państwa powiększenie łożyska Wisły zachodzi potrzeba ponownego obliczenia przepływu wielkiej wody i przerobienia projektów, co też w oczekiwaniu zatwierdzenia wniosków konferencji przez c. k. Ministerstwo rolnictwa i spraw wewnętrznych zostało już zarządzane, tak iż Wydział krajowy będzie mógł przedłożyć Wys. Sejmowi na bieżącej sesyi nowe projekty ustaw. Wydział krajowy zaznacza, że usunięcie trudności, które przez 3 lata blisko wstrzymywały załatwienie kwestyi tych obwałowań, zawdzięczać należy głównie szefowi galic. oddziału w departamencie wodnym c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, c. k. nadradcy budownictwa p. Arturowi Herbstowi.

Budowa prawego wału nadwiślańskiego w Podgórzu i Płaszowie.

Jak już w sprawozdaniu o melioracyach z r. 1904 nadmieniliśmy, zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa na zbudowanie prawego wału nadwiślańskiego od Podgórza do Płaszowa do wysokości 0.5 m nad zwierciadłem wielkiej wody z r. 1903, podczas gdy wedle obliczenia kraj. biura melioracyjnego (w projekcie z r. 1903) zwierciadło wielkiej wody, której ilość odpowiadałaby wielkiej wodzie z r. 1813, wznosić się ma 1.4 m, a wedle obliczenia c. k. centralnego biura hydrograficznego 1.6 m nad zwierciadło wielkiej wody z r. 1903.

Udzielając reskryptem z 30. czerwca 1905 l. 18.592 (intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 11. września 1905 l. 98.757) protokół komisji reambulacyjnej z 7. kwietnia 1905, upoważniło nas c. k. Ministerstwo rolnictwa do zbudowania muru ochronnego na długości 127 m według niwelety zaprojektowanej przez kraj. biuro melioracyjne, upoważnienie to jednak nie posiada żadnej praktycznej doniosłości, gdyż między tym murem a starym wałem w Płaszowie pozostałaby przerwa 2.632 m długa, która nowym wałem musi być zamknięta. Z tego powodu ponowił Wydział krajowy odezwą z dnia 4. października 1905 l. 87.648 prośbę o upoważnienie do zbudowania nie tylko muru lecz także wału według zaprojektowanej niwelety, lecz na tę odezwę nie otrzymał odpowiedzi.

Wobec apostrofy zawartej w końcowych ustępach odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 30. marca 1906 l. 3.632/pr. (aleg 3) odniósł się Wydział krajowy odezwą z 22. kwietnia 1906 l. 14.999 do c. k. Namiestnictwa o przeprowadzenie postępowanie wodno-prawnego w sprawie budowy prawego wału nadwiślańskiego między Podgórzem a Płaszowem (km. 10,130 do 12,909) wedle trasy zatwierdzonej reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 13. czerwca 1903 l. 14.331, tudzież o udzielenie koncesyi na budowę i wywłaszczenie gruntów. Mimo to

sprawa nie postąpiła naprzód, gdyż wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 16. września 1906 l. 118.641 c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 3. września 1906 l. 24.244 odroczyło dochodzenia komisyjne aż do czasu, kiedy trasa wałów poniżej mostu kolei państwowej w Podgórzu przez wspólną konferencję w porozumieniu z organami Dyrekcji budowy dróg wodnych zostanie ustalona.

Trasa ta została też ostatecznie zdecydowaną przez konferencję (punkt I a) protokół z 19. października 1906 — aleg. 5 in a tej podstawie zarządził Wydział krajowy obliczenie nowej niwelety wielkiej wody i wałów.

Projekt ustawy o regulacji Wisłoka i Pielnicy.

Sprawa ta doznała długotrwałej zwłoki, gdyż protokół reambulacji projektu przedłożono bezpośrednio c. k. Ministerstwu rolnictwa bez poprzedniego udzielenia Wydziałowi krajowemu, a nadto wymienione Ministerstwo zażądało przeprowadzenia postępowania wodno-prawnego przed powzięciem decyzji co do subwencyonowania tego przedsięwzięcia do sankcyi uchwalonego przez Wys. Sejm dnia 3. listopada 1904 projektu ustawy.

Alegat 6.

Oświadczenie co do kwestyj poruszonych przez delegatów c. k. Rządu przy reambulacji projektu, tudzież co do żądań stron postawionych w toku postępowania wodno-prawnego złożył Wydział krajowy w załączonej odezwie z dnia 24. stycznia 1906 l. 114.335. Reskryptem z 6. listopada 1906 l. 10.050 intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z 20. listopada 1906 l. 151.291 przychyliło się wprawdzie c. k. Ministerstwo rolnictwa do zapatrywania Wydziału krajowego w sprawie górskiego charakteru Wisłoka i Pielnicy z dopływami i przyznało na te roboty 50% zasiłek państwowy, zażądało jednak zestawienia kosztorysu robót dodatkowych żądanych przez strony interesowane przy postępowaniu wodno-prawnem, zaznaczając przytem, że prawdopodobnie uchwalona w projekcie ustawy suma kosztorysowa zostanie przekroczoną. Wobec tego sprawa cała znowu na jeden rok została odroczonej.

Projekt ustawy o regulacji rzeki Raty z dopływami.

Reambulancja projektu technicznego regulacji Raty przeprowadzoną została z początkiem września 1906.

Gdy I. rata 40% zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 121.600 K wstawioną została do preliminarza tego funduszu na r. 1906, odniósł się Wydział krajowy odezwą z 25. września 1906 l. 91.497 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa przedłożenia do sankcyi uchwalonego przez Wys. Sejm 11. listopada 1905 projektu ustawy.

Projekt ustawy o regulacji rzeki Tyśmienicy z dopływami.

Reambulację projektu technicznego przeprowadził z końcem czerwca 1906 delegat c. k. Ministerstwa rolnictwa wspólnie z zastępcami c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego; gdy zaś I. rata 40% zasiłku państwowego w kwocie 135.880 K wstawioną została do preliminarza funduszu melioracyjnego na r. 1906, odniósł się Wydział krajowy odezwą z 26. lipca 1906 l. 67.314 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie Najwyższej sankcyi uchwalonego przez Wys. Sejm dnia 11. listopada 1905 projektu ustawy.

c) Uchwały niewymagujące sankcyi.

Obwałowanie górnej Wisły (Małej Wisły).

W prawie tej poruszonej rezolucyami Wys. Sejmu z dnia 3. listopada 1904 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo odezwą z 4. maja 1906 l. 48.795, że program wykonania zamierzonej regulacji i obwałowania Małej Wisły ustalono w porozumieniu z Rządem pruskim pod-

czas komisji międzynarodowej w Dziedzicach dnia 15. września 1905, według którego to programu mają być wykonane przede wszystkim roboty regulacyjne we właściwym korycie na przestrzeni od Jawiszowic aż po ujście Przemszy, postępując partjami z dołu ku górze, następnie roboty regulacyjne na przestrzeni między Jawiszowicami a ujściem Białki projektowane.

Co do wykonania obwałowań postanowiono, że roboty mają być uskutecznione za biegiem wody od ujścia Białki w dół, a to zezwolone już przez c. k. Rząd roboty około rekonstrukcji obwałowania między Białką a Jawiszowicami od r. 1906 począwszy, jednak na razie tylko do wysokości koron istniejących wałów i pod warunkiem, że położone między trasą nowych wałów stare wały będą rozebrane dopiero po wykonaniu przekopów poniżej Jawiszowic i przy rozpoczęciu wykonania robót regulacyjnych powyżej Jawiszowic, przy której to sposobności mają być nowe wały podniesione do ustanowionej niwelety ich korony.

Co się tyczy obwałowania Małej Wisły od Jawiszowic do ujścia Przemszy, do którego kosztów w myśl rezolucji sejmowej z dnia 3. listopada 1904 ma się przyczynić także fundusz krajowy, oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że wedle uchwały komisji roboty koło tego obwałowania mogą być rozpoczęte dopiero po wykonaniu przekopów na tej przestrzeni, których termin wykończenia oznaczono na 4 lata, a więc dopiero w r. 1910.

Przy powołanej odezwie nadeszło nam także c. k. Namiestnictwo projekt obwałowania Małej Wisły od ujścia potoku Dańkowski do ujścia Przemszy wraz z reskryptem c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 7. kwietnia 1906 l. 5.466, wedle którego przedsięwzięcie to ma być uregulowane na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej przy udziale w kosztach państwowego funduszu melioracyjnego, funduszu krajowego i stron interesowanych.

Ponieważ projekt, który obejmuje budowę wałów na łącznej długości 18,¹³⁶ km. i preliminuje koszta na 1,076.400 K., okazuje znaczne braki, między innymi zaś nie podaje obszaru gruntów interesowanych, które wedle powołanego reskryptu ministeryjalnego mają być obciążone datkiem konkurencyjnym, zażądał Wydział krajowy odezwą z 23. lipca 1906 l. 48.071 uzupełnienia projektu w następujących kierunkach:

1) obliczenia niwelety wielkiej wody i uzasadnienia wysokości wałów, co w projekcie zupełnie pominięto;

2) obliczenia i uwidocznienia w profilu podłużnym średniej wody normalnej i zastosowania głębokości obiektów wałowych do zwierciadła tej wody;

3) obliczenia rozmiarów obiektów wałowych;

4) uzupełnienia projektu rowami dopływowymi do obiektów wałowych i rowami odpływowymi od tych obiektów do Wisły;

5) uzupełnienia projektu kartą przeglądową z uwidocznieniem terenu inundacyjnego (okręgu konkurencyjnego) po myśli rozporządzenia c. k. Ministerstwa rolnictwa wydanego w porozumieniu z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych d. 18. grudnia 1885 Dz. p. p. Nr. 1. ex 1886.

Przytem z uwagi, że c. k. Namiestnictwo przy tej sposobności nadmieniło, jakoby c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych zakwestyjonowało obwałowanie Wisły od ujścia Przemszy do Krakowa, oświadczył Wydział krajowy, że może przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej obwałowanie Małej Wisły od Jawiszowic do Przemszy tylko pod warunkiem równoczesnego zapewnienia obwałowania Wisły od Przemszy do Krakowa, gdyż w razie przeciwnym dolina Wisły po-

niżej Przemszy, w której się znajdują daleko więcej wartościowe grunta, zabudowania i urządzenia gospodarcze, byłaby bardziej narażoną na wylewy.

Obwałowanie
Wisły od uj-
ścia Przem-
szy do Kra-
kowa

Jak w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach zaznaczyli-
śmy, odniósł się Wydział krajowy pismem z d. 28. kwietnia 1904 l.
42.574 do c. k. centralnego biura hydrograficznego w Wiedniu o obli-
czenie ilości wielkiej wody Wisły powyżej Krakowa, ażeby na tej pod-
stawie kraj. biuro melioracyjne mogło unormować niweletę wałów
i ażeby projekt nie napotkał na żadne dalsze trudności, jakie dotychczas
stawiane były projektom obwałowania Wisły ze strony departamentu
budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa, który w protokole komisji
międzynarodowej dla regulacji Wisły z r. 1896 podał maksymalną ilość
wody Wisły z r. 1813 pod Krakowem na 2.140 m³ i sprzeciwiał się
przyjęciu większych ilości wody w projektach obwałowania.

Nadspodziewanie jednak centralne biuro hydrograficzne, którego
zadaniem jest przeprowadzanie podobnych studyów według statutu or-
ganizacyjnego, nie obliczyło tej ilości wody mimo upływu dwu lat i li-
cznych urgensów Wydziału krajowego, za to zaś oświadczyło się prze-
ciw obwałowaniu Wisły powyżej Krakowa, do czego to biuro znowu nie
jest ani powołane ani uprawnione.

Wskutek tego c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskry-
ptem z 28. lutego 1906 l. 58.337 ex 1905 intymowanym odezwą c. k.
Namiestnictwa z 5. kwietnia 1906 l. 29.000 uznało „za niezbędne, aby
Wydział krajowy przed wdrożeniem żądanych, a bardzo obszernych
i niewątpliwie bardzo kosztownych pomiarów i badań hydrograficznych,
przeprowadził przedewszystkiem możliwie wyczerpujące badania, ja-
kiego ekonomicznego efektu należy oczekiwać z zamierzonego obwało-
wania Wisły ponad najwyższe wody między Przemszą a Krakowem
w porównaniu do dotyczących kosztów budowy, tudzież czy wogóle
byłoby dopuszczalnym stosunki bezpieczeństwa na Wiśle w Krakowie
i poniżej Krakowa w razie obwałowania Wisły powyżej Krakowa przez
dotkliwe powiększenie objętości wielkiej wody narażać, następnie jakie
ekonomiczne i finansowe konsekwencje, wylonilyby się z niezbędnego
w takim razie, a dotąd nieuwzględnionego wzmocnienia wszystkich bu-
dowli ochronnych w całej dolinie Wisły, poniżej Krakowa położonej“.

Zazadem zakomunikowało nam c. k. Namiestnictwo uchwały
konferencji technicznej z grudnia 1905, wedle których budowa zbiorni-
ków wody w dorzeczu Wisły nie wpłynie na znaczniejsze obniżenie
zwierciadła wielkiej wody pod Krakowem, oraz nie zaleca się wykona-
nia obwałowania najwyższych wód Wisły powyżej Krakowa, lecz dopu-
szczalnym jest wzięcie pod rozwagę ochronę zagrożonych gmin i obje-
któw przed powodziąmi.

O ile wnosić można z treści reskryptu ministryalnego, centralne
biuro hydrograficzne obawia się zwiększenia ilości wielkiej wody w dal-
szej przestrzeni Wisły przez usunięcie retencji w terenie inundacyjnym
powyżej Krakowa wskutek obwałowania. Tymczasem powszechnie jest
wiadomem, że nie górna Wisła z dopływami, lecz rzeka Dunajec wy-
wołuje największe wezbrania Wisły w dolnej przestrzeni, a jakkolwiek
Dunajec na brzegu prawym, gdzie jest największy teren inundacyjny
i największa jego retencja, przed r. 1903 był już obwałowany, nie za-
uważono na przestrzeni Wisły poniżej Dunajca podczas wezbrania w r.
1903 takiego podwyższenia stanu wody, któreby wywołało potrzebę
wzmocnienia wałów nadwiślańskich w powiatach Dąbrowskim, Mieleckim
i Tarnobrzeskim ponad zaprojektowaną już przedtem niweletę wałów.
Gdyby wzgląd na retencję wielkiej wody i na wpływ tej retencji był
decydujący, w takim razie po skutecznieniu obwałowania Wisły i Sanu
w powiecie Tarnobrzeskim należało było wogóle zaniechać dalszego

obwałowania Wisły w przestrzeniach powyżej położonych, której to kwestyi jednak władze centralne dotychczas wcale nie podnosiły.

Gdy Wydział krajowy przyjmuje konsekwentnie odpowiednio tj. w stosunku do wielkości dorzecza zredukowaną ilość wielkiej wody Wisły powyżej Krakowa, nie zachodzi obawa większego narażenia Krakowa i okolic poniżej Krakowa położonych przez obwałowanie Wisły między Przemszą a Krakowem, któremu też zapatrywaniu dał Wydział krajowy wyraz w załączonej $\%.$ odezwie z 19. kwietnia 1906 l. 36.335.

Wobec zawodu doznanego ze strony centralnego biura hydrograficznego zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu obwałowania Wisły od Przemszy do Krakowa, do czego zdjęcia wykonane już zostały w latach 1903 i 1904, na podstawie ilości wielkiej wody obliczonej z profilu w Dębnikach, a kiedy operat był na ukończeniu, dowiedzieli się delegaci Wydziału krajowego na konferencji 19. października 1906 w Krakowie, że Administracja państwa zamierza także na przestrzeni Wisły powyżej Krakowa wytworzyć profil podwójny łożyska, który to profil dotychczas jeszcze nie jest ustalony.

Wskutek tego cały operat musi być na nowo przerobiony, a zarządzenie przerobienia może nastąpić, skoro Administracja państwa poda Wydziałowi krajowemu ustalony przekrój poprzeczny łożyska Wisły, według którego przepływ wody ma być rachowany, — tak iż wykonanie uchwały Wys. Sejmu z 11. lipca 1902 doznać musi dalszej zwłoki.

Regulacja
Rudawy.

W myśl uchwały Wys. Sejmu z 11. lipca 1902 opracowany został w roku bieżącym projekt regulacji i obwałowania potoku Rudawy od mostu w Woli justowskiej do mostu na drodze powiatowej w Dnlowy na długości 31,8 km. wraz z 12 dopływami łącznej długości 11,091 km. i 27 rowami osuszającymi długości 41,02 km. ogółem 84,911 km. Koszta tej regulacji wraz z budową licznych obiektów komunikacyjnych, 10 jazów do piętrzenia wody (dla celów przemysłowych i nawodnienia) i 26 szluz wałowych obliczono na 3,600.000 K, z czego przypada na powiat krakowski 2,025.000 K, a na pow. chrzanowski 1,575.000 K.

Mimo wysokich kosztów tej regulacji postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej wykonanie robót w drodze przedsiębiorstwa powiatów krakowskiego i chrzanowskiego przy 45% zasiłkach kraju i państwa, skoro Reprezentacye interesowanych powiatów powezną uchwaly co do pokrycia 10% kosztów z fundusów powiatowych.

W tym celu przesłał Wydział krajowy reskryptem z 21. listopada 1906 L. 75.467 projekt techniczny Wydziałowi powiatowemu w Krakowie z wezwaniem udzielenia tego projektu Wydziałowi powiatowemu w Chrzanowie, skoro Rada powiatowa krakowska powezmie uchwale co do przyczynienia się datkiem 10%.

Uchwały
w sprawie
powiększenia
sił biura me-
lioracyjnego,
tudzież po-
mnożenie eks-
pozytur i od-
powiedniej-
go wyznacze-
nia dota-
cyi na utrzy-
manie ekspó-
zytur.

Na posiedzeniu z dnia 11. listopada 1905 powziął Wys. Sejm na wnioski Komisji gospodarstwa krajowego następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał potrzebę wydatniejszego powiększenia sił biura melioracyjnego, tudzież pomnożenia ekspozytur, jak niemniej potrzebę odpowiedniejszego wyznaczenia dotacyi na utrzymanie biur ekspozytur i ażeby w tym kierunku przedłożył wnioski na najbliższej sesyi sejmowej“.

Przy rozprawach nad rub. IX. wydatków budżetu krajowego na rok 1906 powziął Wysoki Sejm dnia 22. listopada 1905 w tej samej sprawie dalszą uchwałę, która jest identyczną z uchwałą powyżej przytoczoną.

W przedmiocie tym powołuje się Wydział krajowy na swe zeszlóroczne sprawozdanie o melioracyach (pag. 61—63), w którym wy-

kazał potrzebę powiększenia personelu biura melioracyjnego o ośmiu inżynierów, mianowicie 3 inżynierów dla konserwacji publicznych robót melioracyjnych, a pięciu inżynierów dla projektowania i wykonania osuszenia i drenowania gruntów, które mają być wykonane w latach 1907—1916 przy pomocy pożyczek bezprocentowych w sumie 5,000,000 koron.

W tym celu przedłożył Wydział krajowy w roku ubiegłym Wys. Sejmowi wniosek na powiększenie personelu biura melioracyjnego o czterech inżynierów (2 inżynierów II. klasy i 2 inż. — adjunktów), który to wniosek został przez Wys. Sejm dnia 11. listopada 1905 uchwalonym, a obecnie proponuje Wydział krajowy wzmocnić siły tego biura począwszy od r. 1907, w którym prywatne roboty melioracyjne przy pomocy pożyczek bezprocentowych mają być rozpoczęte, o dalszych czterech inżynierów.

Gdy w roku ubiegłym powiększony został personal biura melioracyjnego w 2 niższych klasach rangi, leżałoby w interesie pozyskania dobrych sił ustanowienie dalszych 4 posad w 2 wyższych rangach (po 2 w VIII. i VII. klasie rangi), tak ażeby biuro melioracyjne liczyło równą ilość urzędników od VII. do X. klasy rangi. Jednakże ze względu na niepomysłny stan finansów kraju proponuje Wydział krajowy utworzenie po 1 posadzie w VII, VIII, IX i X. klasie rangi.

Obciążenie funduszu krajowego z powodu tego powiększenia personelu wynosić będzie:

a) 1 starszy inżynier	płaca	4.800 K			
	dodatek aktyw.	1.120 „	.	.	5.920 K
b) 1 inżynier I. kl.	płaca	3.600 K			
	dodatek aktyw.	960 „	.	.	4.560 K
c) 1 inżynier II. kl.	płaca	2.800 K			
	dodatek aktyw.	800 „	.	.	3.600 K
d) 1 inżynier adjunkt	płaca	2.200 K			
	dodatek aktyw.	640 „	.	.	2.840 K
	Razem		.	.	16.920 K.

Wydatek ten wstawił Wydział krajowy do preliminarza krajowego na r. 1907, gdyż w oczekiwaniu zatwierdzenia tego wniosku, który jest wynikiem dwukrotnych poleceń Wys. Sejmu, zamierza powiększyć personal od 1. stycznia 1907 celem przyspieszenia opracowania projektów osuszenia i drenowania gruntów, które już z wiosną 1907 r. mają być rozpoczęte.

Co się tyczy pomnożenia ekspozytur i wyznaczenia większej dotacyi na ich utrzymanie, nie przedkłada Wydział krajowy na razie żadnego wniosku, gdyż tak projektowanie, jak i wykonanie prywatnych robót melioracyjnych przy pomocy pożyczek bezprocentowych zamierza poruczyć urzędnikom biura centralnego.

Uchwała
w sprawie
projektowa-
nia i wyko-
nania kana-
lizacji i wo-
dociągów dla
gmin.

W załatwieniu sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego o wniosku posła ks. Szpondra w przedmiocie rozszerzenia zakresu działania krajowego biura melioracyjnego na projektowanie i wykonywanie wodociągów i kanalizacji powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 15. listopada 1905 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedłożył Sejmowi wnioski:

a) w przedmiocie zmiany postanowień §§. 1. i 11. instrukcyi służbowej dla biura melioracyjnego w tym kierunku, ażeby zakres działania tego biura rozszerzony został na projektowanie i wykonanie wodo-

ciągów i kanalizacyi w gminach wiejskich, małomiejskich i miastach prowincjonalnych, oraz ażeby pomoc techniczna do projektowania i wykonania tych budowli udzielaną była na koszt funduszu krajowego;

b) w sprawie wykształcenia i ustanowienia w biurze melioracyjnem osobnych sił fachowych do projektowania i wykonania kanalizacyi i wodociągów“.

W wykonaniu uchwały ad a) przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi wniosek na zmianę punktu 1. §. 1. instrukcyi służbowej dla biura melioracyjnego z 9. maja 1893 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 67, tudzież ustępu pierwszego §. 10. tej instrukcyi, a mianowicie:

1) punkt 1. §. 1. instrukcyi opiewałby:

„1. inicjowanie, projektowanie, wykonywanie i nadzór regulacyi wód niespławnych, ulepszeń gruntów za pomocą osuszenia i nawodnienia, tudzież budowy wodociągów i kanalizacyi w gminach“;

2) punkt 5. §. 1. instrukcyi, który traktuje o stacyach ombrometrycznych i wodoskazowych, należy przy tej sposobności całkiem wyeliminować, gdyż agendy te przeszły na galicyjski oddział hydrograficzny, który Wys. Sejm subwencyjonuje roczną dotacją 16.000 K;

3) ustęp pierwszy §. 10. instrukcyi brzmiałby następnie:

„W miarę przyzwołonych przez Sejm funduszków, oraz sił dyspozycyjnych biura melioracyjnego i jego ekspozytur udziela Wydział krajowy bezpłatnej pomocy technicznej poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania, wytyczania i kontroli robót melioracyjnych, niezamoznym zaś gminom do projektowania i budowy wodociągów i kanalizacyi.“

Proponowane zmiany instrukcyi czynią w zupełności zadość poleceniu Wys. Sejmu, wniosek zaś Wydziału krajowego o tyle tylko odstępuje od brzmienia uchwały sejmowej, że bezpłatną pomoc przyznaje niezamoznym gminom, co niewątpliwie odpowiada intencji Wys. Sejmu.

Celem przygotowania sił fachowych w myśl uchwały ad b) Wydział krajowy poruczył już w roku bieżącym dwom praktykantom technicznym biura melioracyjnego Franciszkowi Chudobie i Zygmunтови Ursiniemu wyłącznie czynności przy projektowaniu i wykonaniu kanalizacyi szpitali i mniejszych wodociągów pod kierunkiem starszych inżynierów Aleksandra Wierzbickiego i Dra Michała Kornelli. Praktykant Chudoba zajęty był przeważnie przy budowie wodociągu w Zakopanem, praktykant zaś Ursini przy wodociągu w Żmigrodzie. W r. 1907 zamierza Wydział krajowy wysłać tych 2 techników za granicę kraju dla przestudyowania kilku wodociągów i kanalizacyi już wykonanych, lub znajdujących się w toku budowy i uprasza Wys. Sejm o uchwalenie na ten cel kredytu w kwocie 3.500 K, który już wstawiony został do preliminarza krajowego na r. 1907.

Zarazem proponuje Wydział krajowy w myśl powyższej uchwały Wys. Sejmu ustanowić w biurze melioracyjnem na razie dwie siły fachowe do projektowania i budowy wodociągów i kanalizacyi w randze inżynierów-adjunktów, których pobory (płace po 2.200 K i dodatki aktywne po 640 K) w sumie 5.680 K wstawił do preliminarza krajowego na r. 1907.

Badanie sił
wodnych.

W sprawie wyzyskania sił wodnych poruszonej wnioskiem rektora Niementowskiego, nie nadeszło dotychczas decyzji c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych. W tytule 1. §. 5. preliminarza wydatków c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych na r. 1907 znajdujemy jednak wstawioną kwotę 50.000 K na założenie katastru sił wodnych („Anlage eines Wasserkraftkatasters“), która ma być użytą na pokrycie kosztów perso-

nalu technicznego i pomocniczego, jaki dla tych badań i studyów ma być przydzielony centralnemu biuru hydrograficznemu (1 nadinżynier, 1 inżynier, 4 adjunktów budownictwa, 1 praktykant i 2 kalkulantów).

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 2. listopada 1903 zarządził Wydział krajowy w roku ubiegłym uzupełnienie studyów dla zbadania sił wodnych w dorzeczu Stryja i Oporu. Wynik tych studyów, które przeprowadził autoryzowany inżynier cywilny p. Karol Pomianowski wspólnie z praktykaniem Włodzimierzem Bartoszem, ogłoszono drukiem, odnośna zaś publikacya będzie przedłożoną Wys. Sejmowi.

W roku bieżącym przeprowadził wymieniony inżynier wspólnie z praktykaniem Bronisławem Drożdżem studia w dorzeczu Soły, które po części zużytkowane będą przy zarządzone przez c. k. Ministerstwo handlu badaniu górnych dorzeczy rzek kanałowych.

Do preliminarza na r. 1907 wstawił Wydział krajowy na ten cel dotacyę w dotychczasowej wysokości 5.000 K i zamierza przedewszystkiem zarządzić badania dorzecza Skawy, która to rzeka wraz ze Sołą doprowadza największą ilość wody do górnej Wisły i wymaga podobnie jak Soła, urządzenia zbiorników wody w górach dla zneutralizowania przyspieszonego regulacyą dopływu wielkiej wody do Krakowa.

Organizacya
spółek wo-
dnych.

W ciągu ostatniego roku zawiązaną została tylko jedna spółka wodna dla kolmatacyi bagien naddniestrzańskich w myśl ustawy z dnia 29. maja 1903 Dz. u. kraj. Nr. 58 przez c. k. Starostwo w Samborze.

Zalegają zaś sprawy zawiązania następujących spółek wodnych:

1) dla regulacyi Bugu w myśl ustawy z 9. lipca 1894, Dz. u. kraj. Nr. 69 (c. k. Starostwo w Kamionce);

2) dla regulacyi potoku Pustej w myśl ustawy z 11. września 1901, Dz. u. kraj. Nr. 92 (c. k. Starostwo w Kamionce);

3) dla regulacyi potoków Solotwy i Rokitny (c. k. Starostwo w Kamionce);

4) dla obwałowania Wisły od Niepołomic do Raby w myśl ustawy z 21. maja 1903, Dz. u. kraj. Nr. 55 (c. k. Starostwo w Bochni);

5) dla obwałowania Wisły od Raby do Woli rogowskiej w myśl ustawy z 29. maja 1903, Dz. u. kraj. Nr. 61 (c. k. Starostwo w Brzesku);

6) dla regulacyi potoku Błotni w myśl ustawy z 10. lipca 1904, Dz. u. kraj. Nr. 88 (c. k. Starostwo w Rawie);

7) dla regulacyi Wereszycy z dopływami w myśl ustawy z 25. maja 1906, Dz. u. kraj. Nr. 89 (c. k. Starostwo w Rudkach).

Zakładanie
fabryk dre-
narskich.

W okresie czasu, za który niniejsze sprawozdanie przedkładamy, wypożyczył Wydział krajowy prasy drenarskie z przyborami do następujących miejscowości:

1) Dobrzechów, powiat Rzeszów, dla hr. Michałowskiego, (druga prasa do popędu parowego);

2) Kamionka Strumiłowa dla p. Jana Brandysa;

3) Romanówka, powiat Rawa Ruska, dla p. Alberta Kaempfege;

4) Śniatynka, powiat Drohobycz, dla p. Stanisława hr. Tarnowskiego;

5) Sękowa, powiat Gorlice, dla p. Władysława Długosza;

6) Tiutków, powiat Podhajce, dla p. Maurycego Sommersteina;

Ponadto przyręczone zostały prasy drenarskie: 1) do Babie dla p. Józefa Jarużelskiego, 2) do Barysza dla p. Stanisława Sza-

włowskię, 3) do Krukienic dla p. Władysława Fibicha i 4) do Janowic dla p. Dra Włodzimierza Krzeczunowicza.

Powyżej wymienieni właściciele jednak nie zgłosili się dotąd po odbiór, przeto pras tam przeznaczonych nie wysłano.

Z wyjątkiem Dobrzechowa, gdzie zakupiono nową prasę do popędu parowego z fabryki Raupacha w Zgorzelicach na pruskim Szląsku, do wszystkich innych powyżej wymienionych miejscowości wysłano prasy już używane po poprzedniej gruntownej naprawie w fabryce księcia Lubomirskiego we Lwowie, które zwrócili po zaprzestaniu wyrobu drenów:

- 1) p. Edwin br. Hohendorff w Byszowie;
- 2) p. Karol de Lindenwald Czecz w Bierzanowie;
- 3) śp. Aleksander Domaszewicz w Snopkowie;
- 4) Cegielnia pod firmą Margrabina Gordonowa i Spka w Zawadowie.

Ponadto zapowiedzieli zwrot wypożyczonych pras: 1) Zarząd dóbr JE. K. hr. Badeniego w Busku, 2) Zarząd dóbr Cewków, 3. p. Emil Jahn w Dydiatyczach i 4) Stanisław br. Hagen w Wielkich Oczach.

Koszta naprawy i przewozu zwróconych pras drenarskich pokrywał Wydział krajowy z funduszu z poprzednich lat pozostałego, przeznaczonego na zakupno nowych pras, który po dzień niniejszego sprawozdania wynosi kwotę 10.032 koron.

Ogółem było 57 wypożyczonych pras drenarskich w użyciu w 55 cegielniach, których wykaz i ilość wyprodukowanych i sprzedanych w r. 1905 rurek drenowych w załączeniu \cdot przedkładamy.

Alegat 8.

Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 11. listopada 1905 powziął następującą uchwałę: „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał, czy nie należałoby przyjsć z wydatniejszą pomocą fabrykom produkującym rury drenarskie celem zapewnienia właścicielom gruntów dostarczenia dobrego i w odpowiedniej ilości materiału i ażeby ewentualnie co do wysokości kredytu i co do formy subwencyonowania przedłożył wnioski na najbliższej sesyi sejmowej“.

Wykonując powyższą uchwałę, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wys. Sejmowi wniosek, by w celu powiększenia produkcji rurek drenowych w kraju udzielać właścicielom większych cegielni, posiadającym piece kręęowe, subwencyi w ten sposób, by im dostarczyć odpowiedniej prasy drenarskiej najnowszej konstrukcyi do popędu parowego, za co właściciele ci byliby obowiązani wyrabiać rocznie przynajmniej pewną z góry oznaczyć się mającą ilość rurek drenowych i sprzedawać je po cenach w porozumieniu z Wydziałem krajowym oznaczyć się mających.

Wypożyczona prasa pozostać ma własnością funduszu krajowego, a w razie niedopełnienia przez właściciela cegielni powyższych warunków została by mu odebrana i ewentualnie innej cegielni oddana.

Co do pras samych Wydział krajowy pragnąc poprzeć wyrób maszyn potrzebnych w przemyśle ceramicznym, które dotąd z zagranicy były sprowadzane, odniósł się do kilku najpoważniejszych krajowych fabryk maszyn z wezwaniem do przedłożenia ofert na dostawę pras do wyrobu rurek drenowych.

Z wezwanych firm tylko jedna, a mianowicie „L. Zieleniewski“ w Krakowie wniosła ofertę na dostawę prasy, wyrobionej podług wzoru, który rzeczona firma sprowadziła ze znanej fabryki „Zeitzer Eisengieserei- und Maschinenbau-Actiengesellschaft Köln-Ehrenfeld“.

Według oferty tej firmy prasa o sprawności 10.000 rurek drenowych dziennie, wymagająca siły zaledwie 8-12 koni parowych, zaopa-

trzona w dwie pary walców cylindrycznych i stożkowych, wraz z wszystkimi przyborami i formami drenów różnej średnicy, wagi około 6.000 kg., kosztować ma loco wagon kolejowy w Krakowie 6.400 kor. z kosztami zaś przewozu i umontowaniem na miejscu, około 7.000 kor.

W celu pokrycia zapotrzebowania rurek drenowych, które zwłaszcza po rozpoczęciu drenowania gruntów przy pomocy bezprocentowych pożyczek znacznie się wzmoże, koniecznym byłoby zakupno przynajmniej pięciu takich pras i rozmieszczenie ich w cegielniach w tych okolicach, w których najwięcej robót drenarskich będzie wykonywanych.

Wobec tego okazuje się potrzeba ogólnego kredytu w kwocie 35.000 kor.

Wydział krajowy wstawił tedy do preliminarza budżetu krajowego na r. 1907 połowę tej sumy, tj. kwotę 17.500 kor., ze względu zaś, że cała ta akcja ma na celu wyłącznie interes rolnictwa, odniósł się odezwą z dnia 12. czerwca 1906 l. 123.688/05 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa subwencji z państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje w tej samej wysokości.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy za pośrednictwem wszystkich trzech izb handlowych i przemysłowych do właścicieli większych cegielń w kraju z wezwaniem do wniesienia ofert na przyjęcie w używanie takich pras pod powyżej wyszczególnionymi warunkami.

W odpowiedzi na powołaną powyżej odezwę c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 9. sierpnia 1906 l. 21.354/2.414, intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 28. sierpnia 1906 l. IX. $\frac{1.740/1}{45}$

zażądało wyjaśnienia szczegółowego co do potrzeby subwencyonowania produkcji drenów wogóle, co do teraźniejszych cen rur drenowych, co do wzajemnego stosunku między Wydziałem krajowym a wypożyczającym prasę, wreszcie co do niektórych szczegółów dostawy takich pras przez fabrykanta.

Powyższe kwestye wyjaśnił Wydział krajowy wyczerpująco odezwą z dnia 28. października 1906 l. 89.270, w której podniósł przede wszystkim, że wskutek ożywionego w ostatnich latach we wszystkich większych miastach ruchu budowlanego, z drugiej zaś strony skutkiem licznych pożarów po wsiach, wzrósł ogromnie popyt za cegłą i dachówką, tak, że wobec większego zysku, jakie mają cegielnie na wyrobie i sprzedaży tych dwóch artykułów, krajowe fabryki niechętnie wyrabiają rurki drenowe, a nawet kilka większych cegielni w ostatnim czasie zaniechało zupełnie wyrobu drenów.

Wskutek tego już w ostatnich latach okazał się popyt za rurkami drenowymi większy od podaży, drenowanie w licznych miejscowościach dla braku rurek musiało być zaniechane, w bieżącym zaś roku doszło do tego, że dla dokończenia subwencyonowanego drenowania gruntów włościańskich w okręgu expozytury kraj. biura melior. w Jarosławiu musiały być sprowadzone dreny z Moraw w braku rurek miejscowych.

Gdy akcja na polu drenowania gruntów, należących tak do większych właścicieli, jak i włościan, z każdym rokiem wzrasta, a wskutek udzielania począwszy od r. 1907 bezprocentowych pożyczek na drenowanie, roboty te jeszcze się powiększą, może zająć ta ewentualność, że dla braku rurek drenowych, albo postępu robót będzie wstrzymany, lub też ceny tego artykułu wzrosną nadmiernie, tak że koszta tej ze wszech miar dla nieprzepuszczalnych gruntów potrzebnej melioracji przekroczą granice rentowności.

Na odezwę tę dotąd c. k. Ministerstwo rolnictwa nie nadesłało swej decyzji.

d) *Petycje.*

Petycja
gmin Ochotnica i Tyłmanowa o regulację Ochotnicy

Petycję tę odstąpił Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia, o czym zawiadomiliśmy interesowane gminy reskryptem z 29. grudnia 1905 l. 123.856 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Targu.

W sprawie tej regulacji, która jest objętą programem uzupełnienia regulacji rzek kanałowych, nie otrzymał Wydział krajowy decyzji c. k. Rządu mimo przypomnienia odezwą z dnia 6. maja 1906 l. 46.341.

Petycja gmin Barszczowice, Sroki, Prusy i Kamienopol o regulację Pełtwi.

Petycja, którą Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 odstąpił c. k. Rządowi, została załatwioną merytorycznie uchwalonym przez Wys. Sejm 21. listopada 1905 projektem ustawy o regulacji Pełtwi (sankeyonowanym 23. lipca 1906).

Petycja gminy Mikuszowice o zmianę trasy regulacyjnej rzeki Raby.

Petycję tę odstąpił Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia, o czym zawiadomiliśmy interesowaną gminę reskryptem z 29. grudnia 1905 l. 123.854 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Bochni.

O skutku petycji nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia ze strony c. k. Rządu, mimo że się o to odnosił odezwą z 7. maja 1906 l. 45.532 do c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Petycja mieszkańców Nowego Targu o regulację Białego i Czarnego Dunajca

Uchwałą z 11. listopada 1905 odstąpił Wys. Sejm tę petycję c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Na urgens Wydziału krajowego z 7. maja 1906 l. 45.547 zawiadomiło nas c. k. Prezydium Namiestnictwa odezwą z 19. maja 1906 l. 6.927/pr., że rozporządzeniem z 10. kwietnia 1906 l. 41.585 zarządzono natychmiastowe wykonanie narzutu kamiennego celem zabezpieczenia lewego brzegu Białego Dunajca, aby zapobiedz wdarciu się wody do istniejącego w tem miejscu zagłębienia w terenie, na zabezpieczenie zaś lewego brzegu Czarnego Dunajca w miejscach zagrożonych ma c. k. kierownictwo regulacji Dunajca w Nowym Sączu przedłożyć kosztorys na budowę 2 tam przewidzianych w generalnym projekcie.

O uchwale sejmowej, jak i o zarządzeniach c. k. Namiestnictwa zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Nowym Targu reskryptem z 29. grudnia 1905 l. 123.853, względnie z dnia 11. czerwca 1906 l. 52.959.

Petycja gminy Wał-Ruda o regulację Olszówki.

Na skutek tej petycji, którą Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 odstąpił Wydziałowi krajowemu, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Brzesku reskryptem z 30. grudnia 1905 l. 123.840 zawiadomić interesowaną gminę, że Wydział krajowy nie może zarządzić regulacji potoku Olszówki, która jest objętą projektem uzupełnienia regulacji Kisieliny, gdyż zasiłki kraju i państwa na tę regulację zostały wyczerpane, a spółka wodna zalega z uiszczeniem 30% datku konkurencyjnego.

Ponieważ Wydział spółki wodnej od r. 1898 nie spełnia swych obowiązków, a nawet nie odpowiada na pisma Wydziału krajowego, przedłożył Wydział krajowy wniosek c. k. Namiestnictwu na usunięcie Wydziału spółki i ustanowienie przymusowego zarządu spółki, — załatwienie tej sprawy zalega jednak w c. k. Namiestnictwie.

Petycja gmin Zarównie, Czaj-

Na skutek tej petycji, którą Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 przekazał Wydziałowi krajowemu, zawiadomiliśmy interesowane gminy reskryptem z 30. grudnia 1905 l. 123.839 za pośrednictwem Wy-

kowa, Josefs-
dorf, Piechoty
i Babule
o dozwole-
nie pasania gęsi
na uregulo-
wanym po-
toku Krze-
mienicy i do-
pływach.

działu powiatowego w Mielcu, że Wydział krajowy nie może zezwolić tym gminom na pasienie gęsi po skarpach uregulowanej Krzemienicy i dopływów, gdyż łożyska uregulowanych potoków i rowów znajdują się przeważnie w gruncie piaskowym, wskutek czego mają słabe zadarnienie i przez pasienie gęsi uległyby zupełnemu zniszczeniu.

Petycja
gminy Mie-
chowice wiel-
kie o wyko-
nanie rowu
osuszającego.

Petycja ta, którą Wys. Sejm przekazał uchwałą z 11. listopada 1905 Wydziałowi krajowemu, załatwioną już została poprzednio, gdyż na prośbę gminy zarządził Wydział krajowy reskryptem z 17. lutego 1905 l. 15.816 opracowanie projektu osuszenia 80 morgów łąk i moczarów.

Koszta 4 rowów osuszających łącznej długości 4.805 m. obliczono na 15.500 K, a gdy gmina zobowiązała się pokryć $\frac{1}{3}$ część kosztów i wykonane roboty własnym kosztem w należyтым stanie utrzymywać, przyznane zostały przez Wydział krajowy i c. k. Ministerstwo rolnictwa 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłki po 5.167 K (z dotacyj dyspozycyjnych na drobne melioracye). Roboty zostaną rozpoczęte, skoro gmina złoży datkę konkurencyjną.

Petycja
Wydziału po-
wiatowego
w Śniatynie
o regulacyę
Rybnicy.

Wskutek tej petycyi przekazanej uchwałą Wys. Sejmu z 11. listopada 1905 Wydziałowi krajowemu, zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Śniatynie reskryptem z 30. grudnia 1905 l. 123.837, że w myśl programowej uchwały Wys. Sejmu z 13. lutego 1894 Wydział krajowy może dopiero wówczas przystąpić do regulacyi i zabudowania Rybnicy, tudzież innych dopływów Prutu i Czeremosza, skoro regulacya tych 2 rzek w drodze ustawodawczej zostanie zapewnioną.

W sprawie regulacyi Prutu i Czeremosza orzekło c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych reskryptem z 31. października 1905 intymowanym odezwą c. k. Prezydium Namiestnictwa z 7. listopada 1905 l. 14.134/pr., że z uwagi na niezaprzeczoną ważność uregulowania tych dwóch rzek zgadza się w zasadzie na przyczynienie się do kosztów budowy z państwowego funduszu melioracyjnego, ponieważ c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych zgodziło się również w zasadzie przyczynić się do kosztów budowy z państwowej dotacyi wodnej ze względu na poprawienie na tych rzekach spławu.

Gdy wedle powołanej odezwy c. k. Namiestnictwo miało rozpocząć pomiary Prutu i Czeremosza z wiosną 1906 r., oczekiwać należy rychłego zrealizowania projektów tych regulacyj, poczem Wydział krajowy nie omieszka zarządzić opracowania projektu regulacyi Rybnicy, zarówno jak i innych dopływów Prutu i Czeremosza.

Petycja
Wydziału po-
wiatowego
w Kamionce
strum. o re-
gulacyę do-
pływów
Bugu.

W petycyi tej, którą Wys. Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 przekazał Wydziałowi krajowemu, domaga się Wydział powiatowy kamionecki przeprowadzenia następujących dopływów Bugu:

- 1) potoku Kijowskiego;
- 2) " Chołojówki;
- 3) " Jazienickiego;
- 4) " Kamionki;
- 5) " Ostrówki;
- 6) " Hryczkówki z Barbarą;
- 7) " górnego Bugu powyżej Buska.

W załatwieniu tej petycyi zawiadomiliśmy Wydział powiatowy kamionecki reskryptem z 30. grudnia 1905 l. 123.836, że w myśl pro-

gramowej uchwały Wys. Sejmu z 13. lutego 1894 zarządzi Wydział krajowy zdjęcia dla opracowania projektów tych mniejszych dopływów Bugu, skoro projekty dla regulacji większych dopływów zostaną wykończone.

Gdy projekt ustawy dla regulacji Raty z dopływami został już przez Wysoki Sejm uchwalony, a zdjęcia dla drugiego większego dopływu Bugu, tj. rzeki Sołokii, ukończone zostały w r. 1906, przystąpi Wydział krajowy w r. 1907 do przeprowadzenia zdjęć dla regulacji Białego stoku w pow. sokalskim i kamioneckim, poczem przyjdzie kolej na dopływy wyszczególnione w petycyi Wydziału powiatowego kamioneckiego.

Petycja
gminy Czernichów pow.
Rudeckiego
o odgrozienie
pastwiska od
rzeki
Strwiąza.

Na skutek tej petycyi, którą Wysoki Sejm uchwałą z 11. listopada 1905 przekazał Wydziałowi krajowemu, zawiadomiliśmy petycyonującą gminę reskryptem z 30. grudnia 1905 l. 123.835 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Rudkach, że Wydział krajowy nie może się przychylić do prośby gminy o odgrozienie pastwiska na koszt funduszu regulacji górnego Dniestru, gdyż fundusz ten wobec przepisów ustawy o ochronie własności polnej nie jest do tego obowiązany, a w podobnym wypadku dotyczącym regulacji górnego Dniestru c. k. Ministerstwo rolnictwa załatwiło odmownie rekurs gminy Uście powiatu żydaczowskiego.

Petycyje
o zasłki na
budowę wodociągów,
kanalizację
i regulację.

Przy rozprawach nad rubr. XIV. wydatków budżetu krajowego na r. 1906 odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z 22. listopada 1905 następujące petycyje Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia:

- 1) Ls. 2.836 gminy Dębicy o subwencyę 20.000 K na budowę wodociągu;
- 2) Ls. 2.881 gminy miasta Dąbrowy o subwencyę na takiż cel;
- 3) Ls. 2.898 gminy m. Dynowa o subwencyę na cele regulacyi miasta po pożarze;
- 4) Ls. 3.267 gminy m. Kalwaryi zebrzydowskiej o subwencyę na budowę wodociągu;
- 5) Ls. 3.425 Wydziału powiatowego w Stryju o subwencyę na zaopatrzenie gmin w wodę;
- 6) Ls. 3.411 gminy m. Rozdołu o subwencyę na budowę wodociągu;
- 7) Ls. 3.508 Wydziału powiatowego w Zbarażu o subwencyę na zaprowadzenie pomp do studzien po wsiach powiatu;
- 8) Ls. 4.174 gminy Wola Radziszowska o subwencyę na budowę wodociągu;
- 9) Ls. 4.194 gminy m. Żywca o subwencyę na koszta planów regulacyi i kanalizacyi miasta.

Gdy Wysoki Sejm na powyższe cele nie przeznaczył w budżecie r. 1906 żadnej dotacyi, zawiadomił Wydział krajowy strony interesowane, że nie może im przyznać żadnych subwencyj, natomiast przyrzekł im Wydział krajowy udzielić bezpłatnej pomocy technicznej, skoro Wysoki Sejm rozszerzy zakres działania krajowego biura melioracyjnego także na projektowanie wodociągów i kanalizacyi.

Petycja
gminy Kołaczyce
o udzielenie
pomocy technicznej dla
rekonstrukcyi
wodociągu.

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej powziął Wysoki Sejm dnia 3. listopada 1905 następującą uchwałę:

„Petycyę miasteczka Kołaczyce o udzielenie bezpłatnej pomocy technicznej dla wypracowania projektu rekonstrukcyi wodociągu przykazuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia“.

W wykonaniu tej uchwały zarządził Wydział krajowy wykonanie pomiarów na koszt funduszu krajowego i wydelegował na miejsce starszego inżyniera Dra Michała Kornellę i praktykanta Zygmunta Ursiniego.

Nie
załatwione
przez Wys.
Sejm
petycje.

Wydział krajowy zawiadomił następujące strony petycyonujące, że Wysoki Sejm nie załatwił ich petycji:

- 1) Ls. 1.756/04 gminę Dymitrów duży (pow. Tarnobrzeg) o zbudowanie mostu na kanale Dymitrowsko-Młodochowskim;
- 2) Ls. 3.287/05 Wydziały powiatowe w Rudkach, Samborze i Kamionce strumiłowej w sprawie odsypisk nadrzecznych;
- 3) Ls. 3.997 Wydział główny Towarz. politechnicznego we Lwowie o utworzenie katedry melioracji rolnych przy politechnice lwowskiej;
- 4) Ls. 3.969 gminę Jaślany (pow. Mielec) o budowę szluz na potoku Rów;
- 5) Ls. 4.016 gminę Grobla (pow. Bochnia) o zmianę ustawy o obwałowaniu Wisły;
- 6) Ls. 4.187 Wydział powiatowy w Dąbrowy o przyspieszenie budowy wałów nad Wisłą;
- 7) Ls. 4.279 Wydział powiatowy w Kałuszu o przyspieszenie regulacji dopływów Dniestru i potoku Bołochówki;
- 8) Ls. 4.329 gminy Rudę kameralną i Filipowice o regulację potoku Rudzanki i budowę drogi;
- 9) Ls. 4.504 gminę Trześń (pow. Mielec) o budowę 20 mostów betonowych na dopływach Krzemienicy.

II. A) Postęp budowy przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych w r. 1905.

a) Przedsiębiorstwa prowadzone przez Wydział krajowy.

1. Obwałowanie lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy wynosiły w roku 1905:

I. Roboty ziemne	33.967 K 89 gr.
II. Wykupno gruntów	16.470 " 17 "
III. Ubezpieczenie szkarp, wałów i rowów	6.731 " 65 "
IV. Budowa obiektów	9.998 " 04 "
V. Utrzymanie w czasie budowy	2.208 " 42 "
VI. Koszta zarządu	10.855 " 19 "
VII. Kasa chorych i ubezpieczenie robotników od wypadków	1.547 " 11 "
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane	1.652 " 42 "
Razem	82.430 K 89 gr.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie projektu:

w rubr. I.	38.716 K 31 gr.
" " II.	31.316 " 08 "

w rubr.	III.	8.129 K 57 gr.
"	"	IV.	8.773 " 84 "
"	"	V.	3.477 " 43 "
"	"	VI.	4.346 " 79 "
"	"	VII.	869 " 35 "
"	"	VIII.	1.738 " 70 "
							97.368 K 07 gr.
					Razem		

Porównanie kosztów budowy z preliminarem kosztorysowym okazuje zaoszczędzenie w kwocie **14.937 K 18 gr.**

Budowę prowadził, jak w latach poprzednich, starszy inżynier Karol Boziewicz.

2. Obwałowanie prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Według protokołu kolaudacji robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w 1905 r., przedstawiają się koszty, jak następuje:

I. Roboty ziemne	8.830 K 31 gr.
II. Budowa obiektów	6.239 " 08 "
III. Roboty dodatkowe	10.815 " 36 "
IV. Wykupno gruntów	5.889 " 43 "
V. Utrzymanie robót w czasie budowy	5.942 " 52 "
VI. Koszta zarządu	7.873 " 36 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	1.590 " 93 "
					Razem . 47.180 K 99 gr.

Na wykonanie powyższych robót preliminowano 37.942 K 15 gr., wskutek czego okazuje się przekroczenie w kwocie 9.238 K 84 gr., które znajdzie pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

Przekroczenie to wynikało z powodu wykonania rowów osuszających i ubezpieczeń płótkami, które nie były przewidziane w kosztorysie, jakoteż z powodu kosztownych robót konserwacyjnych, jak rekonstrukcja regulacji Srawy przy ujściu na długości 700 m. bież.

Powyższym kosztem wykonano razem, — oprócz rekonstrukcji Srawy — rowów osuszających wraz z regulacją górnej Srawy 6.176 m. bież. z ubezpieczeniem tych rowów darniowaniem, płótkami i progami.

Przytem zbudowano 23 mostków betonowych, nieprzewidzianych w projekcie.

Szczupły rozmiar robót tem się tłumaczy, że jak to już wyjaśniono w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 4), Wydział krajowy celem zarezerwowania funduszy na zamknięcie prawego wału nadwiślańskiego między Podgórzem a Płaszowem polecił kierownikowi budowy reskryptem z 14. kwietnia 1905 l. 35.451 ograniczyć roboty, a dopiero, gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa nie nadesłało upoważnienia do wykonania tego zamknięcia, polecił reskryptem z 28. sierpnia 1905 l. 39.869 podjąć dalsze roboty programowe, — wskutek czego kampania budowlana zredukowała się na 3 miesiące.

Budowę prowadził przy tem obwałowaniu inżynier Stanisław Flisowski.

3. Obwałowanie Wisły od Niepołomic do Raby.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie prowadzono w roku 1905 w dwóch sekcjach, podobnie jak i w roku poprzednim, przyczem sekcyja

górna obejmowała roboty od Niepołomic do granicy Zabierzowa i Grobli, dolna zaś od tego miejsca do Raby.

Według sprawdzonych przez oddział rachunkowy protokołów dokonanej w r. 1906 kolaudacji, wynosiły koszta wykonania robót w r. 1905, jak następuje:

Sekcja górna.

I. Roboty ziemne	50.943	K 05	gr.
II. Objekty	4.083	" 57	"
III. Roboty dodatkowe	1.656	" 42	"
IV. Wykupno gruntów	10.881	" 49	"
V. Konserwacja	526	" 18	"
VI. Zarząd	6.390	" 39	"
VII. Rozmaite	2.478	" 98	"
Razem	<u>76.960</u>	K 08	gr.

Powyższym kosztem wykonano: prawy wał Wisły na długości 1.788 m wraz z 3-ma rampami o kubaturze nasypu 75.893 m³, jedną szluzę betonową i jeden przepust betonowy w wale Wiślanym oraz 3 rowy osuszające o łącznej długości 2.258 m i kubaturze wykopu 5.551 m³ wraz z 4-ma mostkami z rur betonowych.

Na wyszczególnione wyżej roboty preliminowano 104.742 K 54 gr., — oszczędzono przeto kwotę 27.782 K 46 gr.

Budową w sekcji górnej w roku 1905 kierował inżynier-adjunkt kraj. biura melioracyjnego Władysław Kowalski.

Sekcja dolna

wykazuje w poszczególnych rubrykach następujące koszta:

I. Roboty ziemne	49.435	K 04	gr.
II. Budowa obiektów	3.601	" 40	"
III. Roboty dodatkowe	1.355	" 39	"
IV. Wykupno gruntów	11.990	" 27	"
V. Konserwacja	660	" 03	"
VI. Zarząd	7.504	" 08	"
VII. Rozmaite	1.136	" 08	"
Razem	<u>75.682</u>	K 29	gr.

Powyższym kosztem wykonano: prawy wał Wisły na długości 1.938 m wraz z 3-ma rampami o łącznej kubaturze wykopu 81.552 m³, 2 przepusty betonowe w wale wiślanym, rów osuszający od przepustu Nr. 2 na długości 480 m i kubaturze wykopu 1.757 m³ wraz z 2-ma mostkami z rur betonowych, ubezpieczenie płótkami i darnią potoku Strumień na długości 880 m, a wreszcie mostek betonowy sklepiony na tym potoku.

Na wyszczególnione wyżej roboty preliminowano 91.624 K 39 gr., okazuje się przeto zaoszczędzenie wsumie 15.942 K 10 gr., które się rozkłada na wszystkie rubryki z wyjątkiem konserwacji.

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Maryan Nawrocki.

4. Obwałowanie Wisły od ujścia Raby do Woli rogowskiej.

Budowę przy tem przedsiębiorstwie prowadzono w roku 1905, podobnie jak i w roku poprzednim, w 2 sekcjach, z których górna

obejmowała roboty od Raby do ujścia potoku Gróbkki, dolna zaś od tegoż miejsca do Woli rogowskiej.

Według sprawdzonych przez oddział rachunkowy protokołów dokonanej w r. 1906 kolaudacji, wynosiły koszta wykonania robót w r. 1905, jak następuje:

Sekcja górna.

I. Roboty ziemne . . .	33.065 K 48 gr.
II. „ regulacyjne . . .	— „ — „
III. Objekty . . .	11.731 „ 25 „
IV. Roboty dodatkowe . . .	3.137 „ 78 „
V. Wykupno gruntów . . .	18.547 „ — „
VI. Konserwacya . . .	1.691 „ 46 „
VII. Zarząd . . .	6.445 „ 63 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	5.702 „ 56 „
Razem . . .	<u>80.321 K 06 gr.</u>

Powyższym kosztem wykonano: prawy wał Wisły na długości 2.100 m wraz z 5-ma rampami o łącznej kubaturze nasypu 53.148 m³, przepust betonowy w wale Wiślanym, 3 rowy osuszające o długości 2.754 m i kubaturze wykopu 6.414 m³ wraz z budową 6 mostków z rur betonowych, most drewniany o 2 otworach po 10 m w świetle na potoku Gróbcie, a wreszcie 2 opaski faszynowe dla uzyskania lepszego oparcia dla stopy wału od strony ładu przy przekroczeniu niezamulonego jeszcze Wiśliska.

Na wyszczególnione wyżej roboty preliminowano 67.790 K 37 gr., okazuje się tedy przekroczenie w sumie 12.530 K 79 gr., które powstało głównie w rubryce wykupna gruntów tudzież z powodu uszczerbienia znacznych, a nieprzewidzianych w kosztorysie odszkodowań za usunięcie z trasy wału kilku gospodarstw włościańskich.

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Andrzej Gnoiński.

Sekcja dolna

wykazuje w poszczególnych rubrykach następujące koszta:

I. Roboty ziemne . . .	35.135 K 10 gr.
II. „ regulacyjne . . .	— „ — „
III. Objekty . . .	3.148 „ 64 „
IV. Roboty dodatkowe . . .	1.376 „ 64 „
V. Wykupno gruntów . . .	19.795 „ 45 „
VI. Konserwacya . . .	1.528 „ 77 „
VII. Zarząd . . .	7.057 „ 31 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	23 „ 42 „
Razem . . .	<u>68.065 K 33 gr.</u>

Powyższym kosztem wykonano następujące roboty: prawy wał Uszwicy na długości 1.106 m wraz z jedną rampą tudzież prawy wał Wisły na długości 740 m z jedną rampą o łącznej kubaturze nasypu 60.771 m³, 4 rowy osuszające o długości 985 m i kubaturze wykopu 6.245 m³, a wreszcie 1 przepust betonowy w prawym wale Uszwicy.

Koszta preliminowane na wykonanie powyższych robót wynosiły 59.679 K 76 gr., wobec czego okazuje się przekroczenie w sumie 8.385 K 57 gr., które powstało głównie w rubryce wykupna gruntów.

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Antoni Dyląg.

5. *Obwałowanie lewego brzegu Dunajca od wścia Więckówki do mostu kolejowego w Bogumiłowicach.*

Według protokołu kolaudacji robót, wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w roku 1905, przedstawiają się koszta budowy, rozdzielone na poszczególne rubryki, jak następuje:

I. Roboty ziemne	33.740 K 54 gr.
II. Objekty	4.295 " 46 "
III. Roboty dodatkowe	527 " 18 "
IV. Wykupno gruntów	8.340 " 19 "
V. Konserwacja	496 " 35 "
VI. Zarząd	6.479 " 66 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	21.311 " 36 "
Razem	<u>75.190 K 74 gr.</u>

Wobec preliminowanej kwoty 69.602 K 36 gr. okazuje się przekroczenie w sumie 5.588 K 38 gr., które jednak znajduje zupełne pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

Przekroczenie wynikło skutkiem tego, że na uregulowanych potokach Czerniawie i Zakrzowskim wykonano cały szereg mostków betonowych, w projekcie nieprzewidzianych.

Wykazany powyżej kosztem wykonano w r. 1905:

1. lewy wał Dunajca na długości 2.149 m o kubaturze nasypu 32.673 m³ wraz z 6-ma rampami,

2. regulację potoku Czerniawy na długości 6.279 m i kubaturze wykopu 14.466 m³ wraz z 5-ma mostkami betonowymi i brodem brukowanym,

3. regulację potoku Zakrzowskiego na długości 5.236 m i kubaturze wykopu 17.822 m³, wraz z 5-ma mostkami betonowymi, 4-ma drewnianymi, i 1 kładką i 2-ma brodami brukowanymi,

4. 1 szluzę i 1 przepust betonowy w lewym wale Dunajca,

5. pogłębienie 3 stawków do pojenia bydła w gminach Mikołajowice i Bogumiłowice.

Budową przy tem przedsiębiorstwie kierował w roku 1905 inżynier-adjunkt kraj. biura melioracyjnego Henryk Dudek.

6. *Obwałowanie lewego brzegu Dunajca od Biskupic radłowskich do mostu kolejowego w Bogumiłowicach.*

Według protokołu kolaudacji, dokonanej w roku 1906, wynosiły koszta robót w roku 1905, sprawdzone przez oddział rachunkowy, jak następuje:

I. Roboty ziemne	2.399 K 30 gr.
II. Objekty	— " — "
III. Roboty dodatkowe	218 " 87 "
IV. Wykupno gruntów	225 " 60 "
V. Konserwacja	1.440 " 09 "
VI. Zarząd	422 " 77 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	4.085 " 17 "
Razem	<u>8.791 K 80 gr.</u>

Wykazanym wyżej kosztem wykonano następujące roboty: uzupełnienie lewego wału Dunajca pomiędzy km. 31+445 a km. 32+653 o kubaturze nasypu 1.630 m³, regulację kanału rudeckiego na długości 1.500 m o bryłowości wykopu 2.915 m³, wraz z 4-ma mostkami z rur betonowych, regulację potoku Czerniawy pod Bogumiłowicami na długości 551 m i bryłowości wykopu 1.491 m³, rów odpływowy od przepustu Nr. 8 o długości 72 m, a wreszcie obsiano lewy wał Dunajca od km. 31₄ do 32₆.

Robotami przy tem przedsiębiorstwie, które w roku 1905 w zupełności, zostało ukończone, kierował inżynier kraj. biura melioracyjnego Adam Rożański.

7. Regulacja Białej.

Główne roboty przy tem przedsiębiorstwie prowadzono w r. 1905 tylko w powiecie Tarnowskim, a to z tego powodu, ażeby wobec bliższego wyczerpania funduszu połączyć górną przestrzeń z dolną systematyczną regulacją.

Wedle protokołu kolaudacyi przeprowadzonej w r. 1906 wynosiły koszta robót wykonanych w r. 1905, sprawdzone przez tutejszy oddział rachunkowy j. n.

I. Roboty ziemne	6.396 K 76 gr.
II. „ regulacyjne	167.550 „ 98 „
III. Budowa obiektów	— „ — „
IV. Roboty dodatkowe	8.403 „ 97 „
V. Wykupno gruntów	91 „ 38 „
VI. Konserwacja	30.412 „ 30 „
VII. Zarząd	9.822 „ 14 „
VIII. Nieprzewidziane	9.626 „ 59 „
Razem	<u>232.304 K 12 gr.</u>

Powyższym kosztem wykonano 5 przekopów o łącznej długości 987 m a 10.011 m² bryłowości, 4.647 m tam faszynowych równoległych, 4.344 m tam faszynowych poprzecznych, 2.150 m opasek faszynowych przy budowlach poprzecznych, 3.982 m tam kamiennych równoległych, 8.067 m oskaławania tam faszynowych równoległych, 431 m oskaławania tam faszynowych poprzecznych, 527 m deponij kamiennych, zasadzono 40·2 ha odsypisk sadzonkami wiklowemi, uregulowano ujścia dwóch bocznych potoków, pogłębiono samoczynne przekopy i usunięto progi szutrowe w łożysku rzeki o bryłowości 8.782 m³ i naprawiono drobne uszkodzenia budowli na łącznej długości 6.617 m.

Nie mając do dyspozycyi kosztorysu na uzupełnienie robót przy regulacyi rzeki Białej, komisya kolaudacyjna przeprowadziła tylko porównanie kosztów z wartością budowy, które wykazuje zaoszczędzenie w kwocie 2.286 K 86 gr.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie prowadził w r. 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Adam Rożański.

8. Uzupełnienie regulacyi Nowego Brnia i dopływów.

Według protokołu kolaudacyi robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w 1905 r., przedstawiają się koszta, jak następuje:

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Jan Pisz.

b) Sekcja dolna:

wykazuje w poszczególnych rubrykach następujące koszty:

I. Roboty ziemne	65.735 K 99 g
II. Objekty	4.691 " 38 "
III. Roboty dodatkowe	17.182 " 59 "
IV. Wykupno gruntów	6.584 " 00 "
V. Konserwacja	1.688 " 53 "
VI. Zarząd	7.810 " 18 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	763 " 85 "
Razem	104.456 K 52 g.

Wykazany wyżej kosztem wykonano: podwyższenie wału Wiślanego na długości 1.189 m i bryłowatości nasypu 26.369 m³, podwyższenie wałka ochronnego w Słupcu na długości 956 m i bryłowatości nasypu 1.498 m³, tudzież rowy osuszające na łącznej długości 18.713 m i bryłowatości wykopu 45.452 m³ wraz z 66-ma mostkami z rur betonowych i przegonom dla bydła.

Na wykonanie powyższych robót preliminowano 116.283 K 58 g, wobec czego okazuje się zaoszczędzenie w kwocie 11.827 K 06 g, które osiągnięto we wszystkich niemal rubrykach.

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Bronisław Winnicki.

10. Obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim.

Według operatu wykonawczego wynosiły koszty robót wykonanych w r. 1905, sprawdzone przez oddział rachunkowy, jak następuje:

I. Roboty ziemne	108.872 K 76 g
II. Objekty	1.189 " 27 "
III. Roboty dodatkowe	9.230 " 45 "
IV. Wykupno gruntów	21.455 " 80 "
V. Konserwacja	9.137 " 43 "
VI. Zarząd	10.312 " 86 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	2.381 " 55 "
Razem	162.580 K 12 g.

Wykazany wyżej kosztem wykonano rekonstrukcję lewego wału Wisłoki na długości 8.279 m, prawego wału Wisłoki na długości 3.238 m, lewego wału Starego Brnia na długości 3.400 m a wreszcie prawego wału Starego Brnia na długości 4.340, budowę 81 przejazdów przez wał, ubezpieczonych brukiem z kostek betonowych, 14 rowów osuszających o łącznej długości 14.014 m wraz z 85 mostkami z rur betonowych, przepust betonowy w prawym wale Nowego Brnia, wzmocnienie wału nadwiślańskiego na długości 495 m za pomocą ławy od strony łądu, a wreszcie obsiano wykonane w r. 1904 wały nasionami traw na długości 14.700 m.

Na powyższe roboty preliminowano 183.593 K 72 gr., okazuje się zatem zaoszczędzenie w kwocie 21.013 K 60 gr., które osiągnięto głównie w rubryce robót nieprzewidzianych.

Budową przy tem przedsiębiorstwie kierował w roku 1905 starszy inżynier kraj. biura melioracyjnego Jan Haładej.

11. Osuszenie bagien rzemieńskich.

Wedle sprawdzonego przez Oddział rachunkowy operatu wykonawczego wynosiły koszty budowy w r. 1905, rozdzielone na poszczególne rubryki, jak następuje:

I. Roboty ziemne	5.753 K — gr.
II. Objekty	24 " 76 "
III. Roboty dodatkowe	3.030 " 78 "
IV. Wykupno gruntów	88 " 47 "
V. Konserwacja	27 " 80 "
VI. Koszta zarządu	3.811 " 56 "
VII. Rozmaite	531 " 86 "
Razem	<u>13.268 K 23 gr.</u>

Na powyższe roboty prelimitowano 13.336 K 27 gr., okazuje się tedy zaoszczędzenie w kwocie 68 K 04 gr.

Wykazanym wyżej kosztem wykonano następujące roboty:

1) regulację potoku Rudy na długości	1.759 m
2) " " Rzemieńsk. na długości	766 "
3) regulację potoku Blizny na długości	193 "
4) " " Tuszymy na długości	85 "
5) " rowu od Grondów na długości	200 "
6) " " z Białego boru na długości	100 "

Ogółem tedy zregulowano potoki i rowy na długości 3.103 m o łącznej kubaturze wykopu 12.307 m³.

Budową przy tem przedsiębiorstwie, które w roku 1905 prowadzono na rachunek datku spółki wodnej, kierował inżynier kraj. biura melioracyjnego Józef Górski.

12. Regulacja górnej Trześniówki.

Wedle sprawdzonego przez oddział rachunkowy operatu wykonawczego wynosiły koszty budowy w roku 1905, rozdzielone na poszczególne rubryki, jak następuje:

I. Roboty ziemne	20.706 K 11 gr.
II. Objekty	5.546 " 61 "
III. Roboty dodatkowe	7.708 " 22 "
IV. Wykupno gruntów	1.828 " 54 "
V. Konserwacja	757 " 26 "
VI. Koszta zarządu	7.813 " 87 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	1.730 " 53 "
Razem	<u>46.091 K 14 gr.</u>

Wobec prelimitowanej kwoty 45.588 K 96 gr. okazuje się przekroczenie w sumie 502 K 18 gr., powstałe głównie skutkiem trudnych warunków, w jakich wykonywano roboty ziemne.

Wykazanym wyżej kosztem wykonano regulację potoku Dąbrówki na długości 5.535 m o kubaturze wykopu 40.863 m³ wraz z budową 9 przejazdów, względnie przepędów brukowanych i 2 mostów drewnianych o rozpiętości 7 m w świetle.

Budową przy tem przedsiębiorstwie, którą w roku 1905 rozpoczęto na rachunek datku konkurencyjnego spółki wodnej, kierował starszy inżynier kraj. biura melioracyjnego Jan Bochniak.

13. Osuszenie bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Według protokołu kolaudacji robót, wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905, przedstawiają się koszta, rozdzielone na pojedyncze rubryki, jak następuje:

I. Roboty ziemne	6.776 K 54 gr.
II. Ubezpieczenia	5.733 " 01 "
III. Obiekty	2.544 " 31 "
IV. Wykupno gruntów	94 " — "
V. Zarząd	2.974 " 94 "
VI. Rozmaite i nieprzewidziane	2.516 " 83 "
Razem	20.639 K 63 gr.

Wykazanym wyżej kosztem wykonano w r. 1905:

1) 3 główne rowy osuszające wraz z 2-mu bocznymi o łącznej długości 7.210 m i kubaturze wykopu 16.824 m³, ubezpieczone płótkami i darniną;

2) 10 mostków polnych na rowach, z rur betonowych;

3) 1 mostek drewniany;

4) 6 kładek drewnianych;

5) rekonstrukcyę stawideł przy 5-ciu szluzach piętrzących, wykonanych w latach poprzednich. Prócz tego pogłębiono i odczyszczono dawniej wykonane rowy i potoki na łącznej długości 26 km.

Budową przy tem przedsiębiorstwie kierował w r. 1905 inżynier-adjunkt kraj. biura melioracyjnego Roman Janik.

14. Regulacja rzeki Bugu.

Wedle operatu wykonawczego sprawdzonego przez tutejszy oddział rachunkowy wynosiły koszta robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905, jak następuje:

I. Roboty ziemne	— K — g
II. " regulacyjne	67.069 " 64 "
III. Budowa obiektów	— " — "
IV. Wykupno gruntów	3.836 " 45 "
V. Konserwacja	3.153 " 62 "
VI. Zarząd	10.406 " 04 "
VII. Nieprzewidziane	3.290 " 60 "
Razem	87.756 K 35 g.

Powyższym kosztem wykonano 2.733 m. kierownic faszynowych, 2.464 m. opasek faszynowych, 343 m. tam faszynowych poprzecznych, 1876 obitek faszynowych, ułożono koronę na tamach na łącznej długości 6.885 m. i zasadzono 3 ha odsypisk sadzonkami wiklowemi.

Na podstawie dodatkowego kosztorysu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa prelimitowano na powyższe roboty 113.751 K 68 g, wobec czego okazuje się zaoszczędzenie w sumie 25.995 K 33 g, które osiągnięto w rubryce robót regulacyjnych.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie prowadził w r. 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Maksymilian Czernik.

15. Regulacja potoku Błotni.

Według protokołu dokonanej w r. 1906 kolaudacji kosztów robót wykonanych w r. 1905, sprawdzone przez oddział rachunkowy, wyniosły, jak następuje:

I. Roboty ziemne	20.946 K 43 gr.
II. Objekty	15.974 " 02 "
III. Roboty dodatkowe	3.139 " 20 "
IV. Wykupno gruntów	2.958 " 84 "
V. Konserwacja	918 " 16 "
VI. Zarząd	6.017 " 17 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	9.807 " 09 "
Razem	59.760 K 91 gr.

Powyższym kosztem wykonano następujące roboty: regulację potoku Błotni na długości 5525 m. i o bryłowatości wykopu 50.102 m³, szluzę z betonu i żelaza dla piętrzenia wody na Błotni, dwa mosty drewniane na przyczółkach betonowych, dwie kładki drewniane, dwa poidła na Błotni o kubaturze wykopu 415 m³, a wreszcie rów osuszający t. z. z Czarnej lasu na długości 420 m. i kubaturze 1200 m³.

Na wykonanie wykazanych wyżej robót preliminowano 69.569 K 45 gr., okazuje się zatem zaoszczędzenie w kwocie 9.808 K 54 gr., które uzyskano głównie w rubryce robót ziemnych i obiektów.

Budową, którą rozpoczęto z wiosną roku 1905, kierował inżynier kraj. biura melioracyjnego Henryk Smulikowski.

16. Regulacja potoku Pustej (Radosławki).

Według protokołu dokonanej w r. 1906 kolaudacji, sprawdzone przez Oddział rachunkowy rzeczywiste koszty robót, wykonanych w r. 1905, rozdzielone na poszczególne rubryki, przedstawiają się, jak następuje:

I. Roboty ziemne	87.449 K 64 gr.
II. Objekty	12.433 " 14 "
III. Roboty dodatkowe	12.410 " 60 "
IV. Wykupno gruntów	523 " 32 "
V. Konserwacja	1.457 " 30 "
VI. Zarząd	8.467 " 31 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	4.832 " 97 "
Razem	127.574 K 28 gr.

Powyższym kosztem wykonano następujące roboty: korekcyę potoków: Pusta i Berezówka, tudzież rowy osuszające o łącznej długości 25.525 m. i bryłowatości wykopu 214.847 m³, 6 poidel, 25 mostów drewnianych, 3 kładki drewniane, 1 stopień z drzewa dębowego na głównym rowie czanyżkim, 4 prowizoryczne przepusty drewniane przy ujściu bocznych ścieków do rowów, korekcyę 18-tu bocznych ścieków, a wreszcie obsiano nawozami sztucznymi i nasieniem traw odkładki, uzyskane z wykopu rowów i potoków.

Na wyszczególnione wyżej roboty preliminowano 169.329 K 66 gr., okazuje się tedy zaoszczędzenie w kwocie 41.755 K 38 gr., które uzyskano głównie w rubryce robót ziemnych.

Budową przytem przedsiębiorstwie kierował w r. 1905 inżynier kraj. biura melioracyjnego Władysław Zgorlakiewicz.

17. Regulacja górnego Dniestru z dopływami.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie prowadzono w r. 1905, podobnie jak w latach poprzednich, głównie na trzech przestrzeniach równocześnie, a mianowicie na Dniestrze w sekcji I. od Rozwadowa do ujścia Tyśmienicy i w sekcji II. od ujścia Tyśmienicy do ujścia Strwiąża, oraz na Strwiążu od ujścia do Babiny, a nadto z powodu podjęcia robót przy kolmatacyi bagien naddniestrzańskich przeprowadzono część robót ziemnych i wykupiono grunta pod przekopy na Dniestrze powyżej ujścia Strwiąża.

Według sprawdzonych przez tutejszy oddział rachunkowy operatów wykonawczych wynosiły koszta budowy w r. 1904, jak następuje:

a) przy regulacyi Dniestru sekcji I. i II.

I. Roboty ziemne	.	58.107 K 05 gr.
II. „ regulacyjne	.	209.752 „ 54 „
III. Budowa obiektów	.	28.525 „ 12 „
IV. Roboty dodatkowe	.	989 „ 34 „
V. Wykupno gruntów	.	29.611 „ 37 „
VI. Konserwacya	.	4.582 „ 20 „
VII. Zarząd	.	19.108 „ 73 „
VIII. Nieprzewidziane	.	15.010 „ 74 „
Razem		<u>365.687 K 09 gr.</u>

Powyższym kosztem wykonano 18 przekopów na Dniestrze i 1 przekop na Wereszycy o łącznej długości 4.334 m. a wraz z wykończeniem rozpoczętych w r. 1904 4 przekopów na Dniestrze o łącznej bryłowatości 122.223 m³, 464 m. tam kamiennych, w tem 366 m. tam równoległych a 98 m. poprzeczek o łącznej bryłowatości 4190 m³, 6.788 m. tam faszynowych, w tem 5.847 m. tam równoległych a 941 m. tam poprzecznych o łącznej bryłowatości 55.153 m³ faszynady, ustawiono wzdłuż przekopów deponie kamienia o bryłowatości 3.878 m³, zaopatrzone w narzuty kamienne 340 m. tam faszynowych, dokończono budowę mostu w Susułowie i zbudowano nowy most w Manastercu o długości 35 m., zasadzono stare koryta i odsypiska sadzonkami wiklowemi na powierzchni 20.9 ha, przeprowadzono korekcyę ujść potoków Zubrzanki i Niezachówki na długości 265 m. oraz urządzono drogę holowniczą po prawym brzegu Dniestru na długości 8 km., przyczem zbudowano na dopływach i na przekroczeniu starych koryt 3 mosty, z tego jeden o długości 21 m. oraz 3 przepusty.

Wedle protokołu kolaudacyi robót wykonanych w latach 1904 i 1905, przeprowadzonej w r. 1906, osiągnięto przy budowie w obu sekcjach Dniestru w tym dwuletnim okresie zaoszczędzenie preliminarza kosztorysowego w kwocie **697.020 K 14 gr.** na sumę preliminowaną 1,411.100 K 76 gr. czyli okragło 50%. Rzeczywiste koszta budowy w tych dwóch latach wynosiły kwotę 714.080 K 62 gr. Zaoszczędzenie to osiągnięto głównie w rubryce robót ziemnych i regulacyjnych.

b) przy regulacji Strwiąża.

I. Roboty ziemne . . .	9.715	K	28	gr.
II. „ regulacyjne . . .	62.244	„	86	„
III. Budowa obiektów . . .	1.328	„	07	„
IV. Roboty dodatkowe . . .	1.213	„	33	„
V. Wykupno gruntów . . .	10.062	„	59	„
VI. Konserwacja . . .	1.670	„	87	„
VII. Zarząd . . .	8.200	„	23	„
VIII. Nieprzewidziane . . .	7.973	„	60	„
Razem . . .	102.408	K	83	gr.

Powyższym kosztem wykonano 22 przekopów o łącznej długości 3.125 m a 78.959 m³ bryłowości, odczyszczenie zamulonego wskutek budowy syfonu przekopu Nr. 1. o bryłowości 25.336 m³, 2.567 tam faszynowych równoległych, 247 m tam faszynowych poprzecznych, 4.260 m koronek na tamach faszynowych, usypano dojazdy do mostów w Zagórzu i Czernichowie, zasadzono 7·5 ha odsypisk sadzonkami wiklowymi, pogłębiono ręcznie samoczynne przekopy i przeprowadzono roboty ziemne dla urządzenia zimowej przystani na galary.

Wedle protokołu kolaudacji robót wykonanych w latach 1904 i 1905, przeprowadzonej w r. 1906, przekroczono przy regulacji Strwiąża w tym dwuletnim okresie budowy preliminarz kosztorysowy o kwotę 14.871 K 84 gr. na sumę prelimitowaną 232.017 K — gr. czyli okragło 6%. Rzeczywiste koszty budowy w tych dwóch latach wynosiły kwotę 246.888 K 84 gr. Przekroczenie nastąpiło w rubryce robót regulacyjnych i nieprzewidzianych z tego powodu, że w porównaniu zarezerwowano z preliminarza kosztorysowego odpowiednią kwotę na inkrustację tam faszynowych kamieniem łamanym, która w projekcie nie była przewidzianą i że przeprowadzono znacznie więcej roboty ziemne przy urządzeniu zimowej przystani i odkopaniu zamulonego przekopu Nr. 1. Przekroczenie to, które zresztą znajduje dostateczne pokrycie w oszczędnościach uzyskanych przy regulacji górnego Dniestru i w oszczędnościach z lat poprzednich, jest tylko chwilowe, gdyż przez korzystną zmianę typu kosztów budowy regulacyjnych znajdzie w przyszłości pokrycie w ramach preliminarza kosztorysowego.

Roboty przy regulacji Dniestru w sekcji I. i II. prowadził w r. 1905 starszy inżynier kraj. biura melioracyjnego Dyonizy Howarth wraz z inżynierem Włodzimierzem Rungem, zaś przy regulacji Strwiąża inżynier tego biura Jan Łopuszański.

18. Kolmatacja bagien nadniestrzańskich.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie rozpoczęto w roku 1905 na rachunek datków kraju i państwa i prowadzono w 2 sekcjach, przyczem sekcja górna obejmowała obwałowanie Dniestru i Strwiąża powyżej połączenia się tych dwóch rzek, sekcja zaś dolna wykonanie głównego kanału osuszającego Nr. 1. z ujściem do Dniestru pod Mostami.

Według operatów wykonawczych wynosiły koszty robót, wykonanych w r. 1905, sprawdzone przez oddział rachunkowy, jak następuje:

Sekcja górna.

I. Roboty ziemne . . .	51.693	K	07	gr.
II. „ ubezpieczające . . .	952	„	97	„
III. Obiekty . . .	30.655	„	15	„
IV. Wykupno gruntów . . .	12.929	„	39	„

V. Konserwacya	— K — gr.
VI. Zarząd	5.441 „ 09 „
VII. Rozmaite i nieprzewi- dziane	12.247 „ 38 „
Razem	<u>113.919 K 05 gr.</u>

Wykazanym wyżej kosztem wykonano następujące roboty: skarpowanie brzegów Dniestru pod Dołobowem na prawym brzegu na długości 3.676 m, na brzegu lewym na dług. 3.174 m, czyli razem na długości 6.850 m o kubaturze wykopu 104.810 m³, przyczem z uzyskanego materiału ziemnego usypano wały nad Dniestrem o łącznej długości 6.639 m i kubaturze nasypu 97.021 m³, wały Strwiąża na długości 5.781 m i o kubaturze nasypu 33.061 m³, rów osuszający Nr. 1. na długości 33 m i bryłowości wykopu 544 m³, a wreszcie syfon (lewar) żelazno-betonowy systemu Hennebique'a pod Strwiążem w Dołobowie.

Na wykonanie powyższych robót preliminowano 141.932 K, okazuje się tedy zaoszczędzenie w kwocie 28.012 K 95 gr., które osiągnięto głównie w rubryce robót ziemnych.

Budową w tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier — adjunkt kraj. biura melioracyjnego Gustaw Müldner.

Sekcja dolna.

I. Roboty ziemne	6.207 K 93 gr.
II. „ ubezpieczające	— „ — „
III. Objekty	1.721 „ 36 „
IV. Wykupno gruntów	69 „ 14 „
V. Konserwacya	63 „ 67 „
VI. Zarząd	5.007 „ 92 „
VII. Rozmaite i nieprzewi- dziane	12.044 „ 07 „
Razem	<u>25.114 K 09 gr.</u>

Wykazanym wyżej kosztem wykonano następujące roboty: wykop głównego kanału osuszającego Nr. 1. na długości 598 m o bryłowości wykopu 10.178 m³, z którego wykonano obustronne wały, oraz ruszt palisadowy dla szluzы Nr. 32 zamykającej ten kanał przy ujściu do Dniestru.

Na powyższe roboty preliminowano 10.109 K 31 gr., okazuje się przeto przekroczenie w kwocie 11.004 K 78 gr., które powstało w rubrykach kosztów zarządu i robót nieprzewidzianych.

Budową tej sekcji kierował w roku 1905 inżynier adjunkt kraj. biura melioracyjnego Teofil Wszelaczyński.

b) Przedsiębiorstwa prowadzone przez c. k. Ministerstwo rolnictwa i Wydział krajowy.

(Sekcja samborska dla zabudowań potoków górskich).

19. Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru.

Według protokołu przeprowadzonej w r. 1906 kolaudacyi wynosiły sprawdzone przez tutejszy oddział rachunkowy koszta robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905, jak następuje:

I. Roboty ziemne	10.608	K	79	gr.
II. Roboty regulacyjne	30.114	"	40	"
III. Budowa obiektów	—	"	—	"
IV. Roboty dodatkowe	9.105	"	05	"
V. Wykupno gruntów	33	"	76	"
VI. Konserwacja	1.102	"	57	"
VII. Zarząd	6.553	"	15	"
VIII. Nieprzewidziane	—	"	—	"
Razem	57.517	K	72	gr.

Powyższym kosztem wykonano w r. 1905 wykop pod korekcyę potoku Topolnicy i Dniestrzu w Hołowiecku i Dniestrzyku Hołowieckim oraz pod budowle regulacyjne na długości 1.295 m o łącznej bryłowatości 12.676 m³, 1.654 m tam kamiennych równoległych, 10 m poprzeczek kamiennych, 435 m tam równoległych i 537 m tam prostopadłych systemu Seelinga, 163 m ubezpieczenia brzegów zapomocą podwójnych kieszek faszynowych, oraz zasadzono szutrowiska wzdłuż potoku Topolnicy i uregulowanej części Dniestrzu wikliną i zręby w Niedzielnej i Gwoźdźcu sadzonkami świerkowemi z własnej szkółki w ilości 1,093.400 sztuk.

Na powyższe roboty prelininowano kwotę 44.963 K 09 gr., wobec czego okazuje się przekroczenie preliminarza kosztorysowego w sumie 12.554 K 63 gr., które spowodowała zmiana systemu regulacji i typów budowli na potoku Topolnicy i na Dniestrze. Przekroczenie to jednakże znajdzie pokrycie w oszczędności, która w części już osiągnięta została w poprzednich latach a częścią spodziewaną jest przy zabudowaniu innych potoków w dorzeczu Dniestrzu.

20. Regulacja i zalesienie Łęgu w powiatach Niżańskim i Kolbuszowskim.

Wedle protokołu przeprowadzonej w r. 1906 kolaudacji wynosiły sprawdzone przez tutejszy oddział rachunkowy koszta robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905, jak następuje:

I. Roboty ziemne	2.244	K	02	gr.
II. Budowle regulacyjne	37.964	"	32	"
III. Konserwacja	747	"	45	"
IV. Zarząd	7.527	"	48	"
V. Nieprzewidziane	201	"	14	"
Razem	48.684	K	41	gr.

Wykazanym kosztem wykonano w r. 1905 800 mb. przekopów przez odsypiska o bryłowatości 6.428 m³, 5.294 mb. tam faszynowych równoległych, 2.613 m. b. tam faszynowych poprzecznych, ułożono korytę na tamach na długości 11.387 mb, ubezpieczono skarpy ujścia rowu osuszającego płotkami na długości 520 mb i zakulturowano odsypiska, na co zużyto 2,284.000 sztuk sadzonek wiklowych.

Na powyższe roboty prelininowano kwotę 46.141 K 73 gr., wobec czego okazuje się przekroczenie w kwocie 2.542 K 68 gr., które stało powstalo, że wskutek racjonalnego rozwinięcia przedłużono trasę o 265 m. Przekroczenie to znajduje dostateczne pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

21. Zabudowanie debr w gminie *Mikołajowie*.

Wedle protokołu kolaudacyi przeprowadzonej w r. 1906, wynosiły koszta robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905, sprawdzone przez tutejszy oddział rachunkowy j. n.:

I. Roboty ziemne . . .	1.621	K	81	gr.
II. Roboty regulacyjne . . .	564	"	40	"
III. Budowa obiektów . . .	37.151	"	53	"
IV. Roboty dodatkowe . . .	5.853	"	05	"
V. Wykupno gruntów . . .	270	"	50	"
VI. Konserwacya . . .	1.740	"	51	"
VII. Zarząd . . .	3.561	"	66	"
VIII. Nieprzewidziane . . .	1.260	"	78	"
Razem . . .	52.024	K	24	gr.

Powyższym kosztem wykonano w r. 1905 1 zaporę kamienną, 1.223 mb kunety kamiennej, 548 mb korekcyi potoku z ubezpieczeniem dna zapomocą progów poprzecznych, 7 mostków, z tego 4 o żelaznej konstrukcyi na murowanych przyczółkach, oraz zeskarpowano, opłotkowano i zalesiono piaszczyste stoki na powierzchni 29 ha i zasiano je nasionami traw.

Roboty przy tem przedsiębiorstwie będą ukończone w r. 1906. Na koszta tych robót preliminowano kwotę 25.494 K 52 gr. Gdy z końcem roku 1905 została reszta funduszu dyspozycyjnego w kwocie 37.967 K 32 gr., okazuje się, że po ukończeniu robót spodziewane być może przy tem przedsiębiorstwie zaoszczędzenie preliminarza kosztorysowego w kwocie 12.472 K 80 gr.

22. Zabudowanie i zalesienie debr w gminie *Zniesienie powiatu lwowskiego*.

Według protokołu kolaudacyi przeprowadzonej w r. 1906 wynosiły sprawdzone przez tutejszy oddział rachunkowy koszta robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905 j. n.:

I. Roboty ziemne . . .	50	K	—	gr.
II. Roboty regulacyjne . . .	—	"	—	"
III. Budowa obiektów . . .	4.073	"	42	"
IV. Roboty dodatkowe . . .	6.354	"	99	"
V. Wykupno gruntów . . .	—	"	—	"
VI. Konserwacya . . .	1.070	"	—	"
VII. Koszta zarządu . . .	3.900	"	85	"
VIII. Nieprzewidziane . . .	320	"	91	"
Razem . . .	15.779	K	17	gr.

Powyższym kosztem wykonano budowę 3 zapor kamiennych i 6 zapor gałęziowych, 620 m budowli poprzecznych płotkowych II. rzędu a 80 m I. rzędu, 647 m kunet faszynowych, 87 m² darniowania ścieków, 3 ha skarpowania stoków i 3.734 m płotków podłużnych na stokach

Wobec preliminowanej kwoty 28.027 K 01 gr. okazuje się po potrąceniu kosztów robót przedwstępnych wykonanych w r. 1904 w kwocie 6.104 K 17 gr. zaoszczędzenie preliminarza kosztorysowego w sumie 6.143 K 67 gr.

Więszego postępu robót przy tem przedsiębiorstwie nie można było osiągnąć w r. 1905 z tego powodu, iż wskutek rekursu wniesionego przez strony interesowane przeciw orzeczeniu c. k. Namiestnictwa mu-

siano roboty wstrzymać na kilkumiesięczny przeciąg kampanii budowlanej.

c) **Przedsiębiorstwa krajowe prowadzone przez c. k. Namiestnictwo.**

23. Regulacja Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Wedle sprawozdania c. k. kierownictwa budowy z dnia 26. marca 1906 l. 118, udzielonego Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 27. października 1906 l. 76.056 prowadzono przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905 roboty tylko na górnej przestrzeni od km. 357 do 342 i na dolnej przestrzeni od km. 325—316, gdyż w środkowej przestrzeni km. 342—325 z powodu niskich stanów wody w czasie kampanii budowlanej, który trwał od 11. lipca do 4. grudnia, nie mogło się odbywać holowanie galarów. Opóźnienie rozpoczęcia kampanii budowlanej nastąpiło z powodu zmiany w systemie prowadzenia robót pod względem administracyjnym przez objęcie wykonania robót we własny zarząd. W roku 1905 wykonano następujące roboty:

1. wykopano 1 przekop pod Czernicą, którego jednakże z powodu chwilowego użycia na port zimowy nie otwarto, oraz pogłębiono zamulony przekop pod Krupskiem, łączna długość tych przekopów wynosiła 910 m a bryłowatość 20.506·7 m³;

2. 3 tamy faszynowe o łącznej długości 392 m i 4082 m³ bryłowatości;

3. 14 tam kamiennych równoległych i prostopadłych o łącznej długości 1.129·5 m i 7.010 m³ bryłowatości;

4. pogłębiono parową pogłębiarką dno trzech przekopów oraz usunięto ławy szutrowe, przyczem wydobyto ogółem 29.525 m³ materiału przeważnie szutrowego, fudzież usunięto z dna koryta elewatorom 72 sztuk dębów.

Koszta powyższych robót wykazuje c. k. kierownictwo budowy ogółem w kwocie 129.591 K 12 gr., z czego przypada:

1. na roboty ziemne	10.793 K 73 gr.
2. " " kamienne	20.584 " 63 "
3. " " faszynowe	10.520 " 23 "
4. na wykupno gruntów	47.730 " 83 "
5. na pogłębienie koryt	26.509 " 77 "
6. na elewator	1.433 " 18 "
7. na utrzymanie łęgowych	1.320 " -- "
8. " " mostów prowizorycznych	1.210 " 22 "
9. na utrzymanie biura i inne wydatki	9.488 " 53 "

Natomiast udzielone odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 28. sierpnia 1906 l. 53.947 zamknięcie rachunków za rok 1905 wykazuje wydatki w sumie 173.641 K 86 gr., z czego przypada:

1. na płace, dodatki aktywalne, adjuta	8.756 K 70 gr.
2. na dodatki budowlane i kosztą podróży	6.949 " 50 "
3. na kosztą kancelaryjne	3.968 " 39 "
4. " " pomiaru	272 " 75 "

5. na koszta ruchu i utrzymanie bagra parowego . . .	15.844 K 26 gr.
6. na utrzymanie łęgowych . . .	1.056 " — "
7. na wykupno gruntów . . .	52.443 " 27 "
8. na koszta budowy . . .	56.866 " 80 "
9. na różne wydatki . . .	27.484 " 19 "

Niezgodność pomiędzy sumą wydatków wykazaną przez c. k. kierownictwo budowy a sumą wykazaną w zamknięciu rachunkowym pochodzi wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 27. października 1906 l. 76.056 stąd, że w zamknięciu rachunkowym za rok 1905 wykazano nie tylko wydatki uskutecznione w tym roku, lecz także i wydatki uskutecznione przez c. k. kierownictwo w r. 1904, których zwrot asygnowano dopiero w r. 1905, a natomiast nie wykazano w tem zamknięciu tych wydatków roku 1905, na które c. k. kierownictwo przedłożyło rachunki dopiero w roku 1906, a które to wydatki wykazało c. k. kierownictwo w swem zestawieniu za rok 1905.

24. Regulacja Soły.

Wedle sprawozdania c. k. kierownictwa budowy, udzielonego Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 27. sierpnia 1906 l. 53.589 prowadzono przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905 roboty regulacyjne podobnie jak w roku 1904 na trzech przestrzeniach Soły a mianowicie: Cisiec-Cięcina, Żywiec-Zadziele i Łęki-Rajsko-Oświęcim, tudzież inkrustację tam faszynowych przy lokalnem ubezpieczeniu koryta Soły pod Kobiernicami, i wykonano następujące roboty:

1. szereg przekopów i wrzynek w szutrowiskach o łącznej bryłowatości 38.349·1 m³;

2. 1.401·7 m tam faszynowych równoległych i 1.912·8 m tam faszynowych poprzecznych o łącznej bryłowatości 18.322·8 m³ faszynady, oraz 2.618·2 m koronek na tamach wykonanych w r. 1904;

3. 4.187 m tam równoległych kamiennych i 1.685·7 m tam poprzecznych mieszanych (płotki 3 rzędowe obrukowane kamieniem), do czego użyto 65.272 m³ kamienia łamanego i 3.340·7 m³ faszynady;

4. 335·5 m³ narzutu kamiennego dla oskałowania tam faszynowych;

5. zasadzano 7·757 ha odsypisk sadzonkami wiklowemi.

Koszta powyższych robót wykazuje c. k. kierownictwo budowy w kwocie 191.351 K 86 gr., z czego przypada:

1. na zarząd (płace, dodatki aktywne, dodatki budowlane, utrzymanie biura) i t. p.	18.437 K 08 gr.
2. na pomiary	481 " 38 "
3. na koszta budowy	170.784 " 95 "
4. na zawiklenie	1.229 " 07 "
5. na koszta transportu kolejki	419 " 38 "

Natomiast udzielone odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 28. sierpnia 1906 l. 53.949 zamknięcie rachunków za rok 1905 wykazuje wydatki w sumie 208.707 K 56 gr., z czego przypada:

1. na zarząd (płace, dodatki aktywne, dodatki budowlane i koszta kancel.	17.532 K 42 gr.
2. na koszta pomiaru	47 " — "
3. na wykupno gruntów	1.000 " — "
4. na koszta budowy	187.393 " 50 "
5. na różne wydatki	2.734 " 64 "

Niezgodność pomiędzy sumą wydatków wykazaną przez c. k. kierownictwo budowy a sumą wykazaną w zamknięciu rachunkowym wyjaśnia c. k. Namiestnictwo podobnie jak przy zestawieniu kosztów budowy przy regulacji Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Co się tyczy finansowego wyniku w porównaniu z preliminarzem kosztorysowym, c. k. kierownictwo budowy nie podało dokładnych danych, zauważyło jednakże, że na przestrzeniach Cisiec-Cięcina-Radziechowa i Żywiec-Tresna-Zadziele z powodu zniszczenia budowli przez nadzwyczajną powódź w r. 1903 i zmianę typu budowli poprzecznych nastąpił przekroczenie do 60% pierwotnej sumy kosztorysowej, zaś na przestrzeni Łęki-Rajsko-Oświęcim koszta budowy znajdują pokrycie w preliminarzu kosztorysowym.

25. Regulacja Łomnicy.

Wedle sprawozdania c. k. kierownictwa budowy udzielonego Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1906 l. 39.554 prowadzono przy tem przedsiębiorstwie w r. 1905 systematyczne roboty regulacyjne na przestrzeni Łomnicy Dolhe-Błudniki i pod Nowicą na Czezwie pod Tużyłowem, tudzież roboty uzupełniające na Łomnicy pod Temerowcami i Pukasowcami, i wykonano następujące roboty:

1. 27 przekopów o łącznej długości 4.449 m. i 24.017·6 m³ bryłowatości;

2. 49 tam faszynowych równoległych o łącznej długości 10.939 m., 71 tam faszynowych prostopadłych (ostrog) o łącznej długości 2.938 m., 104 tam faszynowych poprzecznych o łącznej długości 3.416 m., 6 zamknięć faszynowych o łącznej długości 298 m., 2.594 m. walca zatapiającego, 738 m. płotków jako drugorzędnych zamknięć, tudzież ukoronowano a względnie naprawiono 3.506 m. tam faszynowych;

3. zasadzono 28.⁷³²⁶ ha odsypisk sadzonkami wiklowemi.

Koszta powyższych robót wykazuje c. k. kierownictwo w kwocie 277.522 K 36 gr., z czego przypada:

1. na płace stałe	10.390 K — gr.
2. na dodatki budowlane	7.160 " — "
3. na koszta kancelaryjne	1.555 " 58 "
4. na utrzymanie łęgowych	1.150 " — "
4. na wykupno gruntów	2.023 " 98 "
6. na koszta budowy	231.438 " 50 "
7. na koszta pomiarów	629 " 73 "
8. na zakupno inwentarza i inne	23.174 " 57 "

Natomiast udzielone odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 28. sierpnia 1906 l. 53.948 zamknięcie rachunków za r. 1905 wykazuje wydatki w sumie 289.124 K 27 gr., z czego przypada:

1. na płace, dodatki aktywalne, adjuta	7.106 K 72 gr.
2. na dodatki budowlane i koszta podróży	7.004 " 81 "
3. na koszta kancelaryjne	2.145 " 47 "
4. na utrzymanie łęgowych	840 " — "
5. na koszta pomiarów	70 " 03 "
6. na koszta budowy	258.114 " 48 "
7. na różne wydatki	13.842 " 76 "

Niezgodność pomiędzy sumą wydatków wykazaną przez c. k. kierownictwo budowy, a sumą wykazaną w zamknięciu rachunkowym wyjaśnia c. k. Namiestnictwo podobnie jak przy zestawieniu kosztów budowy przy regulacji Soły i Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Porównania kosztów budowy z preliminarzem kosztorysowym c. k. kierownictwo budowy nie podało z tego powodu, że robót nie wykończono jeszcze na żadnej z częściowych przestrzeni rzeki, zauważyło jednakże, że na dolnej 25 km. długiej przestrzeni Łomnicy nastąpi przekroczenie kosztów budowy o około 30 do 40%, a natomiast na dalszej 25 km. długiej przestrzeni koszta budowy znajdują pokrycie w ramach preliminarza kosztorysowego.

B) Wykaz czynności kraj. biura melioracyjnego za czas od 1. lipca 1905 do 30. czerwca 1906.

Z 54 inżynierów biura melioracyjnego zajętych było w pierwszej połowie r. 1906:

a) 6 inżynierów (dyrektor, jego zastępca i 4 starszych inżynierów) prowadzeniem referatu, sprawdzaniem projektów, inspekcjami i kolaudacyami;

b) 8 inżynierów zdjęciami i projektami dla ustawowych robót publicznych (3 w dorzeczu górnego Dniestru, 3 w dorzeczu Bugu, a 2 w dorzeczu Wisły);

c) 13 inżynierów projektowaniem i wykonaniem melioracji prywatnych (7 w biurze centralnem, 2 w ekspozyturze krakowskiej, a po 1 w ekspozyturze Tarnowskiej, Rzeszowskiej, Jarosławskiej i Stanisławowskiej);

d) 2 inżynierów projektowaniem i wykonaniem kultur torfowych;

e) 2 inżynierów projektowaniem i budową wodociągów i kanalizacji;

f) 1 inżynier projektowaniem stawów rybnych;

g) 2 inżynierów konserwacją publicznych robót melioracyjnych;

h) 22 inżynierów prowadzeniem budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

Szczegółowych wykazów czynności biura melioracyjnego nie zamieszcza tu Wydział krajowy celem zmniejszenia kosztów druku po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 10. listopada 1904.

Z wykazów tych, które będą złożone w kancelaryi sejmowej dla przejrzenia, podaje Wydział krajowy następujący sumaryusz wykonanych zdjęć, opracowanych projektów i przeprowadzonych robót.

	Ilość projektów	Regulacja wód		Ostuszenie rowami	Drenowanie	Nawodnienie
		Długość	Obszar			
		km	ha			
I. Zdjęcia.						
Biuro centralne	73	223 _{,5}	8.077 _{,0}	4.798 _{,9}	3.582 _{,77}	497 _{,9}
Ekspozytura Kraków	13	—	—	21 _{,9}	790 _{,6}	75 _{,8}
„ Tarnów	8	—	—	—	275 _{,77}	5 _{,0}
„ Jasło (Rzeszów)	12	—	—	82 _{,3}	424 _{,4}	—
Ekspozytura Jarosław	5	—	—	50 _{,6}	276 _{,6}	59 _{,9}
„ Stanisławów	13	—	—	109 _{,5}	532 _{,6}	—
Razem	124	223 _{,5}	8.077 _{,0}	5.063 _{,2}	5.882 _{,6}	638 _{,6}
II. Projekty.						
Biuro centralne	86	280 _{,1}	8.687 _{,0}	8.297 _{,2}	3.592 _{,9}	904 _{,3}
Ekspozytura Kraków	21	1 _{,2}	—	88 _{,6}	942 _{,2}	127 _{,2}
„ Tarnów	5	—	—	4 _{,6}	164 _{,8}	204 _{,0}
„ Jasło (Rzeszów)	9	1 _{,1}	—	82 _{,3}	233 _{,77}	117 _{,2}
Ekspozytura Jarosław	6	—	—	54 _{,1}	281 _{,0}	86 _{,5}
„ Stanisławów	10	—	—	67 _{,77}	443 _{,9}	—
Razem	137	282 _{,4}	8.687 _{,0}	8.594 _{,5}	5.658 _{,5}	1.438 _{,8}

Suma kosztorysowa projektów ad II) przedstawia się jak następuje:

1. biuro centralne	7.153.541 K
2. Ekspozytura Krakowska	257.280 „
3. „ Tarnowska	90.500 „
4. „ Jasielska (Rzeszowska)	123.980 „
5. „ Jarosławska	117.400 „
6. „ Stanisławowska	110.850 „
Razem	7.853.001 K.

Z projektów opracowanych przez biuro centralne przypada na publiczne roboty melioracyjne:

a) regulację Błóżewki:		
(72 km 3.790 ha) suma kosztorysowa	.	1,122.000 K
b) regulację Rudawy:		
(85 km 1.287 ha) suma kosztorysowa	.	3,600.000 „
razem	.	4,722.000 K.

III. Roboty wykonane (melioracje prywatne).

	Ilość projektów	Regulacja w d		Osuszenie rowami	Drenowanie	Nawodnienie
		Długość	Obszar			
		km	ha			
hektarów						
Biuro centralne . . .	43	45 ₇₇	—	365 ₇₀	1.541 ₇₂	33 ₇₁
Ekspozytura Kraków .	24	8 ₇₁	—	7 ₇₀	436 ₇₀	—
„ Tarnów .	17	4 ₇₅	—	—	294 ₇₃	4 ₇₀
„ Jasło (Rzeszów)	21	4 ₇₀	—	—	247 ₇₆	—
Ekspozytura Jarosław .	12	37 ₇₀	—	144 ₇₈	399 ₇₈	102 ₇₉
„ Stanisławów	8	3 ₇₂	—	—	133 ₇₀	—
Razem .	125	102 ₇₅	—	516 ₇₈	2.052 ₇₈	140 ₇₀

Na podstawie projektów kraj. biura melioracyjnego wykonał nadto Bank melioracyjny w r. 1905— 6 drenowanie w 7 miejscowościach na powierzchni 262₉ hektarów.

Zmiany w siedzibach ekspozytur.

Na kilkakrotną prośbę Reprezentacji powiatowej w Rzeszowie o ustanowienie w tem mieście ekspozytury biura melioracyjnego przeniósł Wydział krajowy w roku bieżącym ekspozyturę biura melioracyjnego z Jasła do Rzeszowa, czem uczynił zadość prośbie tej Reprezentacji bez uszczerbku dla robót w okolicy Jasła, która ma dogodnie połączenie kolejowe z Rzeszowem. Wydział powiatowy Rzeszowski zobowiązał się dostarczać bezpłatnie pomieszczenia dla ekspozytury w budynku Rady powiatowej.

Doświadczenia z kulturą torfowisk

W r. 1905 prowadzono doświadczenia z kulturą torfowisk w Bynie, Ohladowie, Moszczanach, Korzenicy, Jadachach i Jaworznie.

1. Pole doświadczalne w Byszowie.

(Powiat Sokal).

Jak już w ostatniem sprawozdaniu z 1904 r. zaznaczono, działki torfowe zajęte pod próbną kulturę łąkową, musiały być powtórnie uprawione przedplonem, ponieważ przy jednorazowej uprawie grunt nie był dostatecznie wyrobiony i nie nadawał się jeszcze pod zasiew mieszanki traw. Ponieważ głównym celem naszych doświadczeń było stworzenie w jak najkrótszym czasie dobrych łąk i ponieważ pasza dla bydła i koni jest piekącą potrzebą tamtejszych tak większych jak i mniejszych gospodarstw, przeto chcąc choć w części zastąpić brak siana, zarządzono uprawę zielonej mieszanki (wyki, owsa i grochu) na dwóch działkach, na innych zaś wysiano owies miejscowego pochodzenia z zamiarem zebrania na ziarno.

Normalna dawka sztucznych nawozów wynosiła na 1 ha 8 q kainitu i 3 q mączki Thomasa 18%.

Mimo niebardzo korzystnych stosunków klimatycznych, a szczególnie posusznej i wietrznej wiosny wynik zbiorów był dość zadowalający. — Przeciętnie zebrano z 1 ha 12 q ziarna i około 40 q słomy. Równie korzystny był zbiór mieszanki, która dostarczyła obfitej karmy dla bydła. Ponieważ jednak nasienie mieszanki jest dość kosztowne, przeto rentowość tej uprawy przedstawia się znacznie niekorzystniej, niż uprawa owsa, lub innych roślin gospodarczych, co zresztą i na innych stacyach doświadczalnych zostało sprawdzonem.

Doświadczenia te, jak i w poprzednim roku, przekonały dostatecznie właściciela o pożyteczności uprawy torfowisk, który już w ciągu 1905 r. wykonał własnym kosztem sieć rowów osuszających, umożliwiających uprawę tych gruntów na większym obszarze. — Niestety uprawa rozległych torfowisk w okolicy Byszowa, należących tak do obszarów dworskich jak i do mniejszych właścicieli, będzie mogła się rozwinąć dopiero wówczas, skoro miejscowy potok zostanie uregulowany i pogłębiony.

Na rok 1906 pole doświadczalne zostało obsiane mieszanką traw łąkowych i oddane w opiekę właściciela Juliusza hr. Tarnowskiego.

2. Pole doświadczalne w Ohladowie.

(Powiat Kamionka Strumiłowa).

Pole doświadczalne w Ohladowie zostało założone nad świeżo uregulowanym potokiem Majdan. — Przy uprawie mechanicznej, mianowicie przy orce natrafiono na bardzo wielkie trudności. Grunt osiadł się niejednostajnie, tworząc tak zwężłe kępiny, że o zniszczeniu plugiem mowy być nie mogło. — Nadto przy orce zaczepiano o stare grube pnie i konary drzewne, które dopiero przy nakładzie wielkiej pracy i kosztów można było usunąć. — Torfowisko to okazało się do uprawy jeszcze nieprzydatnem; z uprawą należało się wstrzymać do lat późniejszych, kiedy torf ulegnie procesowi zwiętrzenia, po którym praca ludzka będzie łatwiejszą i wdzięczniejszą. Kiedy zaś w roku ubiegłym przez nieostrożne wzniesienie pożaru na tych gruntach, torf wypalił się miejscami do 1 m. głębokości, utworzyły się nierówności, na wyrównanie których przynajmniej subwencya wcale by nie wystarczyła, postanowiono zaniechać rozpoczętej tu uprawy i przenieść próbne pola na część torfowiska położoną powyżej, obok pastwiska gminnego, na terenie, na którym właściciel p. Adam Krajewski eksploatuje torf na opał. — Część pola nowego wysadzono kartoflami i burakami pastewnymi w kilku odmianach, zaś na powierzchni około jednego morga wykonano próby

z hodowlą kilku gatunków traw nasiennych celem przekonania się, o ile uprawa ta miałaby w warunkach tamtejszych powodzenie.

Stan kartofli i buraków w czasie kontroli we wrześniu r. b. przedstawiał się dość obiecująco. — Niezależnie od tego, zarząd tamtejszy dóbr przygotował nad potokiem Majdan 1 działkę o powierzchni 1 morga, i z wielkim trudem uprawił kartoflami.

3. Pole doświadczalne w Moszczanach i Korzenicy.

(Powiat Jarosław).

Z powodu niekorzystnych właściwości gruntu torfowego na polach doświadczalnych w Korzenicy, obróbka jesienna nie mogła odbyć się tak, jak to było wskazanem. Przed zimą zdołano ukończyć zaledwie jedną i to dość niedokładną orkę. Dopiero z wiosną 1905 r. przeprowadzono gruntowną uprawę mechaniczną, przy której znakomite usługi oddała brona nożowa sprowadzona z Gefle ze Szwecyi. — Narzędzie wypróbowane już kilkakrotnie na naszych stacyach okazało się bardzo pożyteczne tak na gruntach torfowych, jak i na ciężkich glebach mineralnych i znajduje co raz szersze zastosowanie. — Firma zaś w Gefle, z którą zapoznano się w r. 1903 na wystawie torfowej w Berlinie, dostarcza narzędzi z jak najlepszej jakości i po niskiej stosunkowo cenie, tak że brona taka jest tańszą, aniżeli sprowadzona z którejkolwiek bliżej położonej firmy niemieckiej.

Przy robotach przygotowawczych popełniono tu jeszcze i ten błąd, że zamiast dać sztuczne nawozy w późnej jesieni, jak to w programie doświadczeń było przewidziane, rozsiano je późno na wiosnę, bo dopiero w połowie kwietnia. — Mimo tego pierwszy rok uprawy dał pod względem zbiorów wyniki zadowalniające i przekonał właścicieli, że melioracya torfowisk jest rentowną i uprawa ta w gospodarstwie rolnem bardzo pożyteczną. Na działce o pow. 1,06 ha zebrano kartofli 144 m. ctn., wartości (a 2:40 K) 345 K 60 gr.

Koszta według dokładnych rachunków wynosiły:

Sztuczne nawozy 7 q kainitu i 3 q m. Thomasa	48 K 66 gr.
Koszta sprzężaju	56 " 91 "
" nasion z robocizną	82 " "
" obróbki i sprzętu	95 " 05 "
Razem	282 K 62 gr.

zatem już w pierwszym roku otrzymano zysk w kwocie 62 K 98 gr.

Przy uprawie prosa z podobnego zestawienia jak powyżej okazał się czysty dochód w kwocie 10 K 39 gr. Natomiast uprawa końskiego zębu i mieszanki na kilku innych działkach nie pokryła w pierwszym roku wszystkich wydatków i przyniosła stratę od 15 do 30 koron na 1 ha.

Na rok bieżący zarządzono doświadczenia z uprawą buraków cukrowych, na kilku innych działkach polecono rozsiał trwałą mieszankę traw łąkowych.

Na polach doświadczalnych w Moszczanach powiodła się znakomicie uprawa trawy nasiennej kostrzewy trzciniowej (*Festuca arundinacea*).

Rezultat wymłotu według oceny krajowej stacji botaniczno-rolniczej we Lwowie przedstawia się, jak następuje:

Z 1 morga zebrano				
nasienia 1-szej sorty	o wartości użytkowej			
	95 ⁰ / ₀ , sile kiełkowania	98 ⁰ / ₀	293 kg.	
" 2-giej	" 90 ⁰ / ₀ , " "	95 ⁰ / ₀	182 "	
		razem	475 kg	
nadto pośladu			60 kg.	

Z wyprodukowanej ilości sprzedano Bankowi rolniczemu 255 kg za 357 koron (a 140 koron za 100 kg) i 100 kg za 125 koron.

W roku bieżącym uprawiono już część stacyi owsikiem złotym (*Avena flavescens*) i wiechliną późniejszą (*Poa serotina*).

4. Pole doświadczalne w Jadachach.

(Powiat Tarnobrzeg)

Grunt zajęty pod stacyę przedstawia raczej ziemię przytorfiałą, aniżeli właściwy pokład torfu, ponieważ warstwa torfowa mierzy od 20—30 cm. Doświadczenia miały na celu uprawę łąkową z wykluczeniem wszelkich przedplonów, które w warunkach tamtejszych nie miały żadnego znaczenia i uprawiane być nie mogły.

Główną uwagę zwrócono na wypróbowanie odstępów rowów osuszających t. j. szerokości działek uprawnych. Rowy zostały wykonane w odstępach co 30, 40, 60 i 100 m.

Doświadczenia, jakie w roku ubiegłym zarządzono, zostały wykonane z wielką ścisłością i dlatego przedstawiać będą dla zarządu dobrą rzeczysną wartość.

Łąki z częściowym podsiewem i pełnym zasiewem mieszanki traw odbijały już w pierwszym roku znacznie korzystniej od tych łąk, na których starą darni pozostawiono nietkniętą, a tylko zbronowano ją, lub użyżniono sztucznymi nawozami. Rozumie się, że na wszystkich działkach rozsypało sztuczne nawozy, mianowicie kainit i mączkę żużlową w różnych kombinacjach.

Przy uprawie łąkowej nie może być mowy już w pierwszym roku o cyfrowych rezultatach, ponieważ nasienia traw trwałych przychodzą w drugim względnie w trzecim roku dopiero do pełnej wegetacji; w czasie jednak dwukrotnej tego roku lustracji miano sposobność skonstatować, że doświadczenia są bardzo pouczające i dla przyszłej uprawy rozległych gruntów przytorfiałych nad górną Trześniówką i jej dopływami w wysokim stopniu pożyteczne.

5. Pole doświadczalne w Jaworznie.

(Powiat Chrzanów).

Doświadczenia z uprawą torfowiska nad Przemszą dały w roku ubiegłym tylko częściowo wyniki zadowalniające. Ustawiczne deszcze przy niekorzystnych już istniejących warunkach wilgotności przyczyniły się do tego, że kartofle posadzone jako przedplon dla lepszego wyrobienia ziemi, niemal w połowie wygniły. Z 2 q nasienia zebrano tylko 14 q. To samo stało się z burakami pastewnymi.

Lepiej natomiast wypadły zbiory na działkach obsianych wprost mieszanką traw. Według relacji właściciela Jana Żaka zebrał on 10 fur t. j. około 50 q dobrego siana, tam gdzie przedtem nic nie zbierał. Chcąc się w przyszłości zabezpieczyć przed wymoknięciem, polecono

wstawió między rowami, których odstęp wynosił 49 m, dodatkowo dreny faszynowe, ponieważ parcela jest dość wąską, a właściciel był niechętny dalszemu krajaniu gruntu rowami otwartymi. Dreny faszynowe były tu wskazane, ponieważ rów odpływowy posiada głębokość za ledwie 1,00 m. Podnieść również należy, że w Jaworznie ceny jednostkowe za wszelką robociznę są bardzo wysokie i dlatego koszt uprawy torfowiska są znacznie większe, aniżeli w innych okolicach. Mimo to uprawa łąkowa budzić zaczyna żywe zainteresowanie i spodziewać się należy, że racjonalna gospodarka tych nieużytków znajdzie w przyszłości naśladowców.

Warunkiem tego jest, ażeby przeprowadzić osuszenie tych łąk, na co wykonano projekt i oddano interesowanym do dalszego zużytkowania.

Oprócz wymienionych tu pól, Wydział krajowy postanowił założyć w roku bieżącym nowe stacje doświadczalne w Dmytrowie i w Połonicznej nad uregulowanym potokiem Berezówką i siecią rowów tamże wykonanych; w Sielcu i w Kuliczku nad uregulowaną rzeką Błotnią; w Rzemieniu nad potokiem Rzemieńskim, w Peczeni na osuszonych przy pomocy subwencji krajowej i państwowej torfowiskach gminnych i w Rzęśnie polskiej na osuszonych także torfowiskach będących częścią bardzo rozległych torfowisk w okolicach Lwowa w dorzeczu Wereszycy. — Nadto wzięto pod uwagę założenie stacji w Chyszewicach na gruntach spółki torfowej będącej pod patronatem biura dla spółek pożyczkowych i kas Raiffeisenowskich w Wydziale krajowym. — Na niektórych z wymienionych stacji roboty techniczno-melioracyjne albo rozpoczęto, albo już ukończono.

Wypada w końcu zauważyć, że stacje w takich rozmiarach, w jakich dotychczas były i są prowadzone, spełniają bardzo doniosłe ekonomiczne zadanie, przyczyniając się do rozwinięcia w kraju uprawy torfowisk i innych nieużytków leżących gruntów. Kilkumorgowe stacje na gruntach dworskich dają pochoy do rozszerzenia uprawy na całym nieraz bardzo dużym obszarze, na gruntach zaś włościańskich i gminnych przyczyniają się do zakładania spółek torfowych pod patronatem Wydziału krajowego, jakich w kraju już kilkanaście powstało i zwolna wprawdzie, ale statecznie się rozwijają.

Stacje takie są nadto szkołą dla racjonalniejszej i intensywniejszej gospodarki rolnej, wywołują u włościan zainteresowanie się sztucznymi nawozami, nowszymi narzędziami, szlachetniejszymi nasionami, doniosłością prób i t. p. i budzą zmysł starania się o podniesienie gospodarstwa.

Wydział krajowy, mając to na uwadze, popiera prywatne usiłowania także w ten sposób, że z funduszków uchwalonych przez Wysoki Sejm na popieranie kultury torfów w perymetrze osuszonych bagien, udziela włościanom, którzy o to proszą, w miarę możliwości, subwencje w formie sztucznych nawozów albo nasion traw łąkowych pod warunkiem, że zostaną zastosowane w ten sam sposób, jak na polach doświadczalnych. Z tych powodów akcja ta zasługuje i nadal na jak najżywcze poparcie Wysokiego Sejmu a w ślad zatem i c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Służba
dozorców
melioracyj-
nych
i drenarskich.

Konduktor melioracyjny III. klasy Stanisław Ślisz mianowany został dekretem z dnia 27. marca 1906 l. 97.404/905 konduktorem melioracyjnym II. klasy z dotychczasową siedzibą w Trześniu, gdzie ma poruczone dozór robót konserwacyjnych przy regulacji Łęgu i Trześniówki. Konduktorami melioracyjnymi III. klasy zostali mianowani starsi dozorczy melioracyjni:

Józef Chciuk dekretem z dnia 23. marca 1906 l. 30.711;
 Adam Jamroz dekretem z dnia 23. marca 1906 l. 29.441;
 Józef Krzysztyszyński dekretem z dnia 27. marca 1906 l. 97.404/905.
 Józef Święchowicz dekretem z dnia 23. marca 1906 l. 29.441.

Konduktor J. Chciuk pozostał przy regulacji Białej, innym zaś poruczono dozór robót konserwacyjnych, mianowicie:

A. Jamrozowi przy obwałowaniu Wisły z siedzibą w Tarnobrzegu;
 J. Krzysztyszyńskiemu przy regulacji Przegnojówki, Gniłej Lipy, Złotej Lipy, bagien Śtojanowskich, potoku Dumnego i bagien Oleskich z siedzibą we Lwowie;

J. Święchowiczowi przy obwałowaniu Wisły i Sanu z siedzibą w Radomyślu nad Sanem.

Dozorcy melioracyjni: Jacenty Jajuga, Kajetan Wyka, Adam Prarat i Jan Turbak zamianowani zostali dekretem z dnia 27. marca 1906 l. 97.404/905 starszymi dozorcami melioracyjnymi, a dozorcami drenarscy: Antoni Jajuga, Antoni Krawiec, Jan Wertyporoch, Franciszek Wolańczyk, Józef Węgrzyn i Michał Puka, którzy ukończyli 2-letni kurs drenarski z bardzo dobrym postępem, dozorcami melioracyjnymi.

Wreszcie zamianował Wydział krajowy dozorcami drenarskimi ukończonych uczniów 2-letniego kursu drenarskiego: Dymitra Szczerbę dekretem z dnia 13. marca 1906 l. 114.340, a Jana Wojtasia, Dymitra Kruka, Jana Łeśkowa, Władysława Samborskiego, Jana Zagaję i Jana Roboreckiego dekretem z dnia 18. kwietnia 1906 l. 36.341.

Dozorca drenarski Ignacy Sikora został za przekroczenie służbowe ze służby biura melioracyjnego wydalonym (L. 110.409 z 10. listopada 1906).

Obecny personal dozorców liczy: 6 konduktorów melioracyjnych, 11 starszych dozorców melioracyjnych, 17 dozorców melioracyjnych, 33 dozorców drenarskich, razem 67 konduktorów i dozorców.

Czynności
 c. k. galicyj-
 skiego od-
 działu hy-
 drogra-
 ficznego.

Alegat 9.

Nadesłane odezwą c. k. Namiestnictwa z 6. sierpnia 1906 l. 101.321 sprawozdanie c. k. krajowego oddziału hydrograficznego z czynności za rok 1905, mamy zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi w załączeniu. *

Nadmieniamy przytem, że oddział ten przydzielony departamentowi budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa, jest niejako organem pomocniczym tego departamentu i zajmowany bywa czynnościami, które nie należą do jego zakresu działania, z uszczerbkiem dla właściwych zadań tego oddziału. Wskutek tego nie zostały dotychczas obliczone normalne przekroje poprzeczne rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, jakkolwiek budowa jest już w 13. roku 15-letniego okresu budowy, zarówno jak i normalne przekroje poprzeczne Soły i Łomnicy.

III.

A) Nowe przedsięwzięcia melioracyjne.

Z powodu wyczerpania kredytów przyznanych specjalnemi ustawami na regulację Bugu i Białej przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi projekty ustaw zapewniających wykończenie tych 2 regulacji, tudzież projekty ustaw o 2 nowych przedsięwzięciach melioracyjnych i regulacji Błóżewki (w pow. Rudeckim, Samborskim i Starosamborskim) i zabudowaniu Krzemionki (w pow. Starosamborskim), wreszcie projekt ustawy o przyznaniu dodatkowych zasiłków na obwałowanie Wisły i Wisłoki z powodu zmiany trasy wału nadwiślańskiego, wprowadzonej przez komisję międzynarodową dla regulacji Wisły.

1. Uzupełnienie regulacji rzeki Bugu.

W projekcie regulacji rzeki Bugu z r. 1891, który w myśl ustawy z dnia 9. lipca 1894 służyć miał za podstawę wykonania robót, przewidziano tylko wykonanie przekopów i zamknięcie starych łożysk budowlami faszynowemi, natomiast nie prelimitowano wydatku na obustronne ubezpieczenie brzegów tamami.

Gdy z powodu gruntu piaskowego okazało się niemożliwym utrzymanie trasy regulacyjnej bez równoczesnego ubezpieczenia brzegów, upoważniło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 28. stycznia 1899 l. 22.769 ex 1898 Wydział krajowy do prowadzenia systematycznej regulacji Bugu od ujścia Raty w górę, a to na podstawie wniosków komisji technicznej zamieszczonych w protokole ddo. Lwów 6. września 1897.

Ta systematyczna regulacja jednak spowodowała, jak to zresztą już z góry przewidziano, znaczne podwyższenie kosztów, tak iż prelimitowana w ustawie krajowej z r. 1894 suma kosztorysowa 594.000 zł. w. a. (1,188.000 K) nie wystarcza nawet na uregulowanie Bugu od ujścia Raty do granicy gmin Sielca i Rudy (km. 29·5) według projektów szczegółowych zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa.

Z tego powodu zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu systematycznej regulacji Bugu od km. 29·5 do ujścia Pełtwi w Busku w km 72·155, której koszt obliczył kierownik budowy na 2,270.000 koron, i przesłał ten projekt odezwą z dnia 2. maja 1905 l. 33.411 c. k. Namiestnictwu z wnioskiem na zarządzenie reambulacji przez delegata ministeryalnego przy udziale zastępców c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

Zarazem przedłożył Wydział krajowy projekt ustawy zapewniającej wykończenie tej regulacji przy dotychczasowym udziale funduszu krajowego (40%) i państwowego funduszu melioracyjnego (30%), a natomiast przy wyższym (30% zamiast 20%) zasiłku z państwowej dotacji wodnej. Wyższy wymiar zasiłku z państwowej dotacji wodnej uzasadnił Wydział krajowy dwoma względami: najprzód, ponieważ przy regulacji Bugu rozchodzi się więcej o interes spławu, aniżeli kultury krajowej, a powtóre, ponieważ przewidziany w ustawie z r. 1894 10% datek przymusowej spółki wodnej nie został jeszcze uiszczony, bo władza polityczna nie zawiązała dotychczas spółki wodnej, nakładanie za tem nowego datku konkurencyjnego na stosunkowo szczupły okręg konkurencyjny natrafiłoby na trudności.

Gdy zaś do kosztów regulacji Dniestru, Soły i Łomnicy, na których spław posiada mniejsze znaczenie, niż na Bugu, państwowa dotacja wodna przyczynia się 40% zasiłkami, Wydział krajowy wyraził oczekiwanie, że wniosek jego w sprawie przyznania 30% zasiłku z państwowej dotacji wodnej na regulację Bugu zostanie przyjęty.

Reambulację techniczną projektu zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa dopiero w r. 1906, gdyż sprawa zalegała w departamencie budownictwa wodnego c. k. Namiestnictwa.

Komisja reambulacyjna, w której wzięli udział jako delegaci c. k. Ministerstw rolnictwa i spraw wewnętrznych c. k. radca sekcyjny p. Dr. Wiktor Deutsch i c. k. radca budownictwa p. Józef Opolski, uznała potrzebę zaprojektowanej systematycznej regulacji, zwłaszcza dla spławu drzewa, oraz wstawiła do kosztorysu dalsze kwoty na budowę mostów i na wykonanie budowli uzupełniających od ujścia Raty do km. 29·5.

Wedle protokołu komisji reambulacyjnej z 31. lipca 1903 przedstawiają się koszty uzupełnienia regulacji Bugu, jak następuje :

I. Roboty ziemne	275.764	K	99	gr.
II. Roboty faszynowe	1,322.062	"	39	"
III. Wykupno gruntów	246.356	"	80	"
IV. Konserwacja w czasie budowy (5% z rubr. II)	66.103	"	12	"
V. Koszta zarządu	150.000	"	—	"
VI. Budowa mostów	84.000	"	—	"
VII. Rozmaite (zawiklenie od- sypisk, zakupno łodzi mo- torowej dla transportu fa- szyn i t. d.)	180.480	"	—	"
VIII. Nieprzewidziane	5.232	"	70	"
	<hr/>			
	2,324.000	K	—	gr.
Do tego koszta budowli uzupełniających od ujścia Raty do klm 29·5				
	200.000	"	—	"
	<hr/>			
Ogółem	2,524.000	K	—	gr.

Uchwałą z 4. września 1906 l. 89.261 zgodził się Wydział krajowy na powyższe podwyższenie sumy kosztorysowej i przedłożył c. k. Namiestnictwu wniosek na pokrycie 40% kosztów w sumie 1,009.600 K z funduszu krajowego, po 30% tj. po 757.200 K z państwowego funduszu melioracyjnego i z państwowej dotacji wodnej.

Roboty proponuje Wydział krajowy ze względu na sumę kosztorysową rozłożyć na lat 18, tak, iż corocznie byłyby do przebudowania kwota 140.222 K 22 gr., coroczny zaś datek kraju wynosiłby okrągło 56.089 K, a coroczne datki państwowego funduszu melioracyjnego i państwowej dotacji wodnej po 42.066²/₃ K.

Ponieważ zapasy kasowe funduszu regulacyjnego utworzonego ustawą z 9. lipca 1894 Dz. u. kraj. Nr. 69 w roku bieżącym prawie w zupełności zostaną wyczerpane, Wydział krajowy w oczekiwaniu przyjęcia wniosku co do rozdziału kosztów przez Administrację państwa uprasza Wys. Sejm o uchwalenie projektu ustawy o uzupełnieniu regulacji Bugu, oraz I. raty 40% zasiłku krajowego w kwocie 56.089 K, która wstawioną została do preliminarza krajowego na r. 1907.

2. Uzupełnienie regulacji rzeki Biały z dopływami.

W projekcie regulacji rzeki Biały z dopływami, który w myśl ustawy z 1. września 1892 Dz. u. kraj. Nr. 72 służy za podstawę wykonania robót, przewidziano w dolnej przestrzeni tej rzeki z powodu braku kamienia ubezpieczenia brzegów tylko budowlami faszynowymi, w powiecie grybowskim zaś, gdzie dorzecze Biały jest mniejsze, ubezpieczenie budowlami równoległymi tylko brzegów wklęsłych, a to ze względów oszczędnościowych.

W toku budowy okazało się jednak nieodzownem ubezpieczenie tam faszynowych narzutem kamiennym w całej dolnej przestrzeni Biały, gdyż budowle faszynowe przy pochodzie lodów, zarówno jak i przy wzbiciach rzeki ulegały ciąglemu uszkodzeniu przez kry lodowe i żwir rzeczny, tak iż z czasem byłyby narażone na zupełne zniszczenie. Z tego powodu zarządził Wydział krajowy za zgodą c. k. Ministerstwa rolnictwa inkrustację tam faszynowych od strony rzeki kamieniem łamanym, a po części płytami betonowymi z wkładką drucianą, które to roboty dodatkowe wyczerpały w zupełności znaczne zaoszczędzenia we funduszu regulacyjnym, a nawet spowodowały przekroczenie kosztorysu, gdyż kamień musiał być dowożony z okolicy Ciężkowic na dolną prze-

strzeń Białą koleją, od kolei transportowany kolejką polną na brzeg rzeki, stąd zaś splawiany galarami Białą.

Również okazała się potrzeba ubezpieczenia Białą w powiecie grybowski budowlami równoległymi nie tylko na brzegach wklęsłych, lecz także na brzegach wypukłych, ażeby woda mogła być utrzymana w trasie regulacyjnej i nurt nie przerzucał się na brzeg wypukły.

Obliczone przez kierownictwo budowy, a sprawdzone w r. 1905 przez komisję kołaudacyjną koszty robót, jakie miały być na Białe wykonane począwszy od r. 1905, wynoszą:

a) w powiecie tarnowskim	468.000 K
b) " " grybowski	<u>347.000 "</u>
razem	815.000 K.

Z uwzględnieniem zaś budowli wykonanych już w r. 1905 przedstawiają się te koszty, jak następuje:

a) w powiecie tarnowskim	296.000 K
b) " " grybowski	<u>270.000 "</u>
razem	566.000 K.

Nadto fundusz regulacji Białą zwrócić ma funduszowi krajowemu zaliczkę udzieloną na prowadzenie robót, która z końcem r. 1905 wynosi 271.854 K 01 gr., nie mniej też kaucyje i depozyta w kwocie 4.117 K 13 gr., tak, iż do zupełnego wykończenia robót regulacyjnych na Białe począwszy od r. 1906 okazuje się potrzeba nakładu w sumie **841.971 K 14 gr.**

Na pokrycie tego wydatku ma fundusz regulacji Białą do dyspozycji:

1) wykazane w zamknięciu za rok 1905 należności czynne	1.458 K 36 gr.
2) wartość remanentu narzędzi i materiałów	35.779 " 59 "
3) przypadające wedle §. 5. rozporządzenia wykonawczego z 21. grudnia 1893 Dz. u. kraj. Nr. 7. ex 1894 raty datków:	
a) ostatnią ratę 30% datku krajowego	86.634 " — "
b) " " 50% datku państwowego funduszu melioracyjnego	127.080 " — "
c) ostatnią ratę 10% datku państwowej dotacyi wodnej	17.320 " — "
d) dwie raty datków powiatów: dąbrowskiego, tarnowskiego i grybowskiego za lata 1906 i 1907 po 21.800 K	<u>43.600 " — "</u>
razem	311.871 K 95 gr.

tak, iż w porównaniu z wykazaną powyżej kwotą, która jest potrzebną na wykończenie robót począwszy od r. 1906

	841.971 " 14 "
--	----------------

okazuje się potrzeba dodatkowego kredytu w sumie

	<u>530.099 " 19 "</u>
czyli okrągło	530.000 K — gr.

W kosztorysie projektu z r. 1900 preliminowano:

a) na regulację Biały	1,212.000	zł. w. a.
b) na obwałowanie Biały	91.300	" " "
c) na regulację dopływów Biały	14.100	" " "
razem	1,317.400	zł. w. a.
czyli	2,634.800	K
dodatkowy kredyt wynosi	530.000	"
wskutek czego koszta regulacji i obwałowania Biały wraz z regulacją dopływów podniosą się do sumy	3,164.800	"

Ponieważ przeznaczone w ustawie z r. 1892 datki kraju, państwa i powiatów zostały w ciągu r. 1905 prawie w zupełności wyczerpane, tak, iż na r. 1906 pozostała do dyspozycji tylko kwota 35.900 K 81 gr., postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej wykończenie regulacji Biały w granicach pierwotnego projektu (od ujścia do wiaduktu w Grybowie) kosztem 530.000 K, który by był pokryty datkami państwowego funduszu melioracyjnego w wysokości 50% i państwowej dotacji wodnej w wysokości 10%, tj. w stosunku unormowanym ustawą z r. 1892, a 40% datkiem funduszu krajowego przy zupełnem uwolnieniu od konkurencji powiatów tarnowskiego i grybowskiego, które i tak już zostały bardzo obciążone dotychczasowymi datkami konkurencyjnymi.

Projekt ustawy przesłał Wydział krajowy odezwą z d. 16. maja 1906 l. 103.278 c. k. Namiestnictwu z prośbą o wyjednanie przychyłnej decyzji c. k. Ministerstwa rolnictwa i spraw wewnętrznych, — a żeby zaś roboty regulacyjne w roku bieżącym nie doznały przerwy, udzielił Wydział krajowy zaliczki z funduszu konserwacyjnego na dalsze prowadzenie budowy.

Roboty uzupełniające proponuje Wydział krajowy wykonać w ciągu lat trzech od r. 1907 do r. 1909, tak iż coroczna rata datku państwowego funduszu melioracyjnego w sumie 265.000 K wynosiłaby po 88.333 $\frac{1}{3}$ K, państwowej dotacji wodnej w sumie 53.000 K po 17.666 $\frac{2}{3}$ K, a funduszu krajowego w sumie 212.000 K po 70.666 $\frac{2}{3}$ K.

Z powodów wyżej przytoczonych wstawił Wydział krajowy I. ratę 40% zasiłku krajowego w kwocie okrągłej 70.667 K do preliminarza krajowego na r. 1907.

3. Regulacja potoku Błóżewki z dopływami.

W myśl programowej uchwały Wys. Sejmu z 13. lutego 1894 zarządził Wydział krajowy w roku ubiegłym zdjęcia dla regulacji potoku Błóżewki z dopływami w dorzeczu górnego Dniestru, o której przeprowadzenie strony interesowane w petycjach wnoszonych do Wys. Sejmu od lat 30 się dopominały.

Projekt opracowany przez starszego inżyniera Stanisława Szczepanowskiego, tudzież inżynierów-adjunktów Włodzimierza Rojeckiego i Kazimierza Hubera obejmuje regulację:

1) potoku Błóżewki od ujścia do Strwiąża, do Błóżwi górnej na długości	35,	050	km.
2) potoku Błotna woda	6,	850	"
3) dopływu od Chlewisk	10,	200	"
4) potoku Koniówka	1,	632	"
5) dopływu z Bud	2,	930	"
6) 5 rowów osuszających łącznej długości	15,	250	"
razem	71,	912	km.

Preliminowane koszty budowy wynoszą:

I. Roboty ziemne.

435.039 m³ wykopu z odwozem i nasypem, tudzież
26₂₆₆ km. dopływów i rowów 378.383 K 66 gr.

II. Budowa obiektów.

9 mostów żelazno-betonowych,
3 mosty betonowe sklepione,
33 przepustów z rur betonowych,
4 stopnie betonowe 1 m. wysokie,
27 stopni betonowych 0₅ m. wysokich
14 szluz z betonu i żelaza do nawodnienia 359.390 „ — „

III. Ubezpieczenie brzegów.

143.826 m. bież. płotków,
143.826 m² darniowania,
122₂₅₂₁ ha obsiewu szkarp. 105.514 „ 06 „

IV. Wypupno gruntów.

50₇₂₁₅ ha wykupno gruntów pod łożyska potoków
i odszkodowanie za 71₉₁₃ ha brzegów przy-
sypanych ziemią 123.016 „ 90 „

V. Konserwacja w czasie budowy.

5% z rubr. I. i III. (483.897·72 K) 19.500 „ — „

VI. Koszta zarządu.

10% z rubr. I. do V. (985.804·62 K) 98.600 „ — „

VII. Rozmaite i nieprzewidziane.

około 3% z rub. I. do V. 37.595 „ 38 „
Ogółem 1,122.000 K — gr.

W regulacyi tej interesowanych jest 31 gmin i obszarów dworskich:

a) w pow. Rudeckim:

1) Błozew dolna, 2) Czernichów, 3) Kniyhynice, 4) Koniuszki sie-
mianowskie, 5) Niskowice, 6) Ostrów, 7) Wańkowice;

b) w pow. Samborskim:

8) Barańczyce, 9) Brześciany, 10) Bukowa, 11) Burczyce nowe, 12) Burczyce stare, 13) Bylice, 14) Chlewiska, 15) Czyszki, 16) Kornio, 17) Kowenice, 18) Lutowska, 19) Łanowice, 20) Mistkowice, 21) Pianowice, 22) Rajtarowice, 23) Rakowa, 24) Rogóźno, 25) Sadkowice, 26) Więckowice, 27) Wola baraniecka, 28) Zarajsko;

c) w pow. Starosamborskim:

29) Błozew górna, 30) Koniów, 31) Towarnia, z powierzchnią **6 585 565 morgów**, która ma być odwodniona i ochroniona od doroczych wylewów.

Przyjmując podwyższenie dochodu z 1 morga zabagnionych łąk wskutek osuszenia przynajmniej na 10 K, a ze względu na ochronę od wylewów na 5 K rocznie, otrzyma się podwyższenie dochodu rocznego w terenie inundacyjnym Błozewki o 99.000 K, co przy 4% stopie przedstawi podwyższenie wartości o 2,475.000 K.

Gdy więc podwyższenie wartości gruntów wskutek regulacji przynosi przeszło dwukrotnie nakład preliminowany (1,122.000 K), a tem samem rentowność przedsiębiorstwa nie podlega wątpliwości, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej wykonanie tej regulacji, jako przedsiębiorstwa przymusowej spółki wodnej, pod zarządem Wydziału krajowego i przesłał projekt ustawy wraz z projektem technicznym odezwą z d. 26. czerwca 1906 l. 62.555 c. k. Namiestnictwu z wnioskiem na zarządzenie reambulacji projektu na miejscu.

W myśl postanowień państwowej ustawy melioracyjnej proponuje Wydział krajowy przyznanie dla tego przedsiębiorstwa 40% zasiłków z funduszu krajowego i z państwowego funduszu melioracyjnego po 448.800 K, tak iż przymusowa spółka wodna miałaby do uiszczenia 20% datek konkurencyjny w kwocie 224.400 K.

Roboty proponuje Wydział krajowy rozłożyć na lat 11, tak, iż coroczna rata zasiłków kraju i państwa wynosiłaby po 40.800 K, a spółki wodnej 20.400 K.

Termin rozpoczęcia robót zależny będzie od wejścia w życie ustawy krajowej i zawiązania spółki wodnej.

4. Zabudowanie potoku Krzemionki w powiecie Starosamborskim i Samborskim.

Wskutek uchwały Wys. Sejmu z d. 24. października 1903, którą przekazano Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia petycję gminy Wola koblańska o regulację potoku Krzemionki, zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa na wniosek Wydziału krajowego przedłożony odezwą z 30. grudnia 1903 l. 120.627 opracowanie projektu zabudowania tego potoku w gminach Wola koblańska i Kobło powiatu Starosamborskiego i w gminie Bereźnica powiatu Samborskiego.

Projekt opracowany przez sekcję samborską c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich obejmuje:

- I. regulację potoku na długości 9.425 m częścią systemem Seelinga, częścią zaś za pomocą progów poprzecznych kosztem . 128.063 K 76 gr.
- II. zabudowanie trzech debr za pomocą 21 zapor kamiennych i jednej kunety kamien-

nej wraz z zadarnieniem i zalesieniem stoków	71.514 K 52 gr.
III. Do tego kosztu zarządu i nieprzewidziane wydatki	40.421 „ 72 „
ogółem kosztem	<u>240.000 K — gr.</u>

Gdy potok Krzemionka posiadający wybitny charakter dzikiego potoku, zasypuje żwirami znaczne przestrzenie gruntów urodzajnych, zagraża pojedynczym miejscowościom i nanosi żwir do łożyska Dniestru, a komisya reambulacyjna złożona z delegatów c. k. Ministerstwa rolnictwa i Wydziału krajowego uznała potrzebę wykonania zaprojektowanych robót, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej wykonanie tego zabudowania przy 50% zasiłkach kraju i państwowego funduszu melioracyjnego w ciągu lat czterech począwszy od r. 1907 i wstawić I. ratę zasiłku krajowego do preliminarza na r. 1907.

Na odezwę z 17. lutego 1906 l. 95.350, którą przedłożył Wydział krajowy projekt ustawy c. k. Namiestnictwu, odpowiedziało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 4. czerwca 1906 l. 8.327, że wprawdzie przyznaje 50% zasiłek z funduszu melioracyjnego na wykonanie robót, lecz zasiłek ten wypłaci w anuitetach, a gdyby Wydział krajowy żądał wypłaty w gotówce, asygnata zasiłku mogłaby nastąpić dopiero w latach 20 do 25.

Gdy ta decyzya spzeczna jest z postanowieniami państwowej ustawy melioracyjnej, wniósł Wydział krajowy odezwą z d. 4. września 1906 l. 61.867 przeciw niej przedstawienie, a spodziewając się, że wobec stosunkowo nieznacznej kwoty (120.000 K) zasiłku państwowego c. k. Ministerstwo rolnictwa, które obok zwyczajnej dotacji 4.000.000 K otrzymało na r. 1907 nadzwyczajny kredyt na ten cel w sumie 3.000.000 K, nie będzie stawiać dalszych trudności, wstawił Wydział krajowy I. ratę 50% datku krajowego w kwocie 30.000 K do preliminarza na r. 1907 i uprasza Wys. Sejm o uchwalenie projektu ustawy, jaki przy tem sprawozdaniu przedkłada.

5. Przyznanie dodatkowych zasiłków na obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Zatwierdzając projekt obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa zmiany trasy wału nadwiślańskiego uchwalonej przez komisję międzynarodową dla regulacji Wisły w r. 1896 po wygotowaniu już projektu technicznego tego obwałowania; — co się tyczy zaś pokrycia nadwyżki kosztów spowodowanej zmianą trasy odroczyło to Ministerstwo reskryptem z 2. lutego 1898 l. 1.907 decyzję do czasu, kiedy ta nadwyżka kosztów będzie dokładnie obliczoną.

Gdy w r. 1904 budowa wału nadwiślańskiego została ukończoną, zarządził Wydział krajowy szczegółowe obliczenie nadwyżki kosztów, która wynosi:

w sekcji I. poniżej ujścia Wisłoki	69.448 K 78 gr.
„ II. powyżej „ „	44.968 „ 73 „
Razem	<u>114.417 K 51 gr.</u>

Na pokrycie tej nadwyżki fundusz budowy ma do dyspozycji:

1. oszczędności przy wykupnie gruntów pod wały Wisłoki, które pozostawiono w posiadaniu właścicieli	25.382 K 50 gr.
2. oszczędności w budowie po koniec r. 1905	28.619 „ 21 „
Razem	54.001 K 71 gr.
tak iż w porównaniu z nadwyżką kosztów	114.417 „ 51 „
okazuje się potrzeba dotatkowego kredytu	60.415 K 80 gr.

Odezwą z d. 29. stycznia 1906 l. 17.797 wystosowaną do c. k. Namiestnictwa zaproponował Wydział krajowy rozdział tej kwoty na kraj, państwo i powiat w stosunku unormowanym ustawą z 26. października 1899 Dz. u. kraj. Nr. 128, tak iż na skarb kraju i państwa przypadłoby po 40% tj. po 24.166 K 32 gr., na powiat zaś Mielecki 20% tj. kwota 12.083 K 16 gr.

Ze względu na stosunkowo nieznaczną wysokość dodatkowych zasiłków kraju i państwa, zaproponował Wydział krajowy pokrycie 40% datku państwowego z dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje: gdy jednak wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 11. października 1906 l. 133.460 c. k. Ministerstwo rolnictwa oświadczyło gotowość udzielenia dodatkowego zasiłku tylko z funduszu melioracyjnego, mimo że dotacja na drobne melioracje prelininowaną jest w budżecie państwowym r. 1907 w znacznej wysokości 2.000.000 K, prz kładając Wydział krajowy Wys. Sejmowi do uchwały odnośny projekt ustawy, gdyż do uzyskania zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego nie dzownem jest wydanie osobnej ustawy krajowej.

B) Konserwacja publicznych robót melioracyjnych.

Uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Gdy programowe roboty przy uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim w r. 1906 zostały ukończone, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej utrzymanie wykonanych robót, której postanowienia są identyczne z przepisami obowiązującej już ustawy konserwacyjnej wydanej dla obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim.

W myśl dotychczas stosowanych zasad proponuje Wydział krajowy przyjąć koszta zarządu technicznego na fundusz krajowy, właściwe zaś koszta utrzymania robót wraz z płacami konduktorów i zaprzysiężonych strażników rozdzielić po połowie na fundusz krajowy i fundusz powiatu Mieleckiego.

Roczne koszta zwyczajnego utrzymania robót prelininuje Wydział krajowy, jak następuje:

1) płace 2 konduktorów, z których pobory jednego pokrywać będzie fundusz konserwacyjny Krzemienicy, 1.800+900 K	2.700 K — gr.
2) wynagrodzenie 19 zaprzysiężnych strażników dla 71,6 km. wałów, a 264 km potoków i rowów (licząc jednego strażnika na 10 km. wałów a 20 km. rowów) po 300 K	5.700 „ — „
3) naprawa i uzupełnienie obsiewu wałów stanowiących własność funduszu, 71,6 km. po 20 K	1.432 „ — „

4) naprawa szkarp i czyszczenie łożysk :

a) potoków i głównych kanałów:

Dymitrowskiego długości	. 28 km.	
Chorzelowskiego	" . . . 23 "	
Kiełkowskiego	" . . . 5 "	
Starego Brnia	" . . . 12 "	
razem	. 68 km. po 60 K	4.080 K — gr.

b) rowów osuszających łącznej długości 196 km. po 10 K 1.960 " — "
Razem	. 15.872 K — gr.

Dochód z wydzierżawiania trawy na wałach w latach 1904 i 1905 wynosił przeciętnie 4.500 K — gr.
tak iż w porównaniu z preliminowanym wydatkiem 15.872 K czyli w okragło 16.000 " — "
okazuje się niedobór	. 11.500 K — gr.

który ma być pokryty po połowie przez kraj i powiat. 50%₀ datek w kwocie 5.750 K wstawił Wydział krajowy do preliminarza krajowego na r. 1907, a odezwą z 27. lipca 1906 l. 75.255 przesłał c. k. Namiestnictwu projekt ustawy konserwacyjnej celem przedłożenia c. k. Ministerstwu rolnictwa.

Gdyby to Ministerstwo zażądało wprowadzenia jakich zmian do projektu ustawy, to zmiany te zakomunikujemy komisji, której Wys. Sejm przydzieli niniejsze sprawozdanie do załatwienia.

C) Uzasadnienie rub. IX. poz. 13. i 14. preliminarza wydatków funduszu krajowego na r. 1907.

W poz. 13. preliminuje Wydział krajowy na r. 1907 zasiłki na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały sejmowej z 26. listopada 1889 w sumie 360.002 K, zatem w porównaniu ze sumą tych zasiłków uchwalonych na r. 1906 (289.705 K) więcej o 70.297 K, a mianowicie:

a) Na konserwację osuszenia bagien Rudnickich (do r. 1908)
2.800 K jak na r. 1906.

b) Na konserwację osuszenia bagien Stojanowskich (do r. 1914)
1.200 K jak na r. 1906.

c) Na konserwację osuszenia bagien Oleskich (do r. 1925) 1.000 K
jak na r. 1906.

C. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało na ten cel zasiłek spółce wodnej w kwocie 670 K.

d) Na drenowanie gruntów włościańskich, VII. rata (z 10-lecia)
80.000 K, jak na r. 1906.

**e) Na zabudowanie potoków Harbutówki i Gościbki
(w pow. Myślenickim)**

nie preliniuje się III. raty, gdyż roboty nie zostały dotychczas rozpoczęte.

Nadmieniamy przytem, że preliniowana w generalnym projekcie suma kosztorysowa 72.548 K podwyższoną została przy opracowaniu szczegółowego projektu przez sekcję Samborską c. k. oddziału leśno-technicznego na 129.000 K, tak iż 50% zasiłki kraju i państwa wynosić będą po 64.500 K. Gdy Wys. Sejm w budżetach r. 1905 i 1906 uchwalił na to zabudowanie 2 raty po 12.100 K, razem 24.200 K, zostanie jeszcze do pokrycia z funduszu krajowego reszta zasiłku w kwocie 40.300 K.

**f) Na zabudowanie potoku Czerwonego w gminie Grybów III. rata
(ostatnia) 10.800 K.**

Koszta tego zabudowania obliczyła sekcja Samborska c. k. oddziału leśno-technicznego na 47.000 K, z czego miały pokryć kraj i państwo po 45% t. j. po 21.150 K w 3 ratach rocznych po 7.050 K, gmina Grybów zaś 10%, t. j. kwotę 4.700 K. Przy sporządzeniu szczegółowego projektu podwyższoną została suma kosztorysowa na 54.500 K, t. j. o 7.500 K, którą to nadwyżkę ze względu na niepomyślne stosunki finansowe gminy proponuje Wydział krajowy pokryć po połowie ze skarbu kraju i państwa, tak iż zasiłek krajowy zostałby podwyższony o 3.750 K.

Gdy Wys. Sejm w budżetach r. 1905 i 1906 uchwalił pierwsze 2 raty po 7.050 K, wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na r. 1907 trzecią ratę 7.050 K wraz z połową nadwyżki kosztów 3.750 K, razem 10.800 K.

**g) Na zabudowanie potoku Dąbrówka (pow. Nowy Sącz) II. rata
(z 2-lecia) 7.729 K.**

Uzasadniono w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 76).

**h) Na regulację potoku Mikoszki w Rzeszowie, II. rata (z 5-lecia)
6.432 K, jak na r. 1906.**

Uzasadniono w zeszłorocznym sprawozdaniu melioracyjnym (pag. 76 i 77).

**i) Na osuszenie gruntów w gminie Bojaniec (pow. Żółkiew), II. rata
(z 3-lecia) 12.000 K.**

Uzasadnienie w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 77).

**k) Na osuszenie gruntów w gminie Żydaczów,
II. rata (z 3-lecia) 9.367 K.**

Uzasadniono w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 78.)

**I Na zabudowanie potoku Piekiełko w gminie Maniowy
(pow. Nowy Targ), II. rata (ostatnia) 11.125 K.**

Uzasadniono w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 79).

**m) Na zabudowanie potoku Zborowskiego w gminie Sędziszowa
(pow. Grybów), kredyt dodatkowy 1.250 K.**

Na pokrycie kosztów zabudowania tego potoku uchwalił Wys. Sejm w budżecie r. 1906 zasiłek 50% w kwocie 12.750 K.

Przy opracowaniu szczegółowego projektu okazała się potrzeba podwyższenia sumy kosztorysowej o 2.500 K, którą pokrywa po połowie fundusz krajowy i skarb państwa (państwowa dotacja dyspozycyjna na popieranie drobnych melioracji).

**n) Na regulację Złotego Potoku w gminie Padew (pow. Mielec),
II. rata (ostatnia) 13.333 K.**

Uzasadniono w zeszłorocznym sprawozdaniu o melioracjach (pag. 80).

**o) Na zabudowanie potoku Stańkowskiego (pow. Nowy Sącz),
I. rata (z 2-lecia) 6.425 K.**

Wskutek petycji gminy Zbikowice, którą Wys. Sejm uchwałą z 3. listopada 1904 odstąpił Wydziałowi krajowemu, zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa na wniosek Wydziału krajowego opracowanie projektu zabudowania potoku Stańkowskiego (dopływu Dunajca), którego kosztą preliniuje sekcya Samborska c. k. oddziału leśno-technicznego na 30.500 K. Ponieważ w projekcie przyjęto profil potoku za wielki (dla odpływu 5 m³ na sekundę z 1 km² przy dorzeczu 9,5 km²), zatem kraj. biuro melioracyjne zredukowało sumę kosztorysową (przyjmując odpływ wody 4 m³ z 1 km²) na 25.700 K.

Ponieważ zabudowanie tego potoku, który płynie w łożysku wzniesionem ponad sąsiedni teren i zatapia przy każdym wezbraniu grunta i domy, jest nieodzownie potrzebne, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie 50% zasiłku z funduszu krajowego w kwocie 12.850 K płatnego w 2 równych ratach rocznych po 6.425 K i ustawił I. ratę tego zasiłku do preliminarza krajowego na r. 1907.

Nadmieniamy przytem, że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 2. października 1905 l. 26.216 przyznało w zasadzie 50% zasiłek państwowy, oraz że wedle relacji sekcji Samborskiej c. k. oddziału leśno-technicznego z 9. października 1906 l. 930 szczegółowy projekt techniczny wykończony zostanie w drugiej połowie grudnia 1906.

p) Na lokalną regulacją Prutu pod Kołomyją 11.250 K.

Na wielokrotne prośby nadbrzeżnych właścicieli gruntów i Wydziału powiatowego w Kołomyi zarządziło c. k. Namiestnictwo opracowanie projektu lokalnej regulacji Prutu pod Diatkowcami, Kołomyją,

Sopowem i Werbiażem niżnim, której koszta obliczono na 90.000 K i odniosło się odezwą z 23. lutego 1904 l. 4.735 do Wydziału krajowego o wyjednanie na ten cel zasiłku krajowego.

Gdy kraj Bukowina przyczynia się do regulacji Prutu datkiem 12 $\frac{1}{2}$ %, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie 12 $\frac{1}{2}$ % zasiłku z funduszu krajowego w kwocie 11.250 K.

Wedle odzwy c. k. Namiestnictwa z 26. listopada 1905 l. 166.548 zatwierdziło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 10. listopada 1905 l. 38.532/04 projekt techniczny i przyjęło resztę kosztów w kwocie 78.750 K na państwową dotację nadzwyczajną Prutu, c. k. Namiestnictwo zaś wydało zarządzenie w celu przeprowadzenia postępowania wodno-prawnego z wiosną 1906. Wobec tego Wydział krajowy wstawił 12 $\frac{1}{2}$ % zasiłek do preliminarza krajowego na r. 1907.

r) Na zabudowanie potoku Biczyczanki (pow. Nowy Sącz) I. rata (z 2-lecia) 15.000 K.

Na prośbę gmin Chełmiec polski, Chełmiec niemiecki i Biczycze niemieckie odniósł się Wydział krajowy odezwą z 3. marca 1904 l. 10.411 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zarządzenia opracowania projektu zabudowania potoku Biczyczanki celem ewentualnego wykonania potrzebnych robót ochronnych przy pomocy kraju i państwa.

Opracowany przez sekcję Samborską c. k. oddziału leśno-technicznego projekt generalny przewiduje budowę 5 kamiennych zapór, zaroszenie stoków i pogłębienie potoku wraz z obwałowaniem kosztem 60.000 K, nadto zaś rozszerzenie obiektu kolejowego z 3 na 10 m. na linii Zwardoń-Nowy Sącz, którego koszta mają być pokryte z datku kolei państwowej w kwocie 5.500 K.

Gdy interesowane gminy wedle sprawozdania Wydziału powiatowego w Nowym Sączu z 7. lutego 1906 l. 510 zobowiązały się utrzymywać zaprojektowane roboty, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie 50% zasiłku w kwocie 30.000 K płatnego w 2 równych ratach po 15.000 K i odniósł się odezwą z 1. marca 1906 l. 14.619 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zarządzenia projektu szczegółowego oraz 50% zasiłku z państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje.

Reskryptem z 19. października 1906 l. 32.558 oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa, że wykonanie tego zabudowania zależnem jest jeszcze od stanowiska c. k. Ministerstwa kolejowego, które nie odpowiedziało jeszcze na pismo Ministerstwa rolnictwa z 23. marca 1906 l. 9.143.

W oczekiwaniu przychylnego załatwienia tej sprawy przez c. k. Ministerstwo kolejowe i rolnictwa wstawił Wydział krajowy I. ratę zasiłku krajowego do preliminarza na r. 1907.

s) Na zabudowanie Dniestru w gminie Wołcze 18.350 K.

Wskutek powodzi, jakie się wydarzyły w górnem dorzeczu Dniestru w latach 1899 do 1902, zdziaczało do tego stopnia łożysko Dniestru w gminie Wołcze powiatu Turczańskiego, iż zabudowanie łożyska dla ochrony domów i gruntów, tudzież regulacji wykonanej poniżej z funduszu zabudowań potoków górskich stało się konieczne. Projekt sekcji Samborskiej c. k. oddziału leśno-technicznego obejmuje uregulowanie łożyska Dniestru na długości 1,8 km za pomocą tam

Seelinga, ustalenie dna progami poprzecznymi i zalesienie szutrowisk kosztem 36.700 K.

C. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 13. stycznia 1906 l. 35.811/05 przyznało na to zabudowanie z dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje 50% zasiłek 18.350 K, który wprowadzie będzie płatny w 3 latach od r. 1906 do 1908 po 6.116 K 66 gr, jednakże nie przeszkodzi wykonaniu robót w ciągu r. 1907, jeżeli trzecia rata zasiłku państwowego zaliczoną zostanie w r. 1907 na krótki stosunkowo czas z funduszu krajowego.

Wydział krajowy zgodził się na tę propozycję i uprasza Wys. Sejm o uchwalenie 50% zasiłku krajowego 18.350 K w budżecie r. 1907.

**t) Na osuszenie niwy Dunaj i Klasne w Jaślanach (pow. Mielec)
8.067 K.**

Wskutek licznych petycyj wnoszonych do Wys. Sejmu i do Wydziału krajowego zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu osuszenia niwy „Dunaj“ i „Klasne“ w gminie Jaślany powiatu mieleckiego, tudzież przysiółka Pierzchne ad Jaślany o powierzchni 369 morgów za pomocą rowów otwartych łącznej długości 8.452 km, których koszta obliczono na 22.500 K.

Gdy gmina Jaślany uchwałą Rady z 9. stycznia 1906 zobowiązała się pokryć $\frac{1}{3}$ część kosztów osuszenia niwy „Dunaj“ i „Klasne“, oraz wykonane roboty w należyłym stanie utrzymywać, postanowił Wydział krajowy w uwzględnieniu niezbędnej potrzeby odwodnienia podmokłych gruntów o płaskim położeniu w tej gminie, przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie z funduszu krajowego $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku w kwocie 7.500 K, oraz w wysokości połowy $33\frac{1}{3}\%$ datku konkurencyjnego przypadającego na przysiółek Pierzchne, którego mieszkańcy z powodu ubóstwa nie mogą się przyczynić do kosztów tego osuszenia, a który to datek po strąceniu wartości gruntów obliczono na 1.333 K 87 gr. w kwocie 566 K 94 gr., razem 8.066 K 94 gr. — i odniósł się odezwą z 26. lutego 1906 l. 19.918 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zasiłku z państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje w tej samej wysokości.

Gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 3. lipca 1906 l. 13.278 przyznało żądany zasiłek państwowy, wstawił Wydział krajowy do preliminarza krajowego na r. 1907 zasiłek krajowy w kwocie okrągłej 8.067 K.

u) Na zabudowanie potoku Zabawy (pow. Wieliczka) 14.000 K.

Potok Zabawa w powiecie Wielickim, który uregulowany został w dolnym biegu kosztem funduszu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem w Niepołomicach, podlega częstemu zapiaszczeniu materiałem nanoszonym z debr i stoków górskich w gminach Zabawa i Mała Wieś, wskutek czego łożysko tego potoku dla zapobieżenia zabagnieniu urodzajnych gruntów nadbrzeżnych co kilka lat musi być na nowo odkopywane.

Na wniosek Wydziału spółki wodnej poparty przez Wydział krajowy zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa opracowanie projektu zabudowania tego potoku, który obejmuje budowę 2 zapor kamiennych, ubezpieczenie urwistych brzegów, ustalenie debr za pomocą skarpowania i żywych płotków, oraz zalesienie 4 ha stoków kosztem 28.000 K.

Gdy projekt został przez c. k. Ministerstwo rolnictwa zatwierdzony, wstawił Wydział krajowy 50% zasiłek krajowy w kwocie 14.000 K do preliminarza kraj. na r. 1907.

**w) Na zabudowanie potoku Dubień w gminie Spas (pow. Stary Sambor)
I. rata (z 2-lecia) 12.500 K.**

Na prośbę stron interesowanych popartą przez Wydział krajowy, zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa opracowanie projektu zabudowania potoku Dubień, który zasypuje żwirem łożysko Dniestru, oraz zatapia i niszczy w dolnym swym biegu wartościowe grunta i domy w miejscowości klimatycznej Spas.

Koszta robót, mianowicie budowy 2 zapor kamiennych, korekcyi potoku między zaporami na długości 1.600 m, budowy kunety kamiennnej poniżej zapory dolnej na długości 1.050 m we wsi Spas, oraz zalesienia obliczyła sekcyja samborska na 50.000 K. Ze względu na nagłość zaprojektowanych robót przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryp-tem z 22. stycznia 1906 l. 946 z dotacyi dyspozycyjnej na drobne melioracye 50% zasiłek państwowy w kwocie 25.000 K w przypuszczeniu, że fundusz krajowy pokryje drugą połowę kosztów.

Uchwałą z 11. maja 1906 l. 19.857 postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie 50% zasiłku krajowego 25.000 płatnego w 2 równych ratach rocznych w r. 1907 i 1908 po 12.000 K i wstawił I. ratę do preliminarza krajowego na r. 1907.

x) na osuszenie gruntów w gminie Łysaków (pow. Mielec) 7.833 K.

Na prośbę gminy i obszaru dworskiego Łysaków zarządził Wydział krajowy zdjęcie dla osuszenia ich gruntów, które z powodu płaskiego położenia narażone są na podmakanie.

Opracowany przez kierownika obwałowania Wisły i Wisłoki projekt obejmuje 2 rowy na gruntach gminnych na długości 3.373 km i 3 rowy osuszające na gruntach dworskich długości 3.572 km, których koszt obliczono na 23.500 K.

Uznając potrzebę wykonania zaprojektowanych rowów, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłku pod warunkiem, jeżeli c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieli na ten cel subwencyi w tej samej wysokości, i wezwał reskryp-tem z 28. sierpnia 1906 l. 84.344 Wydział powiatowy w Mielcu do przedłożenia deklaracyi stron interesowanych co do pokrycia $\frac{1}{3}$ części kosztów i konserwacyi zaprojektowanych rowów.

W przypuszczeniu, że roboty w r. 1907 zostaną wykonane, wstawił Wydział krajowy do budżetu na r. 1907 zasiłek krajowy w kwocie okrągłej 7 833 K.

y) Na lokalną regulację Białego Dunajca w gminie Biały Dunajec (pow. Nowy Targ) 6.200 K.

Dla ochrony mostu na drodze krajowej Nowy Targ-Zakopane, tudzież gruntów nadbrzeżnych w gminie Biały Dunajec okazała się nagląca potrzeba uregulowania Białego Dunajca między mostem drogowym a kolejowym.

Projekt sporządzony na podstawie zdjęć inżyniera dróg krajowych w Nowym Targu preliniuje koszta robót na 18.600 K, z czego pokryje krajowy fundusz drogowy jako strona interesowana $\frac{1}{3}$ część a $\frac{2}{3}$ części krajowa i państwowa dotacja na drobne melioracje.

Na wniosek Wydziału krajowego, przedłożony odezwą z dnia 1. grudnia 1905 l. 91.406 c. k. Namiestnictwu przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem 16. maja 1906 l. 6.707 zasiłek $33\frac{1}{3}\%$ w kwocie 6.200 K płatny w 2 równych ratach rocznych w r. 1906 i 1907, Wydział krajowy zaś uprasza Wys. Sejm o uchwalenie $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku w rubr. IX. budżetu r. 1907 w tej samej wysokości.

Nadmieniamy przytem, że gdy powódź, która się wydarzyła na Białym Dunajcu 7. czerwca 1906, zniszczyła prawy przyczółek i prężyło mostu na drodze krajowej, zarządził Wydział krajowy wykonanie połowy robót już w roku bieżącym.

z) Na obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim kredyt dodatkowy 24.166 K.

Wydatek ten uzasadniono w części III. A) punkt 5. niniejszego sprawozdania.

aa) Na osuszenie gruntów w Mazurówce (pow. Żydaczów) 5.300 K.

Na prośbę gminy Mazurówka popartą przez Wydział powiatowy w Żydaczowie zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu osuszenia 205 morgów gruntów w tej gminie, którego koszta obliczono na 15.900 K.

Gdy wykonane już osuszenia aluwialnych gruntów naddniestrzańskich w gminach Żurawno, Pobereże, Rogóżno przyniosło znakomite rezultaty, a gmina uzyskała na wykonanie robót konsens władzy politycznej i zobowiązała się pokryć $\frac{1}{3}$ część kosztów, oraz wykonane roboty własnym kosztem utrzymywać, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przyznanie $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku krajowego w kwocie 5.300 K i odniósł się odezwą z 13. lipca 1906 l. 68.309 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku państwowego u c. k. Ministerstwa rolnictwa.

bb) Na regulację potoku Strymby w gminie Nadwórna 6.375 K.

Celem umożliwienia budowy dojazdu kolejowego do stacji kolei państwowej Nadwórna, okazała się niezbędna potrzeba uregulowania potoku Strymby.

Projekt lokalnej regulacji i obwałowania tego potoku sporządzony przez biuro melioracyjne na podstawie zdjęć kraj. biura drogowego preliniuje koszta robót na 25.500 K.

Ponieważ skutek tej regulacji zostaną ochronione także grunta nadbrzeżne najlepszej jakości (ogrody) w Nadwórnej, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wys. Sejmowi i c. k. Ministerstwu rolnictwa wniosek na pokrycie połowy kosztów z krajowej i państwowej dotacji na drobne melioracje, tak iż konkurencja drogowa (kolej, powiat i kraj) poniosłaby tylko połowę kosztów. 25% zasiłek krajowy w kwocie 6.375 K wstawił Wydział krajowy do preliminarza na r. 1907.

cc) Na zakupno pras drenarskich 17.500 K.

Wydatek uzasadniono w I. części niniejszego sprawozdania.

dd) Do dyspozycji Wydziału krajowego 50.000 K.

W porównaniu z kwotą 40.000 K uchwaloną w budżecie r. 1906 preliminuje Wydział krajowy więcej o 10.000 K, gdyż zamierza z tej dotacji pokryć różnicę kursu papierów wartościowych, w jakich zaciągnie pożyczkę 5-milionową na osuszenie i drenowanie gruntów, tak ażeby właściciele otrzymali pełną kwotę pożyczki.

Wedle umowy zawartej z Dyrekcją Banku krajowego pożyczka zostanie zaciągnięta w 4% obligacjach komunalnych Banku krajowego po kursie $\frac{1}{4}\%$ niższym od kursu giełdy wiedeńskiej „płaca“ (Geld). Ponieważ kurs ten z końcem listopada 1905 wynosił 97%, zatem przy tym kursie wyniesie strata przy wypłacie gotówką $3\frac{1}{4}\%$, czyli przy rocznej sumie pożyczki 500.000 K 16.250 K, tak iż w rzeczywistości dotacja dyspozycyjna na subwencyonowanie drobnych melioracyj wyniesie w r. 1907 tylko **33.750 K.**

Po strąceniu ze sumy zasiłków w poz. 13	(360.002 K)
powyższej kwoty	16.250 „
tudzież zasiłku pod lit z), która zostanie pokryta z funduszu melior.	24.166 „
Razem	<u>40.416 „</u>

zostanie kwota 319.586 K,
która wymaga udzielenia zasiłków w tej samej wysokości z państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje. Ponieważ jednak z tej dotacji udziela c. k. Ministerstwo rolnictwa stałego zasiłku na utrzymanie kraj. biur melioracyjnego w kwocie 16.000 K
i z tej dotacji pokryje w r. 1907 4,1 procent od pożyczki 500.000 K na osuszenie i drenowanie gruntów 20.500 „
zatem przy uwzględnieniu wszystkich wniosków Wydziału krajowego do subwencyonowania drobnych melioracyj sumą 319.586 „
wyniosłby udział Galicyi w państwowej dotacji dyspozycyjnej w r. 1907, która wstawioną została do preliminarza państwowego na r. 1907, w sumie 2 milionów koron 356.086 K
czyli **17,8%**, który to udział nie odpowiada ani potrzebie ani powierzchni gruntów uprawnych w Galicyi.

Powodem tego niedostatecznego udziału Galicyi w państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje są trudności stawiane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, które od innych krajów nie żąda równoczesnego subwencyonowania tych robót z funduszy krajowych i przeprowadza roboty częstokroć wyłącznie na koszt państwa, od Galicyi zaś domaga się subwencyonowania z funduszu krajowego i zazwyczaj odsyła te roboty do funduszu melioracyjnego, jak to np. ma miejsce przy kredytach dodatkowych na obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Zauważa się przytem, że w preliminarzu funduszu krajowego na r. 1907 figuruje na drobne melioracje wydatek wyższy brutto w sumie 812.725 K, gdyż oprócz zasiłków krajowych 360.002 K preliminowane także zasiłki państwowe i datki konkurencyjne 452.723 dla tych robót, które będą wykonane przez Wydział krajowy.

W poz. 14 preliminuje Wydział krajowy na doświadczenia z kulturą torfowisk dotację z funduszu krajowego w kwocie **8.500 K**, w porównaniu z r. 1906 wyższą o 4.000 K, a to celem pouczenia ludności pod względem zakulturowania osuszonych nieużytków

torfowych. W tym celu oprócz trzech istniejących pól doświadczalnych w Jądachach, Rzochowie i Ohladowie mają być założone dalsze 2 pola w perymetrze regulacji Pustej w Dmytrowie i Połoniczynie, 2 pola w perymetrze regulacji Błotni w Sielcu i Kuliczku, 1 pole na torfowisku gminnym w Peczeni w powiecie przemysłańskim i 1 pole w Rzęsny polskiej pod Lwowem.

Oprócz dotacji 4.500 K na te pola doświadczalne preliniuje Wydział krajowy 4.000 K na zakupno nawozów mineralnych na torfowiska włościańskie w perymetrach publicznych robót melioracyjnych.

W przypuszczeniu, że c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieli na ten cel dalszych zasiłków w wysokości dotacji krajowej, preliniuje Wydział kraj. w tej pozycji wydatek brutto 17.000 K.

IV. Obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego.

Do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1906 (aleg. 2665 stenogr. protokołów Izby posłów Rady państwa — XVII. sesja 1906) wstawione zostały zasiłki państwowe dla 58 nowych przedsięwzięć melioracyjnych:

- a) 1 w Austrii dolnej;
- b) 1 w „ górnej;
- c) 1 w Salzburgu;
- d) 3 w Styrii;
- e) 1 w Karyntyi;
- f) 3 w Krainie;
- g) 1 w Tyrolu;
- h) 30 w Czechach;
- i) 8 na Morawie;
- k) 4 na Szląsku;
- l) 3 w Galicyi;
- m) 2 w Dalmacyi;

a mianowicie:

Liczba porząd.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt całego przedsięwzięcia		Zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego	
		Koron	%	Koron	
	a) Austria dolna:				
1	Odwodnienie w Neudorf, Kottिंगneusiedl i Laa nad Tają (drenowanie)	420.000	30 20	101.400	
	b) Austria górna:				
2	Ubezpieczenie rzeki Traun pod Wels	34.000	30	10.200	
	c) Salzburg:				
3	Regulacja potoku Berchtesgadener Ache	194.000	50	97.000	
	Do przeniesienia	648.000	—	208.600	

Liczba porząd.	Nazwa przedsiębiorstwa	Koszt	Zasilek	
		całego przed- siębiorstwa	z państwowego funduszu melio- racyjnego	
		Koron	%	Koron
	Z przeniesienia	648.000	—	208.600
	a) Styrya:			
4	Regulacja Muru pod mostem Lantschach	75.000	50	37.500
5	Odwodnienie Grubegg	44.000	50	22.000
6	Regulacja potoku Pössnitz*)	130.000	45	58.500
	e) Karyntya:			
7	Zabudowanie potoku Rückenbach	14.000	50	7.000
	f) Kraina:			
8	Osuszenie torfowiska Lublańskiego	4,184.000	45	1,882.800
9	Wodociąg dla gminy Krainburg i okolicy	620.000	40	248.000
10	Zabudowanie potoku Zeier i Racewa	26.000	50	13.000
	g) Tyrol:			
11	Regulacja potoku Wörgler Dorfbach	91.520	50	45.760
	h) Czechy:			
12	Osuszenie gruntów w gminie Aurzez	192.476	30 20	45.949
13	Regulacja Nissy w Reichenbergu	1,398.052	30	419.416
14	Regulacja Upy w Czeskich Skalicach (kredyt dodatkowy)	182.050	—	45.789
15	Regulacja potoku Hredel i Skrupina	168.000	40	67.200
16	Regulacja Dubrawki we Wezejan	956.984	30 20	271.223
17	Regulacja potoku Duber w Lhocie	135.920	30 20	38.449
18	Melioracja w Sopercz	73.330	—	15.990
19	Zabudowanie potoku Walhot	26.800	47 ¹ / ₂	12.730
20	Segulacja Cydliny w pow. Jiczyn (kredyt dodatkowy)	275.321	—	78.445
21	Melioracja w Slemen	97.700	20	19.540
22	Regulacja potoku Mummelbach w gm. Harrachsdorf	259.500	50	129.750
23	Melioracja w gm. Czernilow	4,817.200	—	1,126.870
24	„ w Königshau-Schwarzwasser	251.600	—	49.740
25	Osuszenie w Mlinarschen	100.000	30	30.000
26	Dalsza subwencya na regulację Nissy w Massersdorf	105.000	30	31.500
27	Zabudowanie potoku Goldenhöher Bach w Seifen	100.000	50	50.000
	Do przeniesienia	14,972.453	—	4,955.751

*) Sejm Styryjski nie uchwalił jeszcze projektu ustawy.

Liczba porząd.	Nazwa przedsiębiorstwa	Koszt całego przedsięwzięcia		Zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego	
		Koron	%	Koron	
	Z przeniesienia	14,972.453		4,955.751	
28	Melioracya w Oharz	69.900	—	15.900	
29	Melioracya w Liszyc-Lowczye	128.785	—	28.429	
30	„ w Bolehoszt	260.907	—	64.512	
31	„ w Hradysku	101.370	—	21.746	
32	„ w Żyżelicach	189.100	—	41.707	
33	„ w Rohoźnicach	102.069	20	20.414	
34	Regulacya potoku Čertik	264.284	—	67.373	
35	Melioracya w Łužec-Nepolis	637.939	—	141.800	
36	„ w Klamosz	270.000	—	59.228	
37	„ w Dobrowicach	423.200	—	89.840	
38	Osuszenie w gm. Rowen	145.900	30	43.770	
39	Zabudowanie debr w gm. Deszenic i Diwiszowie	33.900	50	16.950	
40	Korekcyja potoku Langensack	144.000	45	64.800	
41	Osuszenie gruntów w Hennersdorf	138.200	—	28.883	
	i) Morawa:				
42	Zabudowanie potoku Lubina, Łomna i Bystrzynka	365.000	50	182.500	
43	Zabudowanie w dorzeczu Ossy	3,000.000	50	1,500.000	
44	Regulacya potoku Mährich-Trübau z nawożeniem	167.000	30	47.900	
45	Drenowanie w Nikolsburgu	266.600	20	59.510	
46	Melioracya w Kisielowicach i Chropinie	183.618	25	41.432	
47	Regulacya potoków w gminach Mährisch-Neustadt, Einoth i Dittersdorf	120.000	20	36.000	
48	Osuszenie w gm. Kunzendorf, Czuszyce i Neudorf	98.700	30	23.980	
49	Regulacya potoku Tannowickiego	70.000	—	21.000	
	k) Szlązk:				
50	Rekonstrukcyja kanału Łobnickiego	135.000	50	67.500	
51	Regulacya potoku Schwarzer Teichbach	61.000	—	26.500	
52	„ „ Ropiczanka	51.000	50	20.500	
53	Zabudowanie potoków na Szlązku	7,007.000	50	3,503.500	
	l) Galicya:				
54	Regulacya rzeki Raty	7,600.000	40	3,040.000	
55	„ „ Tyśmienicy	6,560.000	50	2,717.600	
56	„ „ Pełtwi	5,770.000	40	2,308.000	
	m) Dalmacya:				
57	Zabudowanie potoku Wratnik-Klokun	67.000	50	33.500	
58	„ „ Ropotina	40.000	50	20.000	
	Razem	49,443.925	—	19,270.525	
	do r. 1905 włącznie	190,165.499	—	70,982.685	
	Ogółem	239,609.424	—	90,253.210	

Z powyższych sum stracić jednak należy koszta trzech przedsiębiorstw galicyjskich, które uwzględnione zostały w preliminarzach funduszu melioracyjnego na r. 1904 i 1905 a z powodu odmowy sankcyi Cesarskiej nie przyszły do skutku, mianowicie:

1. podwyższenia lewego wału nadwiślańskiego od ujścia Białuchy do granicy państwa	900.000 K
2. podwyższenia prawego wału nadwiślańskiego od Podgórza do Niepołomic	1,100.000 "
3. obwałowania lewego brzegu Wisły od Grzegórzek do ujścia Białuchy	330.000 "
razem	<u>2,330.000 K.</u>

Udział tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym miał wynosić:

ad 1.	450.000 K
ad 2.	550.000 "
ad 3.	165.000 "
razem	<u>1,165.000 K.</u>

Po strąceniu tych kwot okaże się suma kosztów wszystkich przedsiębiorstw melioracyjnych z końcem roku 1906 **237,279.424 K** — udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym **89,088.210 K.**

Z powyższej sumy kosztów 237,279,424 K przypada na koszta przedsiębiorstw galicyjskich **81,860.066 K**, zapewniony zaś dla tych przedsiębiorstw zasilek z państwowego funduszu melioracyjnego **28,109.290 K**, czyli **31,55%** zaangażowanej sumy 89,088.210 K.

Na galicyjskie przedsiębiorstwa melioracyjne wstawiło c. k. Ministerstwo rolnictwa do preliminarza funduszu melioracyjnego na r. 1906 następujące kwoty:

1. na regulację Biały, 15 ratę (ostatnią)	127.080 K 48 gr.
2. na regulację Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, 14 ratę	42.666 " 66 "
3. na regulację górnego Dniestru, 7 ratę	65.714 " — "
4. na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru 11 ratę	40.400 " — "
5. na regulację Łomnicy 9 ratę	35.617 " 98 "
6. " " Soły 9 ratę	33.658 " 12 "
7. na obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, 8 ratę (ostatnią)	89.740 " — "
8. na obwałowanie lewego brzegu Wisły od Krakowa do granicy państwa, 7 ratę	32.661 " — "
9. na obwałowanie prawego brzegu Wisły od Podgórza do Niepołomic, 6 ratę (ostatnią)	19.839 " 50 "
10. na obwałowanie Wisły w powiecie Dąbrowskim, 5 ratę	90.000 " — "
11. na regulację Nowego Brnia 6 ratę	23.962 " 50 "
12. na regulację Pustej 5 ratę	24.960 " — "
13. na regulację Łęgu w pow. Nizańskim i Kolbuszowskim 5 ratę	30.000 " — "
14. na zabudowanie debr w gminie Zniesienie 3 ratę (ostatnią)	18.666 " 66 "
15. na obwałowanie Wisły od Niepołomic do Raby 3 ratę	92.832 " — "

16. na regulację Błotni 2 ratę	27.600 K — gr.
17. na osuszenie bagien Rzemieńskich 2 ratę	25.333 " 33 "
18. na obwałowanie Wisły od Raby do Woli rogowskiej 3 ratę	90.000 " — "
19. na regulację Raty 1 ratę	121.600 " — "
20. " " Tyśmienicy 1 ratę	135.880 " — "
21. " " Pełtwi 1 ratę	128.222 " 23 "
Razem	1,296.434 K 46 gr.

Na 175 przedsiębiorstw melioracyjnych w całym państwie wstawiło c. k. Ministerstwo rolnictwa do preliminarza funduszu melioracyjnego na r. 1906 sumę zasiłków **4,971.887 K 93 gr.** (oprócz kwoty 143.000 K na utrzymanie oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich), z czego przypada na 21 przedsiębiorstw galicyjskich **26,07%**, podczas gdy udział 27 przedsiębiorstw galicyjskich wynosił w r. 1905 **29,56%** (1,274.867 K 60 gr.) wobec prelinowanej sumy 4,311.730 K 22 gr.

Jeżeli się jednak zważy, że z powyższej sumy 1,296.434 K 46 gr. kwoty pod 19, 20, 21 wstawione na regulację Raty, Tyśmienicy i Pełtwi w r. 1906 wcale nie zostały użyte, zredukuje się suma zasiłków wypłacona w r. 1906 rzeczywiście na przedsiębiorstwa galicyjskie na (1,296.434 K 46 gr. — 385.702 K 23 gr.) = **910.732 K 23 gr.**, która w porównaniu z prelinowanym na całe państwo wydatkiem (4,971.887 K 93 gr. — 358.702 K 23 gr.) = **4,586.185 K 70 gr.** przedstawia tylko **19,85%** (zamiast nominalnych 26,07%).

Powodem tak szczupłego rzeczywistego udziału Galicyi w państwowym funduszu melioracyjnym jest przewlekane załatwianie spraw przez Administrację państwa, jak: opóźnianie przedłożenia do Najwyższej sankcyi uchwalonych przez Wys. Sejm projektów ustaw i opóźnianie zatwierdzania rozporządzeń wykonawczych, obok tego zaś rozkładanie robót galicyjskich na dłuższy szereg lat, aniżeli w innych krajach.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 4. grudnia 1906 l. 112.481 Sejm przyjmuje do wiadomości;

II. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w rub. IX. poz. 13. wydatków na rok 1907 następujące zasiłki:

a) na konserwację osuszenia bagien Rudnickich (do r. 1908)	2.800 K
b) na konserwację osuszenia bagien Stojanowskich (do r. 1914)	1.200 "
c) na konserwację osuszenia bagien Oleskich (do r. 1925)	1.000 "
d) na drenowanie gruntów włościańskich VII. rata (z 10-lecia)	80.000 "
e) na zabudowanie potoków Harbutówki i Gościbki (w pow. Myślenickim) III. rata (ostatnia)	— "
f) na zabudowanie potoku Czerwonego w gminie Grybów III. rata (ostatnia)	10.800 "

g) na zabudowanie potoku Dąbrówka (pow. Nowy Sącz), II. rata (ostatnia)	7.729 K
h) na regulację potoku Mikoszki w Rzeszowie II. rata (z 5-lecia)	6.432 "
i) na osuszenie gruntów w gminie Bojaniec (pow. Żółkiew), II. rata (z 3-lecia)	12.000 "
k) na osuszenie gruntów w gminie Żydaczów II. rata (z 3-lecia)	9.367 "
l) na zabudowanie potoku Piekiełko w gminie Maniowy (pow. Nowy Targ), II. rata (ostatnia)	11.125 "
m) na zabudowanie potoku Zborowskiego w gminie Sędziszowa (pow. Grybów), kredyt dodatkowy	1.250 "
n) na regulację Złotego Potoku w gminie Padew (pow. Mielec), II. rata (ostatnia)	13.333 "
o) na zabudowanie potoku Stańkowskiego (pow. Nowy Sącz), I. rata (z 2-lecia)	6.425 "
p) na lokalną regulację Prutu pod Kołomyją	11.250 "
r) na zabudowanie potoku Biczyczanki (pow. Nowy Sącz) I. rata (z 2-lecia)	15.000 "
s) na zabudowanie Dniestru w gminie Wołcze	18.350 "
t) na osuszenie niwy Dunaj i Klasne w Jaślanach (pow. Mielec)	8.067 "
u) na zabudowanie potoku Zabawa (pow. Wieliczka).	14.000 "
w) na zabudowanie potoku Dubień w gminie Spas (pow. Stary Sambor), I. rata (z 2-lecia)	12.500 "
x) na osuszenie gruntów w gminie Łysaków (pow. Mielec)	7.833 "
y) na lokalną regulację Białego Dunajca w gminie Biały Dunajec (pow. Nowy Targ)	6.200 "
z) na obwałowanie Wisły w powiecie Mieleckim, kredyt dodatkowy	24.166 "
aa) na osuszenie gruntów w gminie Mazurówka (pow. Żydaczów)	5.300 "
bb) na regulację potoku Strymby w gminie Nadwórna	6.375 "
cc) na zakupno pras drenarskich	17.500 "
dd) do dyspozycji Wydziału krajowego	50.000 "
Ogółem	360.002 K

III. Sejm przyznaje na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk w rub. IX. poz. 14. wydatków na rok 1907 następujące zasiłki:

1. w Jadachach	500 K
2. w Rzochowie	500 "
3. w Ohladowie	500 "
4. w Dmytrowie	500 "
5. w Połoniczny	500 "
6. w Sielcu (pow. Sokal)	500 "
7. w Kuliczkwie (pow. Sokal)	500 "
8. w Peczeni (pow. Przemyślany)	500 "
9. w Rzęśny polskiej	500 "
10. na nawozy mineralne na grunta torfowe włościańskie:	
w perymetrze bagien Oleskich i Stojanowskich po 1.000 K, a w perymetrze bagien Rzemieńskich, tudzież regulacji Pustej, Błotni i górnej Trzeźniówki po 500 K,	razem . . . 4.000 "
Ogółem	8.500 K

IV. Sejm powiększa personal techniczny krajowego biura melioracyjnego o jednego etatowego starszego inżyniera, jednego etatowego inżyniera I. klasy, jednego etatowego inżyniera II. klasy i jednego etatowego inżyniera-adjunkta i upoważnia Wydział krajowy do obsadzenia tych posad z dniem 1. stycznia 1907.

V. Sejm zmienia postanowienia §. 1. i ustępu pierwszego §. 10. instrukcyi służbowej dla biura melioracyjnego z dnia 9. maja 1893. Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 67, które zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać, jak następuje.

§. 1.

„Do zakresu działania krajowego biura melioracyjnego należy:

1. inicjowanie, projektowanie, wykonywanie i nadzór regulacyi wód niespławnych, ulepszeń gruntów za pomocą osuszenia i nawodnienia, tudzież budowy wodociągów i kanalizacji w gminach;
2. konserwacya i nadzór wykonanych przy pomocy funduszu krajowego przedsiębiorstw melioracyjnych;
3. ulepszenie podziału pól i komasacya gruntów wraz z zakładaniem dróg polnych;
4. udzielanie fachowych opinij w sprawach podpadających pod postanowienia ustawy wodnej“.

§. 10. (ustęp pierwszy).

„W miarę przyzwolonych przez Sejm funduszków, oraz sił dyspozycyjnych biura melioracyjnego i jego ekspozytur udziela Wydział krajowy bezpłatnej pomocy technicznej poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania, wytyczania i kontroli robót melioracyjnych, niezamoznym zaś gminom do projektowania i budowy wodociągów i kanalizacji“.

VI. Sejm ustanawia w biurze melioracyjnem dwie posady etatowych inżynierów-adjunktów, którzy mają być użyty do projektowania i budowy wodociągów i kanalizacji, i upoważnia Wydział krajowy do obsadzenia tych posad z dniem 1. stycznia 1907.

VII. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 3.500 K na podróże naukowe dla inżynierów przeznaczonych do projektowania i budowy wodociągów i kanalizacji.

VIII. Sejm uchwała załączone /. projekty ustaw;

1. o uzupełnieniu regulacyi rzeki Bugu;
2. o uzupełnieniu regulacyi rzeki Białej z dopływami;
3. o regulacyi potoku Błóżewki z dopływami;
4. o zabudowaniu potoku Krzemionki;
5. o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim;
6. o konserwacyi obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

IX. Sejm przyznaje na rok 1907 tytułem I. rat zasiłków krajowych następujące kwoty:

1. na regulację rzeki Pełtwi z dopływami 128.222 K ;
2. na uzupełnienie regulacji rzeki Bugu 56.089 K ;
3. na uzupełnienie regulacji rzeki Biały z dopływami 70.667 K ;
4. na zabudowanie potoku Krzemionki 30.000 K ;
5. na konserwację obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim 5.750 K.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rub. IX. dziale B) na rok 1907 do końca lutego 1909.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :
St. Badeni, w r.

Sprawozdawca :
Dr. Tadeusz Pilat, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z d. 4. września 1906 l. 89.268
do c. k. Prezydyum Namiestnictwa.

Odnośnie do odezwy tamtejszej z d. 29. sierpnia r. b. l. 11.994/pr. oznajmiamy c. k. Prezydyum, że do zredagowania zarysu rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 23. lipca 1906 o regulacji rzeki Pełtwi z dopływami jest niezbędnie potrzebny projekt techniczny tej regulacji, który przedłożony został c. k. Ministerstwu rolnictwa przy protokole reambulacji udzielonym c. k. Namiestnictwu odezwą tutejszą z d. 26. lipca 1904, l. 71.701.

Gdy ten projekt techniczny nie został dotychczas Wydziałowi krajowemu zwrócony, upraszamy c. k. Prezydyum o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa rychłego zwrotu, poczem projekt rozporządzenia wykonawczego będzie bezwzględnie przedłożony.

Ponieważ c. k. Ministerstwo skarbu w odezwie z d. 6. maja 1906, l. 28.377 wystosowanej do c. k. Ministerstwa rolnictwa, która to odezwa udzieloną nam została przez posła p. Teofila Merunowicza, uczyniło zawisłem subwencyonowanie regulacji Pełtwi od warunku, ażeby na pokrycie datków zaciągniętą została pożyczka, oświadczył Wydział krajowy w piśmie z d. 12. czerwca r. b. l. 52.347 wystosowanym dla przyspieszenia sprawy bezpośrednio do c. k. Ministerstwa rolnictwa gotowość przyjęcia tego warunku, a to wyjątkowo ze względu na ważność tej regulacji, oraz przedłożenia Sejmowi odnośnego projektu ustawy o zaciągnięciu na ten cel pożyczki krajowej. Gdy 40% datek kraju i państwowego funduszu melioracyjnego wynosi 2,308.000 K, okazuje się dla uzyskania tej gotówki przy obecnym kursie 4% obligacyj krajowych 97% potrzeba wypuszczenia w obieg okrągło **2,380.000 koron imiennej wartości obligacyj.** Przy 25-letniem umorzeniu, jak tego żąda c. k. Ministerstwo skarbu wedle reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 16. maja 1904, l. 5.998, intymowanej odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 29. czerwca 1904 l. 76.890, wyniesie rata anuitetowa kraju i państwowego funduszu melioracyjnego **152.348 K 47 gr.** przez lat 25, podczas gdy coroczna rata uiszczona w gotówce bez zaciągania pożyczki przy 18-letnim okresie budowy wynosiłaby **128.222 K 23 gr.**, tak iż kraj, zarówno jak i państwowy fundusz melioracyjny przy zaciągnięciu pożyczki muszą uiścić po **3,808.714 K 60 gr.** zamiast 2,308.000 K, czyli **więcej po 1,500.714 K 60 gr.**, jak się to okazuje z załączonego % planu umorzenia.

Tym wyższym nakładem uzyskałoby się pewne przyspieszenie robót, które jednak jak wogóle przy regulacji rzek, nie jest wyłącznie zależne od dyspozycyjnych funduszy, a którego pożytek nie stałby w odpowiednim stosunku do wysokości nakładu. Jak bowiem z profilu podłużnego Pełtwi, tudzież protokołu reambulacyjnego okazuje się, roboty mogą być rozpoczęte tylko na trzech punktach,

a wskutek tego może być użytych do budowy tylko 3 inżynierów, którzy wykonać mogą roboty w okresie 18-letnim, przebudowując rocznie po 106.851 K 85 gr. (razem 320.555 K 55 gr.).

Ponieważ zaś robót regulacyjnych Pełtwi, gdzie chodzi o znaczne pogłębienie łożyska, nie można rozpoczynać w dowolnych miejscach i na wielu punktach, jak n. p. przy budowie kolei lub kanałów spławnych, zatem przyspieszenie robót mogłoby nastąpić tylko przez przydzielenie czwartego inżyniera do budowy obiektów, których koszta preliminuje kosztorys na 1,108.886 K 36 gr., a wówczas czas budowy mógłby być skrócony tylko do lat czterech.

Gdy mimo dyspozycyjnych funduszy okres budowy obejmie lat 14, efekt finansowy zaciągnięcia pożyczki okaże się mniej niekorzystnym, bo przez lat 13 mogą być lokowane na 3,6% w książeczkach oszczędności, lub asygnatach kasowych nieużyte na budowę fundusze, a mianowicie z datków kraju i państwa w pierwszym roku cały datek mniej $\frac{1}{4}$ część użyta na budowę (2,308.000—164.857 K 14 gr.), 2,143.142⁶⁸ gr., w drugim roku (2,143.142⁸⁶—164.857¹⁴) = 1,978.285 K 72 gr. itd., aż do roku trzynastego, w którym pozostanie do lokacji tylko 164.857 K 18 gr.

Procent z tej lokacji obniży ratę anuitetową w 1. roku o 77.153 K 14 gr., w drugim roku o 71.218 K 28 gr. — a w 13. roku o 5.934 K 85 gr., tak iż rata anuitetowa zredukuje się z 152.348 K 47 gr. w roku pierwszym na 75.195 K 33 gr. do 146.413 K 62 gr. w roku trzynastym, jak to w zestawieniu pod B) uwidoczniło.

Mimo to jednak kraj i państwowy fundusz melioracyjny w porównaniu z wypłatą datków w gotówce (po 128.222 K 23 gr.) miałyby pewną ulgę tylko przez lat 9 (od r. 1907 do r. 1915), bo opłacałyby od 75.195 K 33 gr. do 122.674 K 19 gr., lecz od roku dziesiątego podnosiłyby się raty ponad 128.222 K 23 gr. aż do 14 (1916 do 1920), w którym przypadłaby już pełna rata anuitetowa 152.348 K 47 gr., która musiałaby być spłacaną przez lat 12 do r. 1931, — tak iż ogółem kraj i państwowy fundusz melioracyjny musiałby uiścić przy 14-letnim okresie budowy w razie zaciągnięcia pożyczki po **3,268.642 K 64 gr.**, zamiast 2,308.000 K, czyli **więcej po 960.642 K 64 gr.**

Rozumie się samo przez się, że gdyby okres budowy mógł być skrócony poniżej lat 14, to wynik finansowy pożyczki byłby jeszcze bardziej niekorzystny, bo zmniejszyłyby się procenta od lokowanych funduszy.

Wobec tego wyniku obliczeń postanowił Wydział krajowy odstąpić od zamiaru zaciągania pożyczki na pokrycie 40% datku kraju i wypłacić ten datek począwszy od r. 1907 w 18 równych ratach rocznych okrągło po 128.222 K w gotówce, a natomiast w myśl swego oświadczenia złożonego w piśmie z dnia 12. czerwca r. b. l. 52.347 przedłożyć Sejmowi wniosek na zaciągnięcie pożyczki w obligacjach krajowych tylko na pokrycie 40% datku państwowego funduszu melioracyjnego, ewentualnie 10% datku państwowej dotacji wodnej, jeżeliby interesowane Ministerstwa po zbadaniu przeprowadzonych obliczeń rzeczywiście miały obstawać przy żądaniu zawartem w odezwie c. k. Ministerstwa skarbu z 6. maja 1906 l. 28.377, jakkolwiek taka operacja finansowa i dla państwa i dla kraju byłaby niekorzystną. Dla państwa, bo około miliona koron byłoby niepotrzebnie wydanych, — a dla kraju, bo pozornie zwiększyłyby się udziały Galicyi w państwowym funduszu melioracyjnym o milion koron, któreby wcale w kraju na roboty nie były użyte, lecz dostałyby się kapitalistom.

O wyjednanie rychłej decyzji c. k. Ministerstw interesowanych Wydział krajowy uprasza.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z dnia 21. grudnia 1905 l. 101.455
do c. k. Namiestnictwa.

Odnosnie do tamtejszej odezwy z dnia 21. października rb. l. 141.805 oznajmiamy c. k. Namiestnictwu, że kraj. biuro melioracyjne podziela wprawdzie zapatrywania tamtejszego departamentu wodnego co do niepewności obliczenia wielkiej wody Wisły na podstawie maksymalnych opadów atmosferycznych, nie uważa jednak za dostateczną dla ochrony Krakowa od powodzi ilości wody obliczonej przez tamtejszy oddział hydrograficzny (2.250 m³ względnie 2.700 m³), a to z następujących powodów:

1) Biorąc rzecz praktycznie, zbudowane już poniżej Krakowa wały powinny były wytrzymać napór wody z r. 1903, która notorycznie była mniejszą od wielkiej wody z r. 1813, bo niweletę tych wałów obliczyła krakowska ekspozytura biura melioracyjnego dla ilości wody większej, aniżeli 2.250 m³, względnie 2.700 m³.

Tymczasem, jak wiadomo, wały te okazały się niedostatecznymi, bo choć korona ich zbudowaną została 0,5 m nad obliczoną niweletę wielkiej wody z r. 1813, to zwierciadło wody z r. 1903 na lewym wale Wisły poniżej Białuchy równało się z koroną, a w niektórych punktach woda przez koronę się przelewała, tak iż wał musiał być przez wojsko nadsypywanym.

2) Sposób obliczenia wielkiej wody z r. 1813 na podstawie pomiarów z r. 1903, które to obliczenie przeprowadził galic. oddział hydrograficzny, nasuwa wątpliwości w trzech kierunkach:

a) Pomiaru przeprowadzono przy spadaniu wody, kiedy spad się zmniejsza, a więc ilość wody przy tym samym stanie wodostkazu jest mniejsza.

b) Krzywą przepływu obliczono z pomiarów przy niższych stanach, co jest niedopuszczalne, bo ilości wody dla wyższych stanów z takiej krzywej wypadają niepewne. (§. 47. instrukcyi: Grundsätzliche Bestimmungen über die Durchführung hydrometrischer Erhebungen“).

c) Pomiaru z r. 1903, kiedy Wisła płynęła tylko jednym łożyskiem między Krakowem a Podgórzem, zastosowano do obliczenia ilości wielkiej wody z r. 1813, kiedy płynęła Wisła dwoma łożyskami (dzisiejszem i starą Wisłą), przyjmując, że woda z r. 1813 w dzisiejszem jednym łożysku nie osiągnęłaby wyższego stanu, aniżeli w 2 ówczesnych łożyskach. Tymczasem według projektu przekopu Wisły przedłożonego przez miasto Kraków przekrój przepływu w r. 1813 wynosił rzeczywiście **1.443,84 m²**, podczas gdy według przyjęcia galic. oddziału hydrograficznego przekrój ten mierzyłby tylko **868,32 m²**.

Wszystkie te usterki wpłynęły na to, że ilość wody z r. 1813 otrzymano za małą.

Wobec niepewności powyższych 2 obliczeń za najprawdopodobniejsze przyjmując należy przybliżone obliczenie z przekroju poprzecznego w Dębnikach dokonane

przez c. k. radcę dworu p. Jana Matulę, kraj. biuro melioracyjne i c. k. centralne biuro hydrograficzne, w których zachodzą wprawdzie znaczne różnice z powodu przyjętych do rachunku odmiennych współczynników przepływu, które jednak mogą być użyte do obliczenia niwelety projektu, jeżeli się na odwrót zastosuje tę samą metodę obliczenia (współczynniki przepływu) przy unormowaniu wysokości wałów, względnie murów ochronnych.

W projekcie podwyższenia niwelety wałów nadwiślańskich poniżej Krakowa przesłanym c. k. Prezydium Namiestnictwa odezwą tutejszą z dnia 26. lutego 1904 l. 2.408, obliczono ilość wielkiej wody z r. 1813 w profilu w Dębnikach na 3.790 m³ z uwzględnieniem spadu wielkiej wody z r. 1813 ($I=0.379\%$), poniżej Wilgi zaś do Białuchy na 3.880 m³ i ze względów ostrożności należałoby tę ilość przyjąć za podstawę przy unormowaniu wysokości murów ochronnych w Krakowie, zwłaszcza że chodzi tu o zabezpieczenie od szkód powodziowych daleko większych wartości, aniżeli powyżej lub poniżej Krakowa, gdzie celem ochrony są grunta uprawne i osady wiejskie.

Co się tyczy normalnego przekroju Wisły w Krakowie, gdzie Wisła ma być skanalizowana, to zajdzie potrzeba nie tylko rozszerzenia łożyska, lecz także obniżenia berm między tamami regulacyjnymi a brzegiem, przyczem się nadmienią, że utrzymanie profilu średniej wody normalnej na skanalizowanej przestrzeni jest zbyt ciężkie, a natomiast konieczne takie obniżenie berm, ażeby minimalna głębokość wzduż murów ochronnych wynosiła 2 m, gdyż w razie przeciwnym statki w Krakowie nie mogłyby bez przeszkód kursować.

Obniżone bermy (ze wzniesieniem ku brzegom 1:10) należałoby wybrukować, a dla powiększenia konsumpcji profilu normalnego brzegi ubezpieczyć murami bulwarowymi, co praktykuje się nawet w mniejszych miastach i miasteczkach w Austrii górnej na rzekach i potokach, a co nie tylko ze względu na potrzebę, lecz także ze względów estetycznych w mieście stołecznym, jak Kraków, jest wskazane.

Szerokość normalnego profilu poprzecznego Wisły w obrębie Krakowa należałoby zastosować do profilu pod mostem Podgórskim, którego rozpiętość w świetle wynosi 133.4 m, a 4 filary po 2.6 m = 10.4 m, razem **143.8 m**.

Przy nachyleniu murów bulwarowych 10:1, a zastosowaniu współczynników Ganquillet-Kuttera $n = 0.025$ dla środkowej sekcji profilu (dno z ziemi), $n = 0.017$ dla przybrzeżnych sekcji, gdzie obwód zwilżony stanowi bruk i mur, wyniesie przy spadzie $I = 0.00048$ zastosowanym w projekcie c. k. Namiestnictwa, który był przedłożony komisji w kwietniu r. b. w Krakowie, dla $Q_4 = 3.880 \text{ m}^3$ warstwa wielkiej wody nad zwierciadłem uwidocznionem w profilu hydrometrycznym z rzędną 197.492 (— 1.568 wodoskazu Podgórskiego) **7.20 m**, czyli **5.632 m nad zerem wodoskazu Podgórskiego**, podczas gdy wielka woda z r. 1813 odpowiadała stanowi mniej więcej + 5.0 m tego wodoskazu.

Proponowany poprzeczny profil normalny wkreślono w profil hydrometryczny (km 78.828) alternatywa I. linią czerwoną, a zwierciadło wielkiej wody ($Q_4 = 3.880 \text{ m}^3$) uwidoczniono w tym profilu również linią czerwoną.

Gdy więc przeprowadzenie wielkiej wody z r. 1813 w ilości 3.880 m³ okazuje się możliwym bez znaczniejszego podwyższenia brzegów, Wydział krajowy oświadcza się za wykonaniem takich ochronnych budowli w Krakowie, któreby zabezpieczyły miasto przed największą wodą z r. 1813, którą kraj. biuro melioracyjne obliczyło na 3.880 m³ między Wilgą a Białuchą.

Załączniki powołanej na wstępie odezwy zwracamy z wyjątkiem opinii c. k. centralnego biura hydrograficznego, którą odebrał dnia 13. bm. w krótkiej drodze c. k. nadradca budownictwa p. Roman Ingarden.

O d p i s

odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z 30. marca 1906
l. 3.632/pr. do Wydziału krajowego.

Na odezwę z 5. marca b. r. L. 22.032 i poprzednie zwracam Wydziałowi krajowemu szczegółowe projekta podwyższenia wałów wiślanych:

- a) od stacji kolei w Grzegórkach po ujście Białuchy,
- b) od ujścia Białuchy do granicy Państwa i

c) od Podgórza do Niepołomic nadesłane odezwą z 26. lutego 1904 l. 2.408 z uwagą, że projekta dotyczących ustaw krajowych, uchwalone przez Sejm na posiedzeniu z 24. października 1903, a nadesłane mi odezwą z 24. października 1903 Ls. 3312 nie mogły być przedłożone do Najwyższej Sankcyi, techniczne projekta podwyższenie wałów, służące za podstawę uchwalonych przez Sejm projektów ustaw, wymagają bowiem, według przytoczonego wyżej reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa przerobienia.

Reskryptem z 16. lutego b. r. l. 666/53, którym powyższe projekta zwrócono, orzekło c. k. Ministerstwo rolnictwa po porozumieniu się z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych, co następuje.

Na konferencji technicznej, odbytej w c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych w dniach od 14. do 16. grudnia 1905 celem ostatecznego ustalenia wysokości i niwelety korony budowli ochronnych na Wiśle między Krakowem a Podgórzem, postanowiono, że zwierciadło najwyższej ewentualnie wody Wisły pod Krakowem między obustronnymi budowlami ochronnymi 145 m od siebie odległemi ma leżeć 1.08 m., zaś korona tych budowli ochronnych 1.35 m nad wyrównaniem zwierciadłem powodzi z roku 1903. zastępcy c. k. Ministerstwa handlu względnie c. k. Dyrekcyi budowy dróg wodnych przedłożyli bowiem przekrój normalny projektowanego przekształcenia koryta Wisły między Krakowem a Podgórzem poniżej ujścia Wilgi po skanalizowaniu Wisły celem utworzenia w korycie rzeki obustronnych przeładowni, a c. k. centralne biuro hydrograficzne obliczyło, że przekrojem tak przekształconym, którego kopię dołączam, przepłynie przy wyrównanym spadku zwierciadła wysokiej wody 0.51% także obliczona przez to biuro idealna powódź Wisły u objętości 3300 m³/sek.

Przekrój ten zgadza się prawie, co do szerokości rozstawienia budowli ochronnych i wysokości najwyższego zwierciadła wody, z przekrojem proponowanym przez Wydział krajowy w odezwie z 21. grudnia 1905 l. 101.455 przedłożonej także wprost c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, chociaż Wydział krajowy przyjął do jego obliczenia o wiele większą objętość wody.

W przekroju hydrometrycznym Wisły pod Krakowem w km 78.828 przedstawionym na dołączonym planie przekształcić się mającego koryta odpowiada rzędna najwyższego idealnego zwierciadła wody wysokości 204.56 m, zwierciadło

tej wody będzie zatem przy moście kolei państwowej w km 79.190 leżało przy powyższym spadku na wysokość 204.38 m.

Ze względu na bardzo nieznaczne powiększenie się objętości wielkiej wody poniżej Krakowa należy do obliczenia obwałowania Wisły od Krakowa po Niepołomice przyjąć taką samą objętość wody, co dla budowli ochronnych pod Krakowem.

Gdy zaś projekta Wydziału krajowego oparte są na objętości wody 3.880 m³/sek. i 4.000 m³/sek. muszą być one zatem odpowiednio przerobione.

Powyższa rzędna wysokość najwyższego zwierciadła wody powodziowej tuż poniżej mostu c. k. kolei państwowych (Karola Ludwika km 79.190) pod Krakowem ma służyć za punkt wyjścia do obliczenia niwelety najwyższej wody między wałami od Krakowa po Niepołomice tak, aby nie mogło poniżej mostu tego powstać spiętrzenie zwierciadła wody, wywołujące cofkę w górę tego mostu pod Krakowem i Podgórzem.

Przeprowadzone w centralnem biurze hydrograficznem dochodzenia na podstawie dołączonych projektów szczegółowych podwyższenia wałów, których wynik wykazany jest w przekroju podłużnym Podgórze-Niepołomice zielonemi liniami wykazały, że między istniejącymi wałami nie ma we wielu miejscach dostatecznego wolnego przypływu dla najwyższej wody, że wskutek tego jest odpowiednie skopanie istniejących brzegów wysokich konieczne, aby uniknąć przy istniejącem już rozstawieniu wałów nadmierną ich wysokość, względnie nadmierne spiętrzanie wody między wałami, zagrażające wskutek wielkiego ciśnienia wody bezpieczeństwu wałów.

Szczególnie są takie skopania konieczne w km 79.4 do 79.5, km 80.5 do 81.3, km 83.5 do km 88.5, km 93.0 do 97.5 i km 100.5 do 101.2.

Materyału uzyskanego ze skopania tych przekroi wielkiej wody nadmiernie zwążających brzegów można skutecznie użyć do podwyższenia wałów, oszczędzając tym sposobem wywłaszczenia pod rowy materyałowe na całej długości, a co najmniej na znacznej długości wałów.

C. k. Ministerstwo nie mogło przeprowadzić szczegółowych badań i obliczeń co do rozmiaru rozszerzenia przekroju wielkiej wody za pomocą tych skopów, konieczne są bowiem w tym celu lokalne badania, które Wydział krajowy zechce na miejscu przeprowadzić.

C. k. Ministerstwo orzekło następnie, że podobnie, jak przy budowlach ochronnych pod Krakowem i Podgórzem, należy także przy obwałowaniu poniżej Krakowa po Niepołomice przyjąć w celu większego bezpieczeństwa podwyższenie korony wałów ponad teoretyczne zwierciadło najwyższej wody w wysokości najwyższej 30 cm pod Krakowem, przyjęto 25 cm em do 30 cm, a to tembardziej, że według przyjęcia centralnego biura hydrograficznego już odływ Wisły w objętości 4.000 m³/sek. zapewnia znaczne bardzo bezpieczeństwo przeciw powodzi i że wyśrodkowanie idealnej powodzi o objętości 3 300 m³/sek. uskuteczniło na podstawie przyjęcia możliwie najniekorzystniejszych warunków, wskutek czego już w pojęciu tej idealnej powodzi jest częściowo zawarta przyjmowana zwykle dla zwiększenia bezpieczeństwa nadwyżka wysokości korony wałów.

Wobec tego powinna korona wałów tuż poniżej mostu kolei państwowej w km 79.190 leżeć najwyżżej na rzędnej 204.68 m.

Ponieważ c. k. Dyrekcya budowy dróg wodnych projektuje mniej więcej w km 81 Wisły jaz celem skanalizowania Wisły pod Krakowem a zarazem odpowiednie przekształcenie teraźniejszego koryta; ponieważ dalej trasa prawego wału Wisły poniżej mostu kolei państwowej z powodu projektowanego przez c. k. Dyrekcję budowy dróg wodnych portu pod Płaszowem prawdopodobnie także ulegnie zmianie, zechce się Wydział krajowy w tej sprawie przed wypracowaniem nowego projektu porozumieć z Ekspozyturą tej c. k. Dyrekcji w Krakowie, podobnie, jak to ma uczynić c. k. Namiestnictwo co do projektu budowli ochronnych pod Krakowem i Podgórzem.

Z uwagi na ogólnie uznaną konieczność jak najspieszniejszego uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Wisły pod Podgórzem i Płaszowem (km rzeki

79.2
brzeg
dzen
łowy
z 27
Wyc
śnia
prow

now
leży
kich
muj
czni
gęst
szka

szk
dac
niet
od
łow
wie
w
W
pn

wie
kn
zap
ma
sta

iek
wy
po
w
po
sc
pi
k
tr

M
W
e

w
g
c
z
c
v
v

r
r

79.2 do 83.2) a niemniej od stacyi w Grzegórkach po ujście Białuchy na lewym brzegu, zechce Wydział krajowy jak najspieszniej przeprowadzić dotyczące dochodzenie celem wyznaczenia niwelety korony wałów, opracować projekt szczegółowy, ażeby roboty dotyczące w myśl reskryptów c. k. Ministerstwa rolnictwa z 27. maja 1904, L. 11.988 i 30. czerwca 1905 L. 18.592/1963 zakomunikowanych Wydziałowi krajowemu odezwaniami z 29. czerwca 1904, L. 7.412/pr. i z 11. września 1905 L. 98.757, w jak najkrótszym czasie mogły być rozpoczęte i przeprowadzone.

Przy sposobności przeprowadzania badań terenowych celem zestawienia nowego projektu uwzględniającego skopania brzegów, o których wyżej mowa, należy następnie dokładnie zbadać, w których przestrzeniach między wałami i w jakich rozmiarach mają być z terenu inundacyjnego usunięte przeszkody wstrzymujące odpływ wysokich wód i zwężające oka odpływu wody potrzebny koniecznie wolny przekrój poprzeczny, a to istniejące między wałami wysokopienne gęste lasy i grupy drzew, w poprzek inundacyi stojące aleje drzew, budynki mieszkalne i gospodarcze, poprzeczne płoty i parkany, stare poprzeczne wały i tp.

Ponieważ jednak właściciele tych dla swobodnego odpływu wysokiej wody szkodliwych obiektów będą niezawodnie wymagali za ich usunięcie z terenu inundacyjnego wysokiego wynagrodzenia i odszkodowania, jest c. k. Ministerstwo rolnictwa zdania, że w celu możliwego zmniejszenia tych kosztów mogłyby bardziej od brzegów właściwego koryta odległe parcele leśne w tych przestrzeniach obwałowania pozostać, w których przekroje poprzeczne z powodu większego rozstawienia obustronnych wałów niż normalne, są stosunkowo rzerokie zwłaszcza jeżeli w przestrzeniach tuż poniżej położonych jest rozstawienie wałów znacznie węższe. W każdym razie należałoby jednak te w inundacyi częściowo pozostać mające parcele leśne odpowiednio przeciąć i z gęstych krzaków oczyścić.

Pomimo tych powyżej podanych zarządzeń będzie znaczne skoncentrowanie wielkich wód między wałami przy istnjącem już ich rozstawieniu nie do uniknienia, wobec tego jest c. k. Ministerstwo rolnictwa zdania, że w celu możliwego zapobieżenia przerwania wałów, należy je nie tylko ze względu na ich wytrzymałość w odpowiednich wymiarach projektować, ale nadto pod każdym względem starannie wykonywać i dobrze utrzymywać.

W tym celu należy we wszystkich przestrzeniach wałów, w których korona ich leży wyżej niż 2.5 m nad terenem naturalnym (zamiast dotychczasowych 3.0 m) wykonywać przy szkarpie od strony łądu najmniej 2.0 m szerokie ławeczki (benny) po stronie zaś rzeki pozostawiać między rowem materyalowym a stopą szkarpy wału dostatecznie szeroki nienaruszony pas rodzimego gruntu w myśl dołączonych postanowień c. k. Ministerstwa rolnictwa z 28. września 1905 L. 6572. W miejscach, w których wały muszą być sypane dla braku lepszego materyału z ziemi piaszczystej, należy w wałe wykonywać rdzeń z gliny lub z ziemi gliniastej, jeżeli koszta dowozu tego odpowiedniejszego materyału nie będą za wysokie, a w ostatnim razie wzmocnić odpowiednio przekrój wału.

Co do samego wykonywania wałów i rowów materyalowych powołuje się c. k. Ministerstwo rolnictwa na reskrypt z 28. września 1905 L. 6572 zakomunikowany Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z 21. stycznia 1906 L. 151472 ex 1905.

C. k. Ministerstwo rolnictwa oznajmiło następnie, że w celu powiększenia wytrzymałości i odporności wałów należy dążyć do uzyskania na szkarpach wałów gęstej i zdrowej darni, takową zawsze w dobrym stanie utrzymywać a w tym celu dobierać starannie nasiona traw do obsiania szkarp, zastosowane do jakości ziemi, z której wały sypano. Trawy wysoko rosnące a wskutek tego zwykle rzadkie i mające grube korzenie są do tego celu mniej odpowiednie, zwłaszcza, że wskutek wysokiego porostu zakrywają otwory nor zwierząt gnieźdzących się na wałach.

Jest rzeczą ogólnie doświadczoną, że chodniki i nory myszy, kretów, cho-mików i t. p. szkodników powodują bardzo często pęknięcia wałów tudzież, że nienależycie osiednięte wały nie mają dostatecznej wytrzymałości. Ażeby więc

z jednej strony spowodować lepsze osiadanie się nasypów wałowych, niż to za pomocą ubijania można uzyskać, z drugiej zaś strony powstrzymać ile możności zagnieżdżanie się wymienionych wyżej szkodników w nasypach wałowych i tym sposobem wzmocnić skutecznie odporność wałów podczas powodzi, jest c. k. Ministerstwo rolnictwa zdania, że należy na koronach wałów zezwolić bezwarunkowo na komunikację pieszą i wozową, a w ostatnim celu wysztutować korony wałów w szerokości 2,5 m i w grubości 20 cm.

Ponieważ Wydział krajowy sprzeciwia się dotąd używaniu korony wałów do komunikacji pieszej i wozowej głównie z tego powodu, że się zmniejszy dochód z trawy na koronach wałów rosnącej, poleciło c. k. Ministerstwo rolnictwa zwrócić uwagę Wydziału krajowego na okoliczność, że korzyści, wynikające pod względem wytrzymałości wałów z używania ich korony do komunikacji pieszej i wozowej powinny być w pierwszej linii uwzględnione i że wobec tego względem na utratę nieznacznego dochodu z trawy na koronach wałów rosnącej jest mało znaczący.

Utrzymywanie pokładu żwirowego na koronach wałów po ukończeniu budowy powinien pokrywać fundusz konserwacyjny.

Nadto należy polecić kierownikom budowy wałów, a po ukończeniu ich budowy spółkom wodnym wałowym względnie dozorcóm wałów, aby nad tępieniem myszy, kretów i t. p. szkodników we wałach pilnie czuwali.

Wreszcie uznało c. k. Ministerstwo rolnictwa za konieczne, aby służbą celem ochrony wałów na wypadek powodzi należycie zorganizowano i wydano dotyczącą instrukcję po porozumieniu się z Wydziałem krajowym, c. k. Namieśtnictwo nie omieszka przeto przedstawić Wydziałowi krajowemu odpowiednie wnioski.

Co do odezwy Wydziału krajowego z 29. kwietnia i 26. czerwca 1905 L. 36.290 i 58.676, z których pierwsza dotyczy kwestyi, czy Wisła poniżej Krakowa jest rzeką górską czy nie, druga zaś przyspieszenia budowy wału prawego pod Podgórzem-Płaszowem, orzekło c. k. Ministerstwo rolnictwa, że w drugiej kwestyi wydało zarządzenie reskryptem z 30. czerwca 1905 L. 18.592 zakomunikowane Wydziałowi krajowemu odezwą z 11. września 1905 L. 98.757, w pierwszej zaś co następuje:

Co do charakteru Wisły poniżej Krakowa nie podniósł zastępca Wydziału krajowego w protokole konferencji technicznej w Krakowie z 7. kwietnia 1905 przeciw dotyczącym wywodom zastępców rządu żadnych zarzutów.

Wprawdzie zgadza się z rzeczywistością, że z dorzecza Wisły, mierzącego po ujście potoku Kościelnickiego 8.796,6 km², $\frac{2}{3}$ dorzecza przypada na teren górzysy i że odpływ Wisły pod Krakowem do Niepołomic zależy w wysokim stopniu od odpływu dorzecza Soły i Skawy, jednak już ta okoliczność, iż $\frac{1}{3}$ dorzecza Wisły ma charakter nizinny wskazuje, że w mowie będąca część koryta Wisły nie ma właściwości charakterystycznych rzek górskich (potoków i rzek w górach).

Decydującą w tym kierunku jest przyznana przez Wydział krajowy okoliczność, że spadek Wisły w tej części koryta, charakteryzujący właściwość rzeki, jest mniejszy niż na karpackich dopływach tej rzeki.

Naprowadzony przez Wydział krajowy przykład z Adygi między Masseto a Nomi nie nadaje się wogóle do takiego porównaniu, ponieważ spadek Adygi w tej przestrzeni jest w porównaniu do spadku Wisły znacznie większy, nie wspominając już, że spadek w średniej i górnej regulowanej sekcji Adygi wynosi od 3,9‰ do 9,06‰.

Nawet w wskazanej przez Wydział krajowy sekcji poniżej ujścia Avisiv wykazuje Adyga spadek 1,57‰, zatem prawie 4 razy większy, niż Wisła poniżej Krakowa.

Że rzeki alpejskie mają wogóle większe spadki niż Wisła w przestrzeni w mowie będącej, nie wymaga dalszego dowodu. Również dopływy Wisły: Soła i Skawa nie posiadają w ich dolnych biegach większego spadku niż 1‰.

Jeżeli zatem w protokole de dto. Kraków 7. kwietnia 1905 zaznaczono, że Wisła między Krakowem a Niepołomicami nie jest rzeką górską, miano na oku owe rzeczywiste potoki i rzeki górskie.

Na uwagę zasługuje także okoliczność, że Wydział krajowy sam ani w pierwotnym projekcie obwałowania Wisły w tej przestrzeni, ani też w projektach obwałowania reszty przestrzeni Wisły nie uważał Wisły za rzekę górską.

Wskutek tego też żądał Wydział krajowy przyczynienia się do kosztów budowy obwałowania Wisły między Krakowem-Podgórzem a granicą państwa-Niepołomicami z państwowego funduszu melioracyjnego zasiłku w wysokości 30%, który to zasiłek został też przyznany i w drodze ustawodawczej zabezpieczony.

Na wywód Wydziału krajowego co do przyznania 50-procentowego zasiłku państwowego do kosztów regulacji Wisły na Śląsku między Ustroniem a ujściem Białki, zauważa się, że zasiłek ten spowodowany został szczególnymi stosunkami (rzeka graniczna) a nie przez rzekomo górski jej charakter i że wskutek tego zasiłek powyższy przyznano z dotacyi wodnej, a nie z funduszu melioracyjnego, jak Wydział krajowy twierdzi.

Zasiłki z funduszu melioracyjnego przyznano tylko do regulacji Wisły powyżej granicy państwa a to w przestrzeni od mostu drogi powiatowej w Drogomyślu do Ustronia w wysokości tylko 30%, zaś do kosztów regulacji górnej przestrzeni od tego mostu po ujście potoku Kopidło 45% (ślazka ustawa krajowa z 6. kwietnia 1885 dz. u. kr. Nr. 21 i 22).

Nawet do kosztów regulacji potoków górskich w ślązkim dorzeczu Wisły przyznano z państwowego funduszu melioracyjnego zasiłek tylko 45 procentowy, podczas gdy strony prywatne mają pokryć 15%, kosztów (ślazka ustawa krajowa z 6. kwietnia 1885 dz. u. kr. Nr. 24).

Jak wiadomo, przyczyniają się strony interesowane także do kosztów regulacji rzek alpejskich n. p. Adygi w wysokości 22%, którą się przytacza z powodu, że ona jest również obwałowana.

Również w Galicyi mają strony prywatne przyczynić się częściowo do kosztów regulacji rzek górskich.

Jeżeli zatem ze względu na przytoczone wyżej powody należy ze stanowiska hyrotechnicznego orzec, że Wisła od Krakowa w dół nie ma charakterystycznych znamion rzeki górskiej, to nie zachodzi także na razie potrzeba ostatecznej decyzji w tej kwestyi, ponieważ projekta podwyższenia wałów muszą być przerobione, wylania się zatem wskutek tej zmiany w proponowanych kosztach budowy, co niezawodnie spowoduje Wydział krajowy do przedłożenia Sejmowi nowych sprawozdań i wniosków w tej sprawie.

Jeżeli Wydział krajowy zamierza ile możności zmniejszyć datki stron interesowanych, które zdaniem c. k. Ministerstwa rolnictwa na pewne uwzględnienie zasługują, może to mieć miejsce tylko w ten sposób, że dotyczące przedsiębiorstwo będzie uznane jako przedsiębiorstwo dotyczącej spółki wodnej a nie za przedsiębiorstwo krajowe (§. 4. ustęp 2. ustawy z 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116), w tym wypadku bowiem miałyby strony mniejszą część kosztów budowy pokrywać, jeżeli resztę kosztów w myśl §. 6. ustęp 2. cytowanej ustawy, obejmie kraj i państwowy fundusz melioracyjny po połowie.

Przerobione projekta i kosztorysy, które mają obejmować także roboty ochronne celem powiększenia bezpieczeństwa wałów zaznaczone w powyższych zarządzeniach c. k. Ministerstwa rolnictwa, tudzież uwzględniać instrukcyę co do budowy wałów zarządzoną przez c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 28. września 1905 L. 6.572 zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z 22. stycznia 1906 L. 151.472 ex 1905, następnie wnioski co do wykonania robót jako przedsiębiorstwo spółki wodnej i co do subwencyonowania tych robót przez kraj i strony interesowane zechce Wydział krajowy ile możności spieszenie nadesłać, celem przedłożenia ich c. k. Ministerstwu rolnictwa do decyzji.

Ponieważ podane wyżej roboty ochronne celem wzmocnienia wytrzymałości wałów i usunięcia z terenu inundacyjnego między wałami przeszkód wstrzymujących swobodny odpływ wysokich wód, są potrzebne nie tylko na przestrzeni

Wisły między Krakowem-Podgórzem, a granicą państwa-Niepołonicami, ale przy wszystkich wykonanych dotąd lub w budowie będących obwałowaniach Wisły i jej dopływów w dolnych biegach, a w pierwotnych projektach i kosztorysach nie przewidziano potrzebnych na ten cel kosztów, będzie wskazanem postarać się zawczasu o pokrycie tych dodatkowych robót. Wydział krajowy zechce przeto opracować dotyczące projekta i kosztorysy, dla każdego jedną ustawą krajową objętego przedsiębiorstwa obwałowania z osobna i nadesłać te operata celem wyjednania u c. k. Ministerstwa rolnictwa udzielenia odpowiedniego zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego.

Powyższem zarządzeniem c. k. Ministerstwa rolnictwa jest na razie załatwioną także rezolucya Sejmu z 11. listopada 1905 zakomunikowana mi odezwa z 11. listopada 1905 Ls. 3.521 a dotycząca przyspieszenia Najwyższej Sankcyi uchwalonych przez Sejm projektów 3 ustaw, o których na wstępie mowa, — tudzież odezwa Wydziału krajowego z 13. stycznia 1906 L. 3.458, o ile ona tyczy się dyspozycyi robót przy tych obwałowaniach na rok 1906.

Ponieważ wskutek zarządzanego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa przerebienia projektów pociągającego za sobą konieczność uchwalenia przez Sejm nowych projektów ustaw po uzyskaniu decyzji tego c. k. Ministerstwa co do wysokości kosztów budowy i rozdziału ich na kraj, państwowy fundusz melioracyjny i strony interesowane, wykonanie prawego obwałowania Wisły pod Podgórzem i Płazowem, którego tak Wydział krajowy, jak nie mniej strony interesowane całkiem słusznie się domagają, musiałoby się na dłuższy czas odwlec, zechce Wydział krajowy wziąć pod rozwagę, czyby przecież nie należało z wiosną b. r. rozpocząć budowę tego obwałowania w myśl reskryptów c. k. Ministerstwa rolnictwa z 27. maja 1904 l. 11988 i z 30. czerwca 1905 l. 18.592, o których wyżej mowa, tem bardziej, że nie wiadomo, kiedy budowa jazu celem skanalizowania Wisły pod Krakowem tudzież portu kanału splawnego pod Płazowem czy w Dębnikach będzie rozpoczęta. Wprawdzie powyższe reskrypta zezwalają na sypanie wałów do wysokości 50 cm nad zwierciadło powodzi z roku 1903, gdy jednak teraz jest już udecydowaną wysokość korony wału przy moście kolei państwowej w km. 79.19 na rzędnej 204.68 m, nie będzie oznaczenie niwelety korony wału poniżej pod Podgórzem i Płazowem przy spadku średnim zwierciadła wysokiej wody 0.421‰ i ustanowionem już rozstawieniem wałów podlegało trudności.

Ponieważ różnica między temi wysokościami jest już nieznaczną, możnaby wały wykonać do tej prowizorycznie oznaczyć się mającej nowej niwelety, nie wątpię bowiem, że c. k. Ministerstwo rolnictwa zgodzi się na dotyczący wniosek, chociaż projekt szczegółowy nie będzie jeszcze opracowany ani też dotycząca ustawa krajowa sankcyonowaną.

Wprawdzie nie było po roku 1903 powodzi na Wiśle, nie można jednak przewidzieć, czy się ona w najbliższym czasie nie pojawi. Ażeby więc strony interesowane zabezpieczyć przed ponowną klęską, sędzę, że jak najspieszniejsze rozpoczęcie budowy prawego wału na brakującej jeszcze przestrzeni jest konieczne, zwłaszcza, że ewentualna nadwyżka kosztów, gdy się jeszcze jaka zmiana w położeniu niwelety korony nieodzowną okazała, nie stoi w żadnym stosunku do strat, jakieby w razie powodzi strony interesowane poniosły, gdybyby Wydział krajowy chciał dalej trwać w dotychczasowem wstrzymaniu tych pilnych robót, aż do ostatecznego załatwienia sprawy w myśl zarządzeń powyższych c. k. Ministerstwa rolnictwa.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z 1. maja 1906 l. 35.082 do c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Odezwą z dnia 30. marca 1906 l. 3.632/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydium, że uchwalone przez Wys. Sejm dnia 24. października 1903 trzy projekty ustaw o obwałowaniu Wisły od stacyi kolejowej w Grzegórkach do ujścia Białuchy tudzież o podwyższeniu wałów nadwiślańskich od ujścia Białuchy do granicy państwa i od Podgórze do Niepołomic nie mogły być przedłożone do Najwyższej sankcyi, projekty techniczne bowiem służące za podstawę tych projektów ustaw wymagają przerobienia.

Gdy potrzeba wymienionych obwałowań wywołaną została katastrofą powodziową w r. 1903, a w podobnych wypadkach w krajach alpejskich Administracya państwa z własnej inicjatywy bezpośrednio po klęskach powodziowych zarządzała wykonanie nagłych robót ochronnych milionowym nakładem ze skarbu państwa i opracowywała projekty, których zrealizowanie w ciągu kilku miesięcy, jak np. w Tyrolu po powodzi w r. 1882, zapewniała w drodze ustaw krajowych i państwowych, — Wydział krajowy wyrazić musi głębokie ubolewanie, że samo rozpatrywanie projektów mających na celu zabezpieczenie okolicy Krakowa od powodzi, które to projekty musiały być sporządzone przez kraj. biuro melioracyjne w ciągu dwóch miesięcy przed sesją sejmową w r. 1903, wymagało mimo licznych przypomnień ze strony Wydziału krajowego i dwukrotnie przez Sejm w r. 1904 i 1905 uchwalonych rezolucyj przeszło dwóch lat czasu, a co gorsza wydało rezultat ujemny, który tak na ludność dotkniętą wylewem, jak i na kraj cały przygnębiające musi wywrzeć wrażenie.

Co się tyczy powodów przytoczonych w powołanej odezwie, które skłoniły c. k. Ministerstwo rolnictwa do wydania tak nieprzychylniej dla kraju decyzji, przedkłada Wydział krajowy następujące uwagi, które c. k. Prezydium Namiestnictwa raczy jak najrychlej podać do wiadomości tego Ministerstwa.

I. Co do przerobienia projektów technicznych.

Potrzeba przerobienia projektów technicznych, obwałowania Wisły poniżej Krakowa wyłoniła się dopiero na konferencji technicznej odbytej w c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych od 14. do 16. grudnia 1905, a więc prawie we 2 lata po przedłożeniu projektów obwałowania, — a to z tego powodu, że dla przeprowadzenia wielkiej wody Wisły w Krakowie zaprojektowano całkiem słusznym z braku miejsca na wały ziemne profil podwójny ujęty murami bulwarowymi, w którym woda przepływa z większą chyżością, podczas gdy poniżej Krakowa w osadach wiejskich powiększenie łożyska Wisły nie jest przewidziane i projekto-

wane są wały z ziemi, między którymi z powodu mniejszej pojemności naturalnego łożyska Wisły chylność wody jest mniejszą i zwierciadło wielkiej wody musi być wyższe. Różnica wysokości zwierciadła wielkiej wody, która przy moście kolei państwowej w profilu krakowskim ujętym murami ma rzędną 204,³⁸ a tuż poniżej mostu (wedle projektu biura melioracyjnego) 204,⁷⁷, wynosi przy tym moście 0,³⁹ m. Przerobienie więc projektu obwałowania miałyby na celu obniżenie zwierciadła wielkiej wody na przestrzeni poniżej Krakowa o 0,39 m, a to przez rozszerzenie łożyska Wisły, czyli jak się reskrypt ministeryalny wyraża, przez skopanie istniejących wysokich brzegów, które miałyby obciążyć fundusze obwałowania Wisły poniżej Krakowa, tj. fundusz krajowy i państwowy fundusz melioracyjny.

Otóż co do tego żądania pozwalamy sobie zwrócić uwagę, że przedewszystkiem postanowienie konferencji technicznej z grudnia 1905 nie jest jeszcze dla Wydziału krajowego obowiązujące, gdyż projekt murów bulwarowych w Krakowie (od mostu kolejowego do ujścia Wilgi), których kosztą pokrywać ma państwowy fundusz kanałowy, nie został jeszcze udzielony Wydziałowi krajowemu, jakkolwiek odnosiliśmy się o to odezwą tutejszą z d. 28. grudnia 1905 l. 124.03 do c. k. Prezydium Namiestnictwa, wskutek czego Wydział krajowy nie mógł o tym projekcie wyrazić swego zdania po myśli §. 10. ustawy z d. 11. czerwca 1901. Dz. p. p. Nr. 66. Dalej skuteczność podobnego rozszerzenia profilu (skopania brzegów) poniżej Krakowa bez równoczesnego wybrukowania berm i skarp byłaby krótkotrwała, gdyż namulanie berm i skarp porośniętych vegetacją zmniejszałyby stopniowo profil i doprowadziłyby go po pewnym czasie do dzisiejszego stanu.

Następnie jak z przeglądowego profilu obliczonej niwelety wielkiej wody okazuje się, rozszerzenie łożyska Wisły (skopanie brzegów) musiałyby być uskutecznione na znacznej przestrzeni aż poniżej Niepołonic dla uzyskania depressyi zwierciadła wody przy moście kolei państwowej w Podgórzu o 0,³⁹ m, co byłoby połączone z wielkimi kosztami obciążającymi przedsięwzięcie obwałowania, tj. fundusz krajowy i państwowy fundusz melioracyjny.

Wreszcie należy tu zaznaczyć, że kwestya skopywania brzegów na przestrzeni Wisły poniżej Krakowa, poruszana dwukrotnie przez departament wodny c. k. Namiestnictwa przy zatwierdzaniu pierwotnych projektów obwałowania Wisły od Podgórza do Niepołonic i od Krakowa (ujścia Białuchy) do granicy państwa, została stanowczo załatwioną reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 10. kwietnia 1897 l. 2.303, w którym orzeczono, iż podobne roboty w łożysku Wisły nie mogą obciążać funduszu obwałowania, lecz państwowy fundusz budowli wodnych. Odnośny ustęp reskryptu ministeryalnego opiewa dosłownie:

„Die vom Wasserbau-Departament der k. k. Statthaltereı im Gutachten vom 13. Jänner l. J. im Absatze III. beantragten Abgrabungen im Bereiche des Mittelhochwasserbettes in der Nähe der Kilometerzeiger 82, 83, 84, 85, 88, 91, 92 und 95 können nicht genehmigt werden, da dieselben einerseits als im eigentlichen Flussschlauche gelegen, dem **Wasserbaufonde**, nicht aber dem für die beabsichtigte Bedeichung zu schaffenden **Baufonde** zur Last fallen sollten, andererseits aber auch als entbehrlich zu bezeichnen sind.“

Żądanie więc obecne zawarte w reskrypcie c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 16. lutego 1906 l. 606, ażeby skopanie brzegów Wisły było wykonane przez zarząd obwałowania, nie licuje z powołaną decyzją zasadniczą, która jest zupełnie słuszną i uzasadnioną, a wobec której Wydział krajowy nie może przyjąć na fundusz obwałowania kosztów rozszerzania łożyska Wisły, ani też zarządzić przerobienia projektu.

Wydział krajowy sądzi też, iż nie zajdzie potrzeba powiększania pojemności łożyska Wisły poniżej Krakowa, jeżeli c. k. Dyrekcya budowli dróg wodnych uwzględni w projekcie murów bulwarowych w Krakowie cofkę wywołaną różnicą zwierciadeł wody przy moście kolejowym, a mianowicie podwyższy mury od 0,³⁹ m w km 79,¹⁹ przy moście kolei państwowej do 0,¹⁶ m w km 74., o co się już odniósł Wydział krajowy do ekspozytury tej Dyrekcji w Krakowie, a co jest daleko łatwiejszem do zaprojektowania i tańszem do wykonania na przestrzeni 5 kilometrów, aniżeli projektowanie wykonanie rozszerzenia łożyska Wisły na przestrzeni kilkudziesięciu kilometrów.

W sprawie tej otrzymał też dyrektor kraj. biura melioracyjnego przychylnie oświadczenie ekspozytury c. k. Dyrekcji budowy dróg wodnych w Krakowie, że na żądanie Wydziału krajowego postawione przy komisji reambulacyjnej Dyrekcya budowy dróg wodnych podwyższy mury ochronne w Krakowie, zwłaszcza że kosztą tego podwyższenia będą nieznaczne.

Przechodząc do szczegółów i dat hydrotechnicznych podanych w powołanej na wstępie odezwie, które bez udzielenia sprawozdania technicznego c. k. centralnego biura hydrotechnicznego tylko z trudnością mogą być zrozumiane, tudzież do kwestyj konserwacyi, które pozostają tylko w luźnym związku z projektami technicznymi, zauważamy, co następuje:

1) Ilość wielkiej wody Wisły obliczoną została tak przez krajowe biuro melioracyjne jak i przez c. k. centralne biuro hydrograficzne z tego samego profilu Wisły w Dębnikach, a mianowicie przez biuro melioracyjne według wzorów Ganguillet-Kuttera, przez biuro hydrograficzne zaś według wzorów Siedeka, z których pierwsze dają większą ilość wody (3.880 m^3) drugie mniejszą (3.300 m^3). Ponieważ kraj. biuro melioracyjne obliczyło niweletę wielkiej wody Wisły poniżej Krakowa według wzorów Ganguillet-Kuttera, zatem za podstawę obliczenia musi być przyjęta na odwrót ilość wody 3.880 m^3 , otrzymana z rachunku przeprowadzonego według tych samych wzorów.

Rezultat zresztą otrzymany z obu obliczeń biura melioracyjnego (linia czerwona) i biura hydrograficznego (linia zielona w przeglądowym profilu podłużnym) jest prawie identyczny, przy moście kolejowym w Podgórzu bowiem niweleta biura hydrograficznego jest o $0,2 \text{ m}$ dlatego wyższą, ponieważ nie uwzględniono depressyi od $\text{km } 81,300$ w górę, a pod Niepołomicami dlatego niższą, ponieważ rachunku nie rozpoczęto od profilu, $102,348$, gdzie odstęp wałów wynosi tylko 345 m i spiętrzenie wody wałami jest większe, lecz dopiero od $\text{km } 100,930$, gdzie rozstaw wałów jest szerszy (450 m) a tem samem zwierciadło wody spiętrzonej wypadło z rachunku niższe. Natomiast na przestrzeni od $\text{km } 88$, gdzie przestaje działać depressya profilu $100,930$, do $\text{km } 81,300$ obie niwelety są prawie identyczne.

Drugim powodem wyjaśniającym niższą niweletę wielkiej wody obliczonej przez biuro hydrograficzne w dolnej przestrzeni, jest okoliczność iż w tej przestrzeni łożysko Wisły nie zamuliło się jeszcze poza tamami, a biuro hydrograficzne przyjęło do rachunku profil podwójny z bermami po $16,7 \text{ m}$ na każdym brzegu, a więc profil szerszy o $33,4 \text{ m}$ w myśl uchwały komisji międzynarodowej z r. 1896, gdy tymczasem biuro melioracyjne trzymało się ściśle decyzji wydanej przez c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 15. lipca 1900 l. 7.666 i przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 16. kwietnia 1898 l. 2.025, wedle której to decyzji na takie wytworzenie się profilu podwójnego nie należy reflektować, a która to decyzja widocznie biuru hydrograficznemu nie była zakomunikowana.

Co do przyjęcia ilości wody w Krakowie (3.880 m^3 , względnie 3.300 m^3) dla całej przestrzeni do Niepołomic, względnie do granicy państwa (na brzegu lewym), Wydział krajowy zwraca uwagę, że dorzecze Wisły zwiększa się na tej przestrzeni dopływami ze stromych pagórków (Białucha, Dłubnia, Srawa i Podłężówka z 8.029 km^2 na $8.714,8 \text{ km}^2$, a więc o znaczną powierzchnię $685,8 \text{ km}^2$ (prawie o 8%), które to zwiększenie powinno być zdaniem Wydziału krajowego przy obliczeniu niwelety wałów uwzględnione.

2) Spad wody przyjęło kraj. biuro melioracyjne do obliczenia niwelety wałów według stanu średniej wody normalnej z r. 1900, który zbliża się do spadu zwierciadła wody z r. 1851 przed rozpoczęciem wykonania licznych przekopów między Krakowem a Niepołomicami i prawdopodobnie bliskim jest ostatecznemu spadowi, do jakiego dojdzie rzeka po osiągnięciu równowagi zwicznijętej przekopami. Obliczona według tego spadu, a wyrównana niweleta wielkiej wody okazuje spad $0,3273\%$ nieco większy, gdyż w górnej przestrzeni brzegi są wyższe, a tem samem profil inundacyjny dla przepływu wielkiej wody mniej korzystny.

Przyjęcie więc spadu wielkiej wody na $0,421\%$, o którym wspomina mimo-

chodem powołana na wstępie odezwa tamtejsza, nie zostało wyjaśnione i nie wiadomo, na jakiej się opiera podstawie.

3) Wzniesienie korony wałów ponad obliczoną niweletę najwyższej wody poleca c. k. Ministerstwo rolnictwa przyjmując „w celu większego bezpieczeństwa” najwyższej na **30 cm**, podczas gdy dotychczas budowano wszystkie wały nadwiślańskie jak i wały na dopływach Wisły z wzniesieniem korony na **50 cm**.

Otóż pozwala sobie Wydział krajowy zwrócić uwagę, że wzniesienie 30 cm może być wystarczające dla murów w Krakowie, które nie mogą uleść splukaniu przez wodę i takie wzniesienie przewidziało też kraj. biuro melioracyjne dla muru ochronnego w Podgórzu, nie może jednak być zastosowane takie wzniesienie przy wałach ziemnych na rzece, gdzie fala wody przenosi 30 cm. i może narazić wał na zerwanie, zwłaszcza że grubość wału w poziomie zwierciadła wielkiej wody przy szerokości korony 3 m wynosiłaby tylko $3 + 3,5 \times 0,3 = 4,05$ m. Podnieść tu także należy, że jak z niwelacji wielkiej wody z r. 1903 okazuje się, zwierciadło wielkiej wody w tym samym profilu jest na brzegu wklęsłym o 0,20 do 0,25 wyższe, aniżeli na brzegu wypukłym, przy unormowaniu zatem wzniesienia korony na 0,3 m i wydarzającym się w czasie wezbrań osiadaniami wału zachodziłaby obawa przelania się wody przez koronę i rozerwania wału.

Polecane przez Ministerstwo wzniesienie korony wałów 0,3 m nie zostało zastosowane na żadnej większej rzece ani w Europie, ani w Ameryce, a w Galicyi przyjęte zostało ze względów oszczędnościowych przy tak małych potokach, jak: Babulówka, Żabnica i Kisielina.

Wzniesienie korony wałów nad zwierciadłem wielkiej wody wynosi np. na Wiśle w Prusiech 1,5 do 3 m, na Renie powyżej granicy holenderskiej 1,3 do 1,6 m, na Dunaju we Węgrzech 1,0 m do 2,0 m, na rzece Cisie 1,0 m, 1,25—1,25—1,40 do 1,5 (według rozporządzenia ministeryalnego z r. 1888 ma być zastosowane wzniesienie korony wałów Cisy nad wielką wodę półtora metra), na Adydze w Tyrolu w sekcji I. 0,8 m, w sekcji I. A 0,6 m, w sekcji II. 0,5 m, w sekcji III. 0,6 m. na potokach górskich, jak Brenta 1 m, a na rzece Missisipi w Ameryce 0,9 m.

Przyjęte więc dla Wisły w Galicyi wzniesienie korony wałów 0,5 m należy uważać za minimalne, a zmniejszenie tego wzniesienia narazić może teren obwałowany na zalew i na ogromne szkody.

4) Co się tyczy usunięcia przeszkód z profilu inundacyjnego Wisły, to o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, domy w Dąbiu i Mogile na brzegu lewym, a w Niepołomicach na brzegu prawym zostały przeniesione za wał przy pomocy zasiłków z funduszków budowy, dwa zaś domy w Przyłasku rusieckim i Rogowie nad Wisłą, gdzie mieszkają dzierżawcy promu i przebywają powroźnicy, położone blisko granicy rosyjskiej na razie mogą być pozostawione w inundacji, jak długo Rząd rosyjski nie przystąpi do podwyższenia wału lewego.

Usunięcie lasu w Łęgu i Mogile należącego do klasztoru Cystersów wymagałoby wielkich kosztów, gdyż w czasie rokowań kierownika budowy zarząd dóbr klasztornych żądał zbyt wysokiego odszkodowania. Las ten wysokopienny nie wywołał zresztą w r. 1903 spiętrzenia wielkiej wody, gdyż stan wody w km 86 i 87, gdzie powinno być widoczne spiętrzenie, wynosił $+ 6,0$ m nad średnią normalną (z r. 1900), podczas gdy ten stan w km 84 i 85 wynosił $+ 6,20$ m.

Czy i o ile kępy, las Mogiński i sporadycznie stojące drzewa należy z profilu inundacyjnego Wisły usunąć, zechce zbadać c. k. Namiestnictwo, jako władza sprawująca policję wodną na rzekach spławnych, a Wydział krajowy nie omieszkaj pokryw ewentualnego odszkodowania z funduszu budowy, jeżeli się na to zgodzi c. k. Ministerstwo rolnictwa.

Jeżeli jednak wszystkie przeszkody z profilu inundacyjnego mają być usunięte za odszkodowaniem z funduszków obwałowania, byłoby pożądanem, aby Administracja państwa również nie wstrzymywała przepływu wody, jak n. p. przez budowę fortu w Lasówce ad Płaszów, który częściowo wysunięty został poza prawy

wał w profil inundacyjny, lub przez budowę domu komisyjnego dla technicznej służby wodnej w Ujściu jezuickiem.

5) Co się tyczy położenia koron ła weczek (berm) wzmacniających wały od strony ładu, to unormował Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem w instrukcyi z r. 1889 wysokość tych berm na 3 m pod koroną wałów, a to wedle normy przyjętej na Wiśle w Prusiech. Jak z doświadczenia okazuje się, bermy te są częstokroć zdyteczne nawet przy wałach ponad 3 m wysokich, gdzie teren naturalny nie przepuszcza wody, natomiast w gruncie piaszkowym nawet przy wałach 2-metrowych wzmocnienie jest potrzebne.

Wydział krajowy sądzi tedy, że co do wzmocnienia wałów bermami należałoby pewną inicjatywę pozostawić kierownikom budowy i komisjom kolaudacyjnym.

6) Zamiast wykonywania rdzenia wału z gliny w gruncie piaszkowym właściwem jest użycie gliny na skarpy od strony Wisły celem utworzenia gęściejszej darni i zwiększenia odporności przeciw prądowi wody.

7) Co do otwierania rowów materiałowych zwracamy uwagę, że gdy od Białuchy do granicy państwa i od Płaszowa do Niepołomic wały już są zbudowane, nie może przy tem obwałowaniu znaleźć w zupełności zastosowania przepis o pozostawieniu między rowem materiałowym a skarpią wału szerszego nie naruszonego pasa rodzimego gruntu, gdyż rowy materiałowe już tam są wybrane a istniejący pas naturalnego gruntu nie może być rozszerzony. Zresztą powołujemy się co do tej kwestyi na tutejszą odezwę z d. 10. kwietnia 1906, l. 10.574.

8) Zarzut nieodpowiedniego doboru nasion traw do obsiewu wałów polega widocznie na mylnej informacji, do obsiewu bowiem używa się nasion traw wysokich i niskich, a raczej traw tworzących darni zbitą i luźną, tak ażeby cała powierzchnia skarp i korony pokryta była gęstą darnią. Zresztą kraj. biuro melioracyjne ma do dyspozycji inżynierów, którzy także są obeznani z rolnictwem i potrafią dobrać mieszankę odpowiednią do rodzaju ziemi. Jeżeli zaś c. k. Ministerstwo rolnictwa powołało jednego z funkcjonaryuszów kraj. biura melioracyjnego na państwowego inspektora kultury torfowej i poleciło Drowi Wiktorowi Zeilerowi odbyć praktykę w kraj. biurze melioracyjnem, to może także i co do odpowiedniego doboru nasion traw polegać na znajomości rzeczy tego biura.

9) Używanie korony wałów do komunikacji jest powszechnie wzbronione, a to z dwóch powodów: najpierw ponieważ korona wałów wskutek jeżdżenia się obniża i wymaga ciągłego nadsypywania, a powtórnie, ponieważ korona wałów używana do komunikacji podczas powodzi, kiedy właśnie najpotrzebniejsze jest jej użycie dla dowozu materiałów ratunkowych, po ulewnych deszczach tak jest rozmokłą i śliską, iż przejazd i przechód z niebezpieczeństwem jest połączony. Dlatego też nie tylko w Europie, ale nawet w najmłodszym cywilizowanym państwie, t. j. Zjednoczonych Stanach Ameryki północnej, gdzie nad rzeką Mississippi zbudowano 2.097 kilometrów wałów ochronnych, jeżdżenie po wałach jest wzbronione (Oester. Wochenschrift für den öffentlichen Baudienst, zeszyt 30. z r. 1905, pag. 472). Stąd też np. w rozporządzeniu wykonawczem do kroackiej ustawy wodnej (§. 83. ustęp 5.) jeżdżenie po koronie wałów jest bezwarunkowo wzbronione, podobnie jak i w wydanych dotychczas w Galicyi ustawach konserwacyjnych.

Przypuszczenie, jakoby jeżdżenie po wałach zapobiegało gnieźdzeniu się szkodników (myszy, kretów itp.), jest złudzeniem, gdyż relacye kierowników budowy wałów stwierdzają, że nie tylko w nasypach drogowych, lecz także kolejowych, po których kursują pociągi błyskawiczne (na przestrzeni Podgórze-Podłęże sąsiadującej z obwałowaniem w mowie będącem) gnieźdzą się te szkodniki. Podobnie też nie można uznać za uzasadnione twierdzenia, jakoby jeżdżenie lekkimi wozami po gotowym wale 3 do 4 m wysokim mogło skompromować dolne warstwy nasypu, jeżeli się zważy, że nieznaczne ciśnienie koła na koronie rozkłada się u podstawy na szerokość 14 do 17 m.

Jeżdżenie po koronie wałów byłoby dopuszczalnem tylko wówczas, gdyby wyszutrowano koronę wałów i taką drogę szutrowaną stale utrzymywano, jak to proponuje c. k. Ministerstwo rolnictwa, czemu jednak stoi na przeszkodzie kwestya

ponoszenia kosztów, a przeciw czemu przemawia kwestya użyteczności takiej drogi.

Ponieważ grunt pod obustronne wały Wisły od Białuchy do granicy państwa i od Płaszowa do Niepołomic nie został wykupiony i użytkowany jest przez dotychczasowych właścicieli, musiałyby być przedewszystkiem wykupioną korona wału, następnie wobec wysokości wałów przekraczającej 2 m musiałyby być korona z obu stron oporęczoną ze względów bezpieczeństwa.

Pomijając kwestyę wykupna gruntów, oblicza się kosztta urządzenia jednego metra bieżącego drogi na wałach w rozmiarach proponowanych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa na podstawie cen praktykowanych przy równoległej do Wisły drodze krajowej Kraków-Czyżyny-Cło, jak następuje:

1. korytowanie 0.2 m głębokości a 2.5 szerokości z bankietami	— K 31 gr.
2. 0.5 m ³ tłuczonego szuttru porfirowego z Chełmka spławianego Wisłą po 12 K	6 " — "
3. szutrowanie 0.5 m ³ po 40 gr.	— " 20 "
4. walcowanie	— " 13 "
5. poręcze z kątówek 2×6=12 lub ze starych rur osadzone na betonie 2×3.50=7.00 K przyjmuje się tańsze poręcze po .	7 " — "
	<hr/>
	13 K 64 gr.

czyli **13.640 koron za jeden kilometr.**

Długość Wisły od mostu kolei państwowej do granicy państwa, względnie Niepołomic wynosi okragło 24 km., droga więc urządzona po obustronnych wałach na długości 48 km kosztowałaby **654.720 koron.**

Mimo tak znacznych kosztów droga ta nie mogłaby być oddaną do publicznego użytku, gdyż szerokość między poręczami wynosiłaby (strącając po 3 cm. na bankiety i poręcze po każdej stronie) tylko **2.40 m**, na której to szerokości nie mogłyby się minąć wcale dwa wozy.

Wobec tego stanu rzeczy Wydział krajowy nie mógłby doradzać Sejmowi przyjęcia części kosztów urządzenia i utrzymania takiej drogi na fundusz krajowy, a prawdopodobnie także i c. k. Ministerstwo rolnictwa nie przyjmie na fundusz melioracyjny tak znacznego nieproduktywnego wydatku, zwłaszcza że z powodu licznych żądań krajów fundusz ten nie wystarcza już obecnie na pokrycie datków państwa do właściwych robót melioracyjnych.

10. W dotychczasowych specjalnych ustawach melioracyjnych zastrzeżono ustawom konserwacyjnym zorganizowanie obrony grobel, oraz wydanie innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli po ukończeniu robót.

§. 9. uchwalonego przez Wys. Sejm d. 11. listopada 1905 projektu ustawy konserwacyjnej dla obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim zawiera szczegółowe postanowienia co do obrony wałów, wydanie zaś przepisów w drodze rozporządzenia porucza c. k. Namiestnictwu w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Jakkolwiek więc w myśl specjalnych ustaw mają być ułożone osobne przepisy o obronie wałów dla każdego przedsiębiorstwa, požądaniem jest wyćanie zapowiedzianej przez c. k. Prezydym ogólnej instrukcyi tak dla obrony wałów, jak i ratowania ludności na wypadek powodzi.

Kwestyie powyższe pod 4) do 10) wymienione a poruszone w powołanej na wstępie odezwie nie stoją w ścisłym związku z projektem podwyższenia wałów nadwiślańskich poniżej Krakowa, a o ile przy poruszeniu tych kwestyj zamierzono poddać krytyce budowę wałów prowadzoną przez Wydział krajowy i w ten sposób powód zalewu prawego brzegu Wisły w r. 1903 przypisać nie niwielecie niedostatecznej, opartej na danych c. k. Starostwa krakowskiego (ilości 2,800 m³ wielkiej wody), lecz wadliwemu wykonaniu wału, Wydział krajowy skontatować musi, że prawy wał nadwiślański w Płaszowie, który w r. 1903 przerwany został w dwóch miejscach od km 8,600 do 8,670 i od km. 8,689 do 8,774, zbudowany został przez techniczne organa rządowe, a wykonane w r. 1896 przez techniczne organa krajowe podwyższenie starego wału wynosiło nad pierwszą przerwą 0.3 m, nad drugą zaś zalewie 0.15 do 0.20 m.

Ponieważ z opracowanym w r. 1903 projektem podwyższenia wałów nad-wiślańskich poniżej Krakowa powikłano tyle najróżnorodniejszych kwestyj, których wyjaśnienie i załatwienie, o ile wnosić można z badania projektu, wymagałoby znowu ze dwa lata czasu, zatem dla przyspieszenia załatwienia tej niecierpiącej zwłoki sprawy, której nagłość uznaje także Administracya państwa, upraszamy c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa zarządzenia konferencji w c. k. Prezydium, w której wzięliby udział delegaci c. k. Ministerstwa rolnictwa (departamentu wodnego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych) c. k. Dyrekcyi budowy dróg wodnych, c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

II. Sankcyja projektów ustaw.

Jakkolwiek na wstępie powołanej tamtejszej odezwy c. k. Prezydium podało jako powód nieprzedłożenia do Najwyższej sankcyi trzech projektów ustaw potrzebę przerobienia projektów, to jednak w drugiej części tej odezwy zakwestyonowano wymiar mającego się przyznać 50% zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego, wskutek czego zmienione projekty ustaw miałyby być ponownie przedłożone Wys. Sejmowi do uchwały.

Co do górskiego charakteru Wisły od Krakowa do Niepołomic, który zakwestyonowany został przez zastępców c. k. Rządu w protokole z 7. kwietnia 1905, podnosi c. k. Ministerstwo rolnictwa, że delegat Wydziału krajowego nie podniósł przeciw wywodom zastępców c. k. Rządu żadnych zarzutów, że Wisła pod Krakowem posiada mniejszy spad, aniżeli Adyga, oraz że 50% zasiłek państwowy przyznany został na regulacyę i obwałowanie Wisły szląskiej od Strumienia do ujścia Białki z dotacyi wodnej ze względu na szczególne stosunki (rzeka graniczna), nie zaś z funduszu melioracyjnego.

Zastępca Wydziału krajowego nie podnosił wprawdzie zarzutów przeciw wywodom powołanego protokołu, gdyż twierdzenie, jakoby Wisła pod Krakowem nie była rzeką górską, nie zostało poparte żadnymi motywami; jak jednak z udzielonego nam odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 11. września 1905 l. 98.757 oryginalnego protokołu okazuje się, zastępca ten nie zgodził się także z tymi wywodami, a podpisał tylko zamieszczone w języku polskim na lewej stronie protokołu zredagowanego w języku niemieckim oświadczenie co do wykonania muru ochronnego i wału od Podgórze do Płaszowa z funduszu budowy utworzonego ustawą z d. 26. września 1900 dz. u. kraj. Nr. 101.

Że spad Wisły pod Krakowem jest mniejszy, aniżeli spad Adygi w Tyrolu, zaznaczył to już Wydział krajowy w odezwie z d. 29. kwietnia 1905 l. 36.290, mimo to jednak ta przestrzeń Wisły nie jest niziną, bo oprócz spadu charakteryzującą rzekę górską inne momenty przytoczone w tej odezwie, jak przeważające górskie dorzecze ($\frac{2}{3}$ całego dorzecza pod Krakowem), materiał, jaki toczy Wisła pod Krakowem, a przedewszystkiem różnica między ilością małej a wielkiej wody (na Wiśle 1: 70, a na Adydze 1: 47), wreszcie górski charakter objętych projektem prawych dopływów Wisły w powiecie Wielickim, Zabawa, Srawa i Podłęźówka, z których pierwszy dla powstrzymania materiału w górze ma być zabudowany.

Dlatego też techniczne organa rządowe uważały dotychczas Wisłę w Galicyi za rzekę górską (Wildfluss), jak się to okazuje z memoriału c. k. kraj. Dyrekcyi budownictwa w Krakowie z d. 18. lutego 1857 l. 1.147, a nawet pruski tajny radca budownictwa H. Keller w obszernej monografii Wisły uznał Wisłę pod Krakowem za rzekę górską, a poniżej Dunajca za rzekę górską przepływającą w nizinie.

Czy na regulacyę i obwałowanie szląskiej Wisły od Strumienia do ujścia Białki przyznany został 50% zasiłek z dotacyi wodnej, lub funduszu melioracyjnego, jest dla kraju obojętne, a Wydział krajowy notuje ten fakt, jako ilustracyę powtarzanego często przez c. k. Rząd faworyzowania Galicyi, że c. k. Rząd przyznał na obwałowanie granicznej Wisły na Szląsku zasiłek 50% z dotacyi wodnej, podczas gdy po kilkuletnich rokowaniach odmówił zasiłku z tej dotacyi na obwa-

łowanie granicznej Wisły w powiecie Dąbrowskim i to w żądanej przez Wydział krajowy skromnej wysokości 10%. Nadto należy tu także sprostować twierdzenie, jakoby Wisła szłaśka na całej długości od Strumienia do ujścia Białki stanowiła granicę państwa, gdyż od Strumienia do Zarzeczca oba brzegi leżą na terytorium Szląsku austriackiego, — a w r. 1886 podczas zwiedzania robót przez inżynierów kraj. biura melioracyjnego prowadził Rząd krajowy szląski roboty przy pomocy 50% zasiłku państwowego właśnie na tej przestrzeni, która nie stanowi granicy państwa.

Gdyby nawet jednak mimo tych decydujących znamion nie przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa Wiśle pod Krakowem charakteru rzeki górskiej, to jednak odmówienie zasiłku 50% z funduszu melioracyjnego na obwałowanie, które ma na celu, jeżeli nie wyłącznie, to przynajmniej częściowo odprowadzenie wód górskich, nie ma uzasadnienia w państwowej ustawie melioracyjnej z d. 30. czerwca 1884, Dz. p. p. Nr. 116. Ustęp 1. §. 6. tej ustawy bowiem przewiduje udzielenie 50% zasiłku dla tych przedsiębiorstw, które mają za przedmiot wyłącznie albo częściowo urządzenia dla nieszkodliwego odprowadzenia wody górskiej (ausschlieslich oder theilweise Vorkehrungen zur unschädlichen Ableitung eines Gebirgswassers⁴⁾); — gdy zaś samo c. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało, iż Wisła pod Krakowem z $\frac{2}{3}$ części dorzecza swego odprowadza wody górskie, przytoczone postanowienie ustawy niewątpliwie do obwałowania Wisły pod Krakowem powinno być zastosowane bez względu na to, czy spółki wodne przyczynią się do kosztów, czy też ich datek pokryje w myśl uchwalonych przez Sejm projektów ustaw fundusz krajowy.

Widocznie też tak interpretowało c. k. Ministerstwo rolnictwa postanowienie §. 6. państwowej ustawy melioracyjnej, udzielając 50% zasiłku na rowy odprowadzające wodę z wylotów drenowych w gminach Scharndorf, Höflein i Rohrau w Austrii dolnej, a co najbardziej godne uwagi, przyznało nawet 50% zasiłek, nie na odprowadzenie wód górskich, lecz na nawodnienie gruntów na lewym brzegu rzeki Avisio w Tyrolu, czego powołany reskrypt ministerjalny wcale nie wyjaśnia. Co więcej, wedle preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1905 przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa z tego funduszu 50% zasiłek na wykonanie rowu odwodniającego Lana w Tyrolu, który wedle sprawozdań Sejmu tyrolskiego z r. 1902—1903 (alegat 71) ma na celu osuszenie zabagnionej niziny na prawym brzegu Adygi przez obniżenie wód stojących (Senkung der stagnierenden Wässer, beziehungsweise Ableitung durch Regulierung des ganzen Grabenlaufes des Lanaer-Nalser-Giessens, sowie des Krepsbaches).

Wobec takich precedensów w innych krajach koronnych Wydział krajowy musiałby uważać odmówienie zasiłku 50% na obwałowanie Wisły od Krakowa do Niepołomic za pokrzywdzenie Galicyi i z tego powodu uprasza gorąco c. k. Prezydium o poparcie uchwalonego przez Sejm w projektach ustaw rozkładu kosztów na kraj i państwo z całym naciskiem i życzliwością, na jakie ta sprawa zasługuje.

Dla rozstrzygnięcia sporów technicznych między Administracją państwa a Reprezentacją kraju powoływano wprawdzie ekspertów zagranicznych, jak np. przy regulacji rzeki Traun w Austrii górnej, którą przeprowadza c. k. Rząd wyłącznie na koszt skarbu państwa; — Wydział krajowy nie stawia jednak wniosku na powołanie takiej ekspertyzy dla rozstrzygnięcia kwestyi, czy obwałowanie w mowie będące ma na celu nieszkodliwe odprowadzenie wody górskiej, bo sądzi, że wobec wyraźnego postanowienia państwowej ustawy melioracyjnej c. k. Ministerstwa rolnictwa po ponownem rozważeniu tej sprawy przychylił się do uchwał sejmowych.

III. W sprawie budowy muru ochronnego i prawego wału nadwiślańskiego

od nasypu kolei państwowej w Podgórzu do Płaszowa pozwalamy sobie zwrócić uwagę c. k. Prezydium Namiestnictwa, że Wydział krajowy wcale nie wstrzymał wykonania tych robót, jak to podniesiono w końcowym ustępie powołanej odezwy tamtejszej, lecz przeciwnie uważając zamknięcie tego wału od Podgórza do

Płaszowa za sprawę niecierpiącą zwłoki, w ciągu lat 1904 i 1905 odnosił się kilkakrotnie tak do c. k. Prezydium i J. E. p. Ministra dla Galicyi, jako też bezpośrednio do c. k. Ministerstwa rolnictwa o upoważnienie do zbudowania wału na tej przestrzeni według projektu z r. 1903. Mianowicie prosiliśmy o wyjednanie tego upoważnienia względnie o zatwierdzenie niwelety celem rychłego rozpoczęcia robót odezwaniami wystosowanemi do c. k. Prezydium:

- 1) z d. 14. marca 1904 l. 26.141; 2) z d. 15. kwietnia 1904 l. 37.762; 3) z d. 9. lipca 1904 l. 66.816; 4) z d. 29. lipca 1904 l. 72.518; 5) z d. 18. sierpnia 1904 l. 81.940; 6) z d. 12. września 1904 l. 87.628; 7) z d. 22. października 1904 l. 98.178; 8) z d. 14. listopada 1904 l. 110.319; 9) z d. 16. stycznia 1905 l. 13.165; 10) z d. 11. marca 1905 l. 23.529; 11) z d. 14. kwietnia 1905 l. 35.451; 12) z d. 26. czerwca 1905 l. 58.675.

Nadto odnosił się Wydział krajowy w tej sprawie do o. k. Namiestnictwa odezwaniami z d. 18. kwietnia 1904 l. 37.770 i z d. 4. października 1905 l. 87.648, do J. E. p. Ministra dla Galicyi pismem z d. 18. marca 1904 l. 26.547 i bezpośrednio do c. k. Ministerstwa rolnictwa pismami z d. 22. lipca 1905 l. 69.681 i z d. 14. sierpnia 1905 l. 75.235.

Wobec tego Wydział krajowy zastrzedz się musi przeciw zarzutowi, jakoby wstrzymywał zamknięcie prawego wału nadwiślańskiego od Podgórze do Płaszowa, bo przeciwnie zarzut ten może spotkać tylko Administrację państwa, która ze względów fiskalnych nie pozwalała zbudować wału według niwelety projektu z r. 1903, lecz tylko do wysokości zwierciadła wielkiej wody z r. 1903, ewentualnie 0.5 m ponad to zwierciadło, które jest niższe od 1.4 m od projektowanej niwelety.

Nadmieniamy przytem, że skoro c. k. Prezydium oświadczyło obecnie, iż c. k. Ministerstwo rolnictwa zgodzi się na dotyczący wniosek, Wydział krajowy odniósł się odezwą z dnia 22. kwietnia rb. l. 14.999 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie postępowania wodno-prawnego, wydanie konsensu na budowę i wyłączenie gruntów pod budowę tego wału od km 10.130 do km 12.909 w gminach Płaszów, Dąbie i Podgórze.

O d p i s

protokołu z 19. października 1906 w sprawie obwałowania Wisły od mostu kolei państwowej w Krakowie (Podgórze) do granicy państwa względnie Niepołomic.

Protokół

spisany w Krakowie, dnia 19. października 1906 w sprawie wyniku dochodzeń, przeprowadzonych na konferencji, zarządzanej przez c. k. Namiestnictwo galic. dtto 20. września 1906 l. 13318/pr. wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 3. września 1906 l. 19715, odnoszących się do projektu obwałowania Wisły na przestrzeni od mostu kolei żelaznej Kraków-Podgórze do granicy Państwa względnie do Niepołomic.

O b e c n i :

1. Jako zastępcy rządu :

Dr. Stanisław Ustyanowski, c. k. radca Namiestnictwa i Roman Ingarden, c. k. starszy radca budownictwa jako delegaci galic. c. k. Namiestnictwa,
Artur Herbst, c. k. starszy radca budownictwa jako delegat c. k. Ministerstwa rolnictwa,
Jan Czerwiński, c. k. radca budownictwa ze strony Dyrekcyi dla budowy dróg wodnych w c. k. Ministerstwie handlu,
Ludwik Regiec, c. k. starszy inżynier, kierownik regulacyi rzeki Wisły.

II. Jako zastępcy galic. Wydziału krajowego :

Zastępca Marszałka krajowego c. k. Radca dworu, Dr. Tadeusz Pilat,
Andrzej Kędzior, dyrektor krajowego biura melioracyjnego,
Stanisław Szczepanowski, starszy inżynier kraj. biura melioracyjnego.

W celu wyjaśnienia i rozstrzygnięcia kwestyi technicznych, jakie się wyłoniły przy projekcie uzupełnienia względnie podwyższenia wałów Wisły na przestrzeni między mostem kolejowym Kraków-Podgórze a granicą Państwa względnie Niepołomicami objawił Wydział krajowy życzenie zwołania konferencyi, któremu to życzeniu uczyniło zadość c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 3. września 1906 do l. 19.715.

Wskutek zarządzenia c. k. galic. Namiestnictwa z dnia 20. września 1906 do l. 13.318/pr. rozpoczęła się konferencya dnia 16. października 1906 w Krakowie.

Po wyczerpującem omówieniu sprawy objechano i oglądnięto dnia 16. października 1906 przestrzeń, będącą przedmiotem dochodzeń komisyjnych, poczem w Krakowie w dniach 17—19 października 1906 wyjaśniono odnośnie techniczne kwestye i przeprowadzono potrzebne hydrotechniczne obliczenia.

Konferencya doszła do następujących, zgodnie powziętych

U c h w a ł:

I. Trasa wałów.

a) Dla przestrzeni od mostu kolejowego do ujścia Białuchy km rzeki 79·19—81·91 przedłożono komisji szczegółowy plan sytuacyjny, w który wkreślono zielonym kolorem trasę obustronnych wałów na podstawie porozumienia się Wydziału krajowego z c. k. Ekspozyturą Dyrekcyi budowy dróg wodnych.

W myśl postanowień objętych reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 3. września 1906 l. 24.244 sprawdziła komisya położenie trasy pomienionych wałów i uznała trasę tę za odpowiednią.

Przytem nadmienia się jednakże, że w razie, gdyby przy szczegółowym opracowaniu projektu okazała się potrzeba przesunięcia trasy lewego wału ku lądowi na przestrzeni rzeki km 80·2—81·3 należałoby to przesunięcie uwzględnić przy sporządzeniu szczegółowego projektu.

Ponieważ Dyrekcyja budowy dróg wodnych projektuje połączenie ładowni na lewym brzegu Wisły w Krakowie ze stacją kolejową Grzegórzki, uważa komisya za uzasadnione, aby koszt zabezpieczenia lewego brzegu Wisły w przylegającej części tejże między km 79·260—79·67 również pokryto z funduszu budowy dróg wodnych, a względnie, aby budowie zabezpieczające wykonano aż do końca pomienionej stacji położonego od strony odpływu.

b) Trasę wałów w przestrzeni rzeki od ujścia Białuchy do granicy państwa, względnie od Płaszowa do Niepołomic km rzeki 81·91—103 należy poprowadzić wzdłuż istniejących już zrekonstruowanych wałów.

II. Ukształtowanie łożyska rzeki.

a) W przestrzeni rzeki między mostem kolei państwowej km 79·19 a wylotem kanału lateralnego, projektowanego przez c. k. Dyrekcyę dróg wodnych na lewym brzegu Wisły w km 81⁴/₅ należałoby ze względu na to, że trasa prawego wału leży tuż nad brzegiem rzeki, skopać brzeg lewy na głębokość do 1·0 m nad spiętrzonem zwierciadłem wody przez projektowany jaz w km rzeki 81·0 na szerokość, jaka okaże się potrzebną, względnie aż do uzyskania potrzebnej pojemności koryta rzeki. Bliższe szczegóły co do sposobu wykonania tych wykopów, zostaną ustalone przez krakowską ekspozyturę c. k. Dyrekcyi budowy dróg wodnych w porozumieniu się z biurem melioracyjnem Wydziału krajowego.

b) W przestrzeni rzeki km 81⁴/₅—103 należy dla koryta rzeki w myśl postanowień komisji międzynarodowej dla regulacji Wisły z r. 1896 i 1901 przyjąć profil podwójny, mianowicie dla średniej wody normalnej i dla średniej wielkiej wody, i ukształtować go w ten sposób, jak to jest przedstawione w dołączonym szkicu dla przestrzeni rzeki powyżej i poniżej ujścia potoku Dłubni.

Koszta, jakieby wynikły z powodu potrzebnego w tym celu skopania, należałoby pokryć z państwowego funduszu budowli wodnych.

Odnosnie do powyżej przyjętego profilu właściwego koryta rzeki będzie należało utrzymywać kultury wikliny zewnątrz koryta dla normalnej wody na ławeczkach, położonych w wysokości od 0·60 m do 1·00 m nad tą wodą, tudzież na

brzegach tylko tak długo, dopóki nie zostanie przez namulenie osiągnięta unormowana wysokość brzegów.

Po osiągnięciu powyżej opisanego ukształtowania się brzegów należałoby odnośne powierzchnie ubezpieczyć według potrzeby darniną.

W tych przestrzeniach koryta rzeki, w których jeszcze nie osiągnięto projektowanej głębokości koryta rzeki przy stanie średniej wody normalnej (1.22 m do 1.24 m) należałoby wykonać potrzebne roboty dla pogłębienia.

III. Spady.

Ze względu na pogłębienie koryta rzeki, które w ostatnich latach dalej postąpiło, okazuje się potrzebnym przyjąć dla obliczenia spadów jako podstawę obecny stan rzeki.

a) Normalnemu stanowi wody odpowiada na podstawie spostrzeżeń z ostatnich 6 lat od 1900 do 1905 stan na wododziale w Krakowie — 1.60 m na wododziale w Niepołomicach + 1.75 m.

Wziąwszy pod uwagę trwały stan wody od 8. do 15. września 1903, okazuje się:

w km 78.520 rzędna 198.963 — 1.61 = 197.353,
 " 101.068 " 188.615 + 1.75 = 190.365,
 a więc I = 0.3099‰ " okrążyło 0.31‰.

b) Spad wielkiej wody wypada większy jak spad wody normalnej z powodu skrócenia biegu przy większej wodzie.

Obliczenie spadu wielkich wód przedstawia pewną trudność z powodu, że w mowie będąca przestrzeń rzeki jest dotychczas tylko częściowo obwałowana, wskutek czego obecny przepływ wielkich wód nie daje dostatecznego obrazu o przyszłym przebiegu tychże po wykonaniu obustronnych wałów.

Wziąwszy pod uwagę przestrzeń rzeki km 82—87, która jest obecnie obustronnie obwałowana, jakoteż przebieg wielkiej wody z r. 1903, która się tu pomiędzy wałami mieściła, przedstawia się obliczenie spadku, jak następuje:

km 82, rzędna wielkiej wody 202.55 m
 " 87, " " " 200.67 m
 z czego I = 0.376‰.

Przy uwzględnieniu przyszłej długości biegu wody w przestrzeni między wododziałami w Krakowie i Niepołomicach, wynoszącej 20.5 km zamiast długości łożyska rzeki o długości 22.548 km, otrzyma się spadek 0.34‰.

Po wyczerpującym rozpatrzeniu przyjęto ze względu na to, że spad wielkiej wody w r. 1903 w przestrzeni km 82—87 został wywołany przez depresję, powstałą w Niepołomicach, do obliczenia pojemności dla przepływu wielkiej wody, powyżej wypośredkowany spadek 0.34‰.

IV. Objętość wielkiej wody.

Objętość wielkiej wody należałoby przyjąć w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 16. lutego 1906 l. 606 na 3.300 m³ na sekundę, zaś przy wypośredkowaniu pojemności profilów użyć dla obliczenia chyżości wzór Siedeka, zaś dla cofek i depresji wzoru Rühnanna.

V. Wymiary wałów.

Szerokość korony wałów ma wynosić 3.0 m, szkarpy od strony wody o nachyleniu 1 : 2, zaś od strony łądu 1 : 1½.

Korona wałów ma leżeć 0·5 m nad wypośrodkowanym zwierciadłem wielkiej wody, ponieważ ta nadwyżka okazuje się pożądaną z powodu większego wzniesienia się nurtu przy brzegach wklęsłych, tudzież użycia ziemi do usypania wałów.

Od strony lądu należy wykonać w wysokości 2·5 m pod koroną wału ławeczki. Szerokość tychże ma wynosić stosownie do użytego materiału 2—3 m.

Gdyby te ławeczki miały służyć do komunikacji wozowej, którą to kwestyę należy ustalić przy dochodzeniu wodno-prawnem, należałoby je wyszutrować.

VI. Rowy materyałowe.

Rowy materyałowe mają być zakładane wzdłuż brzegów, przyczem należy mieć na względzie, o ile możliwości utworzenie regularnych linii brzegów, tudzież poziomów.

W szczególności ma dno rowów materyałowych mieć spadek ku rzece. Wykonania progów poprzecznych między rowami materyałowymi należy zaniechać.

VII. W obrębie przyszłego terenu zalewowego należy wszystkie tamże położone domy, stare wały, wstrzymujące odpływ wielkiej wody, płoty, szeregi drzew, krzaki usunąć, a potrzebną na to kwotę wstawić do kosztorysu.

W szczególności jest wskazaniem skopanie i wyrównanie terenu położonego po lewym brzegu w km 82 (w pobliżu sąsiedniej cegielni).

Celem wskazanego usunięcia części fortu Lasówka (Las Płaszowski) a względnie odnośnych zarośli, które leżą w inundacji po prawym brzegu w km 85, należy wdrożyć osobne rokowania.

Las wysokopienny w Moglie, położony w km 88—89 może pozostać, jednakże należy wszystkie w nim znajdujące się zarośla usunąć.

VIII. Ponieważ na prawym brzegu rzeki w km $79\frac{6}{7}$ jest projektowany przez Dyрекcyę budowy dróg wodnych wjazd do przyszłego portu Płaszowskiego, można prawo-brzeżny wał w przestrzeni km $79\frac{1}{2}$ — $79\frac{6}{7}$ uważać jako tymczasowy i stosownie do tego przyjąć szerokość korony 2·0 m.

IX. Komisya uważa za wskazane, aby opracowano instrukcyę dla służby w celu ochrony wałów, tudzież organizacyi tejsze podczas wielkich wód dla rzeki Wisły na całej jej długości.

X. Obecnie istniejące niskie wały po lewym brzegu rosyjskim Wisły poniżej km 103 wywołują w tem miejscu depresyę poziomu wielkiej wody.

Tę okoliczność należy przy niwelecie prawego wału w ten sposób uwzględnić, iż wykona się przejście tejsze niwelety w koronę wału istniejącego poniżej km 103 na długości około 4 km, mianowicie po połowie powyżej i poniżej km 103.

XI. Zastępcy Wydziału krajowego oświadczają, że jakkolwiek według ich zdania $\frac{2}{3}$ części dorzecza Wisły po Kraków ma charakter górski, wskutek czego przewidziano w projektach ustaw przedłożonych galic. Sejmowi 50%, datek z państwowego funduszu melioracyjnego, zgadzają się na przedłożenie Sejmowi nowych projektów ustaw, według których wzmiankowane obwałowania będą miały być wykonane jako przedsiębiorstwa spółkowe wzgl. gminne pod kierownictwem Wydziału krajowego. W tym wypadku zostałyby datki państwa i kraju w myśl postanowień reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 26. października 1905 l. 19.287 na podstawie odnośnej ustawy z dnia 30. czerwca 1884 dz. u. p. Nr. 116 wymierzone w równej wysokości.

Komisya zgadza się z tem końcowem oświadczeniem.

XII. Niniejsze postanowienia komisji należy przedłożyć do decyzji c. k. Ministerstwa rolnictwa z prośbą o porozumienie się w tej sprawie z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych i handlu.

W nadziei zatwierdzenia niniejszych uchwał należałoby bezzwłocznie przystąpić do opracowania szczegółowych projektów.

Zakończono i podpisano z uwagą, że poruszona w reskrypcie c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 20. lipca 1906 l. 21.524 sprawa dochodzeń na miejscu, dotycząca się zmiany instrukcyi dla wykonania wałów wiślanych, nie mogła być wzięta pod obrady z powodu braku czasu. Obrady te odracza się przeto na później.

Zastępcy Wydziału krajowego upraszają o odpis niniejszego protokołu.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z d. 24. stycznia 1906 l. 114.335
do c. k. Namiestnictwa.

Zwracając % załączniki tamtejszej odezwy z d. 27. listopada 1905 l. 168.505 (2 sprawozdania c. k. Starostwa sanockiego i 4 teki), tudzież protokół z d. 10. kwietnia 1905 udzielony przy tamtejszej odezwie z d. 7. sierpnia 1905 l. 114.433, oznajmiamy c. k. Namiestnictwu stosownie do reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 23 lipca 1905 l. 36.209 ex 1904, co następuje:

A) Co do wyniku reambulacji projektu uzupełnienia regulacji Wisłoka i Pielnicy z dopływami.

W protokole z d. 10. kwietnia 1905 zakwestyonowali delegaci c. k. Rządu:

I. trasę regulacyjną Wisłoka między mostem na gościńcu podtatrzańskim i mostem kolei państwowej, od km 6₅ do 5₈ na długości 700 m, żądając zastosowania łuków zamiast linii prostej dla zmniejszenia spadu;

II. szerokość normalną Wisłoka, żądając powiększenia szerokości, tak ażeby zamiast projektowanego stosunku głębokości do szerokości 1:15 (0₅ do 7₅ m), stosunek ten wynosił 1:25;

III. zastosowanie tam faszynowych dla ubezpieczenia brzegów Wisłoka, żądając zastąpienia ich budowlami kamiennymi;

IV. projektowany za wielki spad dopływów Wisłoka i Pielnicy, który dochodzi do 7⁰/₀₀;

V. wreszcie wymiar 50% zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego, gdyż wedle ich zdania tylko Wisłok, który prowadzi żwir, może być uważany za wodę górską, dopływom za Wisłoka, mimo znacznego ich spadu nie może być przyznany charakter wód górskich, bo nie prowadzą żwiru, lecz tylko namul, a nadto przestrzenie tych dopływów objęte projektem nie są położone w górach, lecz w kotlinie Wisłoka.

ad I) Trasy regulacyjnej Wisłoka od km 6₅ do 5₈, gdzie ta rzeka płynie między rozległymi szutrowiakami i po każdej wielkiej wodzie zmienia łożysko, nie uważa Wydział krajowy za definitywną, bo trasa ta zależną będzie od kierunku i stanu łożyska, jakie się wytworzy bezpośrednio przed rozpoczęciem robót na tej przestrzeni (w ostatnim roku budowy). Zasadę postawioną przez delegatów c. k. Rządu, aby trasa była prowadzoną w łukach, Wydział krajowy uważa za zupełnie słuszną, w tym wypadku jednak powyższa zasada z trudnością da się zastosować z powodu bliskości 2 mostów, drogowego i kolejowego, pod które łożysko Wisłoka musi być przeprowadzone w kierunku normalnym (równoległym do filarów mostów).

ad II) W projekcie przewidziano przekrój normalny dla Wisłoka:

a) powyżej ujścia Pielnicy z dorzeczem 219₇ km² dla ilości średniej wody normalnej Q₂ = 1₈ m³ o szerokości dna 6₁, a głębokości wody 0₁₅ m, tak iż przy

nachyleniu skarp budowli 1: 1 $\frac{1}{2}$ szerokość zwierciadła wody wynosi 7 $\frac{15}{10}$ m, a stosunek głębokości do szerokości zwierciadła wody $O_{15} : 7\frac{15}{10} = 1 : 15$;

b) poniżej ujścia Pielnicy z dorzeczem 321 do 380 km² dla $Q_{2,2} = 3,2$ m³ o szerokości dna 8 $\frac{11}{10}$ m, a głębokości wody 0 $\frac{5}{10}$ m, tak iż przy nachyleniu skarp budowli 1: 1 $\frac{1}{2}$ szerokość zwierciadła wody wynosi 9 $\frac{15}{10}$ m, a stosunek głębokości do szerokości zwierciadła wody $O_{15} : 9\frac{15}{10} = 1 : 19$.

Wedle doświadczeń zrobionych przez Wydział krajowy przy regulacji Białej stosunek głębokości do szerokości 1: 15 okazał się odpowiedni, a gdy Wisłok w stosunku do innych rzek karpaccich prowadzi przy stanie średnim normalnym i niskim daleko mniejszą ilość wody, powiększenie szerokości przy równoczesnym zmniejszeniu głębokości nie byłoby wskazane, gdyż wskutek tego znacznie by się zmniejszyła chyżość i żywa siła wody, a uregulowane łóżysko podlegałoby zaszutrowaniu.

Gdyby c. k. Ministerstwo rolnictwa miało obstawać przy powiększeniu szerokości wody normalnej, Wydział krajowy mógłby się zgodzić co najwyżej na takie powiększenie szerokości, ażeby głębokość wody normalnej wynosiła 0 $\frac{4}{10}$ m powyżej ujścia Pielnicy, a 0 $\frac{46}{10}$ m poniżej Pielnicy.

W takim razie przedstawiałby się normalny przekrój poprzeczny Wisłoka, jak następuje:

a) powyżej Pielnicy, gdzie powierzchnia przekroju średniej wody normalnej wynosi 3 $\frac{375}{10}$ m², wynosiłaby szerokość zwierciadła wody przy głębokości 0 $\frac{4}{10}$ m 9 $\frac{10}{10}$ m (szerokość dna 7 $\frac{18}{10}$ m) zamiast 7 $\frac{15}{10}$ (w dnie 6 $\frac{10}{10}$ m), stosunek zaś głębokości do szerokości $O_{14} : 9\frac{10}{10} = 1 : 22\frac{15}{10}$;

b) poniżej Pielnicy, gdzie powierzchnia normalnego przekroju mierzy 4 $\frac{1375}{10}$ m², wynosiłaby szerokość zwierciadła wody przy głębokości 0 $\frac{146}{10}$ m 10 $\frac{12}{10}$ m zamiast 9 $\frac{15}{10}$ m (szerokość dna 8 $\frac{18}{10}$ m zamiast 8 $\frac{10}{10}$ m), a stosunek głębokości do szerokości $O_{146} : 10\frac{12}{10} = 1 : 22$.

Dalsze zwiększenie szerokości poniżej ujścia Pielnicy byłoby połączone z trudnościami, gdyż na znacznej przestrzeni istniejąca szerokość jest nawet mniejszą niż 10 $\frac{12}{10}$ m, tak iż dla wbudowania tam równoległych łóżysko musiałoby być sztucznie rozkopywane, a nadto przy dalszem powiększeniu szerokości woda przy niskich stanach gubiłaby się na dnie szutrowem.

ad III) Na proponowane przez delegatów c. k. Rządu ubezpieczenie brzegów Wisłoka tamami kamiennymi zamiast projektowanymi faszynowemi, zgadza się w zupełności Wydział krajowy, zwłaszcza jeżeli zastosowanie budowli kamiennych nie spowoduje przekroczenia preliminarza kosztorysowego.

Z kamienia należałoby tylko zbudować tamy równoległe, budowle zaś prostopadłe z faszyn, gdyż w praktyce okazały się prostopadłe tamy faszynowe odporniejszemi na rzekach górskich, aniżeli kamienne.

ad IV) Również podziela Wydział krajowy zapatrywanie delegatów c. k. Rządu co do potrzeby ewentualnego zabezpieczenia dna dopływów Wisłoka i Pielnicy progami betonowymi, a to w miarę doświadczeń, jakie będą zrobione w czasie budowy.

Wedle dotychczasowych doświadczeń kraj. biura melioracyjnego dno podobnych potoków utrzymuje się dobrze w gruncie piaszkowym przy spadzie do 1‰, w gruncie zaś gliniastym do 3‰, nie jest zatem wykluczoną ewentualność, że przy większym spadzie zajdzie potrzeba ubezpieczenia dna dopływów Wisłoka i Pielnicy progami, których koszta zostałyby pokryte z rubryki wydatków nieprzewidzianych.

ad V) Zdaniem Wydziału krajowego nie tylko Wisłok jest wodą górską, lecz także objęte projektem dopływy, a przede wszystkim potok Pielnica.

Charakterystyką tych dopływów są ich źródła położone na znacznych wysokościach w górnym eocenie, piaszkowcach magórkich i ciężkowickich, tudzież w warstwach menilitowych, oraz ich wielki spad, który się zmniejsza dopiero w kotlinie Wisłoka i Pielnicy.

I tak Pielnica wypływa na znacznej wysokości 778 m w Beskidzie i od źródeł do mostu na gościńcu podtatrzańskim w Zarszynie (z rzędną brzegu 278 m) okazuje spad 500 m na długości 18 $\frac{10}{10}$ km czyli przeszło 26‰. Od tego mostu do ujścia na długości 7 $\frac{14}{10}$ km spad Pielnicy zmniejsza się na 1 $\frac{18}{10}$ do 0 $\frac{18}{10}$ na 1 km, za

wsze jednak charakteryzuje wodę górską. Potok Rudzina wypływa z pagórków o wzniesieniu 368, 408 i 375 m, potoki w Trześniowie z wyżyny 367 i 431 m, potok Zmienniczka na wysokości 436, 442 i 434 m, potok Kurowy i Głęboki z działu wód o wysokości 425, a Siedliczka z wysokości 472 m.

Ponieważ zaś rzędne brzegów Wisłoka, gdzie te potoki wpadają, wynoszą 270 do 280 m, a brzegi Pielnicy 270 do 278, zatem absolutny spad tych potoków wynosi od 100 do 200 m, tak iż przy stosunkowo krótkim biegu tych potoków, których długość z wyjątkiem Zmienniczki i Siedliczki wynosi 3,5 do 6 km, spad ich jest bardzo znaczny, bo od źródeł do załamania stoków górskich wynosi kilkadziesiąt metrów na kilometr, a w kotlinie Wisłoka na przestrzeniach objętych projektem od $12\frac{1}{2}$ do 1‰ .

I tak spadły tych potoków w kotlinie Wisłoka wynoszą :

- 1) na potoku z Trześniowa Nr. I. $3,4\text{‰}$ (km 0,0—0,5) do $12\frac{1}{2}\text{‰}$ (km 0,5—1,9);
- 2) na potoku z Trześniowa Nr. II. $6,4\text{‰}$ (km 0—1) do $11,6\text{‰}$ (km 1—2);
- 3) na potoku Zmienniczce:

(od km 0—2) $1,9\text{‰}$;

" " 2—4 $3,8\text{‰}$;

" " 4—5,4 $4,5\text{‰}$;

- 4) na potoku Kurowym $1,3\text{‰}$ do 7‰ ;
- 5) " " Głębokim $2,86\text{‰}$ do $5,1\text{‰}$;
- 6) " " Granicznik $2,66\text{‰}$ do 7‰ ;
- 7) " " Siedliczka $0,95\text{‰}$ do $3,7\text{‰}$;
- 8) " " z Zarszyna $1,66\text{‰}$ do $3,1\text{‰}$;
- 9) " " Rudzina $3,6\text{‰}$ przy ujściu, a 6 do 7‰ pod stokiem gór,

w środkowej zaś przestrzeni między wysokim namulonym brzegiem Wisłoka a górną przestrzenią kotliny namuloną ze stoków górskich spad się zmniejsza na $0,5$ do $1,8\text{‰}$;

- 10) na potoku z Hrabenia od $1,6\text{‰}$ do $6,4\text{‰}$;

Z powodu materiału naniesionego z górskiej partyi dorzeczca woda w tych potokach płynie po części w łożyskach wzniesionych nad sąsiednim terenem, jak się to np. okazuje z przekrojów poprzecznych: Zmienniczki od km $0,16$ do $1,9$ — potoku Kurowego od km $0,4$ do $1,05$ — Garłowca III. od km $2,45$ do $5,45$ — Siedliczki od km 0 do $1,7$, i Granicznika od ujścia do km $0,65$.

Ponieważ źródła tych potoków znajdują się w skałach zwietrzałych, które stanowią glebę rodzimą, zatem materiał, jaki te potoki niosą, nie może być żwirzem, lecz jest gliną i piaskiem. Z tego jednak jeszcze nie wynika, ażeby dopływy Wisłoka i Pielnicy prowadzące glinę i piasek nie miały być wodami górskimi, a tem samem, ażeby do nich nie mogło być zastosowane postanowienie państwowej ustawy melioracyjnej, która przyznaje dla tego rodzaju robót 50% zasiłek państwowy, jak to się wydaje delegatom c. k. Rządu. Przeciw temu całkiem nowemu zapatrywaniu musi się stanowczo oświadczyć Wydział krajowy, tem bardziej, że ma za sobą opinię c. k. oddziału leśno-technicznego i niejednokrotną decyzję c. k. Ministerstwa rolnictwa, na podstawie których przyszedł do skutku przy pomocy 50% zasiłków państwa cały szereg regulacyj i zabudowań potoków, które nie prowadzą wcale żwiru, lecz tylko glinę i piasek, mianowicie:

a) przy 50% udziale państwowego funduszu melioracyjnego na podstawie specjalnych ustaw krajowych:

- 1) regulacja Łęgu w powiatach Niżańskim i Kolbuszowskim;
- 2) zabudowanie potoku Glińsko w powiecie Żółkiewskim;
- 3) zabudowanie debr w Mikołajowie nad Dniestrem;
- 4) zabudowanie debr w gminie Zniesienie powiatu Lwowskiego;

b) przy 50% zasiłkach z państwowej dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje:

- 5) zabudowanie i regulacje potoków Bzinki i Szabelni w powiecie Żółkiewskim;
- 6) zabudowanie i regulacja potoku Tumierz;
- 7) zabudowanie debr w Żołądowie pow. Rohatyn;

- 8) regulacja i zabudowanie potoku Młoszówki w powiecie Chrzanowskim;
 9) regulacja i zabudowanie potoku Buczynki w powiecie Chrzanowskim
 i inne mniejsze roboty melioracyjne.

To stanowisko technicznych organów państwowych wobec Galicyi, a mianowicie kwestyonowanie wysokości zasiłków państwowych należących się krajowi w myśl obowiązującej ustawy, wydaje się tem dziwniejsze, ile że w innych krajach koronnych te same organa państwowe w podobnych wypadkach nietylko nie dążą do uszczuplenia 50% zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego, lecz przeciwnie dopomagają krajom dalszymi zasiłkami z innych działów Administracji państwa (dotacyi drogowej, wodnej i t. p.), tak iż np. w Austrii górnej do kosztów każdej takiej roboty, jak regulacja Wisłoka, Pielnicy i t. p. potoków, państwowy fundusz melioracyjny przyczynia się datkiem 50%, inne zaś interesowane działy Administracji państwowej datkami w wysokości 22½%, tak iż fundusz krajowy pokrywa tylko 27½%.

Zresztą gdyby nawet dopływy Wisłoka objęte projektem nie posiadały charakteru wód górskich, to i w takim wypadku nie może być kwestyonowany wymiar zasiłku państwowego w wysokości 50%; ustęp 1. §. 6. państwowej ustawy melioracyjnej bowiem wyraźnie przepisuje, że taki zasiłek ma być przyznany, jeżeli przedsiębiorstwo ma za przedmiot wyłącznie lub częściowo („ausschlieslich oder theilweise“) zarządzenia dla nieszkodliwego odprowadzenia wody górskiej („Vorkehrungen zur unschädlichen Ableitung einer Gebirgswassers“).

B) Co do wyniku postępowania wodno-prawnego.

Pomijając gminy Nowosielce i Posadę zarszyńską, na których terytorium nie przewidziano żadnych robót w projekcie uzupełnienia regulacji Wisłoka i Pielnicy z dopływami, należy skonstatować, że przy dochodzeniach komisyjnych przeprowadzonych przez c. k. Starostwo sanockie w czasie od 20. października do 7. listopada 1905 oświadczyły się za wykonaniem zaprojektowanych robót wszystkie obszary dworskie, z wyjątkiem właściciela obszaru dworskiego Wzdów p. Dra Adama Ostaszewskiego, z 11 zaś gmin włościanie w 5 gminach: Zarszyn, Besko, Milcza, Bzianka i Jasionów za wykonaniem robót, włościanie w 5 gminach: Długie, Trześniów, Buków, Wzdów i Jaćmierz przeciw projektowi, włościanie wreszcie z gminy Posada jaćmierska oświadczyli, że na swoich gruntach sami sobie pogłębią Garłowiec III., a jeżeli na obszarze dworskim uregulowane zostaną dopływy, to szkody przez wylewy na ich gruntach zostaną uchylone.

Opozycję gmin Długie, Trześniów, Buków, Wzdów i Jaćmierz wyjaśnia c. k. Starostwo Sanockie w sprawozdaniu z d. 13. listopada 1905 l. 32.610 agitacyjną przewodniczącą Wydziału spółki (usuniętego przez c. k. Namieststwo), p. Dra Adama Ostaszewskiego, który nie uiścił dotychczas wcale datku konkurencyjnego przypadającego nań po myśli ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kraj. Nr. 68, a przed terminem komisji objeżdżał wszystkie gminy, namawiając włościan, ażeby się oświadczyli przeciw projektowanemu uzupełnieniu regulacji Wisłoka i Pielnicy, a natomiast za oddaniem funduszy na ten cel przeznaczonych spółce wodnej na pokrycie zaległych datków konkurencyjnych.

Ponieważ roboty projektowane w gminach Trześniów, Buków, Wzdów i Jaćmierz dotyczą także dóbr fundacyjnych Trześniów i Buków, tudzież gminy i obszaru dworskiego Jasionów, wreszcie obszarów dworskich Jaćmierz i Posada jaćmierska, a tak pełnomocnik kuratora fundacji, jak i gmina Jasionów, oraz właściciele obszarów dworskich Jasionów, Jaćmierz i Posada jaćmierska żądają rychłego wykonania zaprojektowanych robót uzupełniających; — Wydział krajowy oświadcza się za wykonaniem wszystkich zaprojektowanych robót w tych gminach i obszarach dworskich. Natomiast z uwagi, że regulacja potoku Siedliczki na terytorium gminy Długie od km 3,3 do 3,8 na długości 500 m stanowi końcową przestrzeń tego potoku i przewiduje nieznaczne jego pogłębienie, proponuje Wydział krajowy zgodnie z żądaniem gminy Długie zaniechanie pogłębienia Siedliczki na wymienionej przestrzeni.

Przechodząc do żądań stron interesowanych, które dotyczą zmian, uzupełnienia lub rozszerzenia projektu, Wydział krajowy oświadcza:

1) Żądanie zastępców c. k. kolei państwowych i c. k. gościńca podtatrzeńskiego, ażeby dno potoków i rowów pod obiektami kolejowymi i drogowymi zostało ubezpieczone, Wydział krajowy uważa za uzasadnione, a szczegółowe projekty tego ubezpieczenia, którego kosztą znajdują pokrycie w rubryce wydatków nieprzewidzianych, przedłoży w trakcie budowy c. k. Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie i c. k. Namiestnictwu.

Na żądanie zastępcy c. k. funduszu drogowego, ażeby fundusz regulacyjny ubezpieczył oba przyczółki mostu drogowego na Wisłoku w Besku, Wydział krajowy nie może złożyć obowiązującego oświadczenia, zwłaszcza że wedle projektu trasa Wisłoka ma być przeprowadzoną przez jeden ze środkowych otworów mostowych, tak iż oba przyczółki pozostaną poza trasą regulacyjną. Co się tyczy zaś poboru szutru z łożyska Wisłoka, to powołuje się Wydział krajowy na postanowienia §. 15. kraj. ustawy wodnej.

2) Kwestya komunikacji i odszkodowań za grunta odcięte przekopami wykonanymi przez spółkę wodną tak na Wisłoku, jak i na Pielnicy, nie dotyczy projektu uzupełnienia regulacji i jak to słusznie podnieśli znawcy techniczni, rzeczą jest spółki wodnej załatwić te zaległe sprawy ze stronami interesowanymi.

3) Za nieuzasadnione uważa Wydział krajowy następujące żądania:

a) obszaru dworskiego Posada zarszyńska i gminy Zarszyn o przedłużenie regulacji Pielnicy od mostu na gościńcu przedtatrzeńskim w Zarszynie do granicy gminy Długie, gdyż wedle opinii rządowego znawcy technicznego Pielnica posiada na tej przestrzeni łożysko zwarte i o takiej pojemności, że wystarcza do przeprowadzenia wielkiej wody;

b) obszaru dworskiego Jasionów o pokrycie nadwyżki kosztów budowy szluzu do nawodnienia na potoku Zmiennicze z powodu projektowanego pogłębienia tego potoku, — szluz ta bowiem wcale nie istnieje i niewiadomo, czy wogóle będzie zbudowaną.

4) Natomiast proponuje Wydział krajowy zgodnie z opinią rządowego znawcy technicznego uwzględnić następujące żądania stron:

a) gminy Bzianka o zbudowanie dodatkowego przepustu w lewym wale Wisłoka;

b) gminy Buków o przesunięcie trasy potoku Zmienniczki;

c) właścicielki obszaru dworskiego Jasionów o urządzenie 3 do 4 poidel na potoku Zmiennicze i pozostawienie przejazdu między km 1,840 a 1,950.

d) właściciela obszaru dworskiego Jaćmierz i Posada jaćmierska o odbudowanie szluz do nawodnienia na potoku Kurowym i Głębokim, które przy pogłębieniu tych potoków zostaną usunięte.

5) Co się tyczy żądanych przez gminę i dwór Besko, Milcza i Bzianka szluz do nawodnienia na potoku Rudzinie i dopływach, dodatkowych rowów drógorzędnych i przedłużenia regulacji potoków, Wydział krajowy musi uczynić zależnym wykonanie tych robót dodatkowych od stanu funduszu, jaki po ukończeniu robót programowych będzie do dyspozycji i od zezwolenia c. k. Ministerstwa rolnictwa, tem bardziej, że preliminowana na uzupełnienie regulacji Wisłoka i Pielnicy suma 780.000 K i tak już jest bardzo wysoka.

Reasumując powyższe uwagi, Wydział krajowy uprasza c. k. Namiestnictwo o przedłożenie wyniku postępowania wodno-prawnego wraz z projektem technicznym, protokołem komisji reambulacyjnej i powyższem oświadczeniem Wydziału krajowego c. k. Ministerstwu rolnictwa, tudzież o wyjednanie zatwierdzenia projektu technicznego i przedłożenia do Najwyższej sankcyi uchwalonego przez Sejm dnia 3. listopada 1904 projektu ustawy.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z 19. kwietnia 1906 LW. 36.335
do c. k. Namiestnictwa.

Odnosnie do tamtejszej odezwy z d. 5. bm. l. 29.000 oznajmiamy c. k. Namiestnictwu, że obwałowanie Wisły od ujścia Przemszy do Krakowa objęte jest programem robót melioracyjnych w kraju i koniecznem jest dla ochrony od spustoszeń powodziowych całej doliny Wisły na tej przestrzeni tak samo, jak wykonane już, lub w toku wykonania znajdujące się obwałowanie Wisły między Krakowem a Zawichostem.

Zdjęcia dla obwałowania Wisły od ujścia Przemszy do Krakowa zarządzone zostały w r. 1903 wskutek uchwały sejmowej z d. 11. lipca 1902 powziętej po dwóch powodziach, jakie się wydarzyły w krótkich odstępach czasu w r. 1899 i 1902, a potrzebę rychłego wykonania tego obwałowania wykazała najdobitniej powódź w r. 1903.

Jak ze sprawozdań Wydziałów powiatowych w Chrzanowie i Krakowie, tudzież w Białym, Wadowicach i Wieliczce okazuje się, dotkniętych było w r. 1903 wylewem Wisły i dopływów na tej przestrzeni:

a) na lewym brzegu Wisły od Gorzowa do Bielan
(km. Wisły 0₁₀ do 69₁₅):

w powiecie chrzanowskim 10 gmin i obszarów dworskich: Bobrek, Gromiec, Żarki, Mętków, Janowice, Olszyny, Rozkochów, Źródła, Okleśna i Podłęże z liczbą 7.338 mieszkańców;

w powiecie krakowskim 14 gmin i obszarów dworskich: Kamień, Rusocice, Kłokoczyn, Czernichów, Czernichówek, Zagacie, Wołowice, Dąbrowa, Rączna, Jeziorzany, Ściejowice, Piekary, Kryspinów i Bielany z liczbą 9.743 mieszkańców;

b) na prawym brzegu Wisły od mostu kolei północnej
w Babicach do Bodzowa (km. Wisły 0₁₀ do 71₁₄):

w powiecie bialskim w 6 gminach i obszarach dworskich: Babice, Broszkowice, Oświęcim, Kruki, Dwory i Monowice z liczbą 11.550 mieszkańców;
w powiecie wadowickim w 14 gminach i obszarach dworskich: Przeciszów, Podolsze, Zator, Palczowice, Smolice, Miejsce, Spytkowice, Ryczów, Łą-

czany, Chrzastowice, Brzeźnica, Jaśkowice, Lipowa i Wielkie drogi z liczbą 13.115 mieszkańców;

wreszcie w powiecie podgórskim (autonomicznym wielickim) w 10 gminach i obszarach dworskich: Pozowice, Facimiech, Ochodza, Zelczyna, Kopanka, Skawina, Samborek, Tyniec, Kostrze i Bodzów z liczbą 5.785 mieszkańców;

ogółem w pięciu powiatach a w pięćdziesięciu czterech gminach 47.857 mieszkańców.

W wymienionych 54 gminach znajdują się nietylko grunta uprawne, lecz także domy mieszkalne i zabudowania gospodarcze w terenie inundacyjnym, a mianowicie:

a) na brzegu lewym:

- 1) cała gmina Bobrek z Bobrownikami górnymi i dolnymi i przysiółkiem Pustynią (z wielką fabryką cegieł, dachówek i drenów);
- 2) cała gmina Gromiec;
- 3) część gminy Żarki i cały przysiółek Ostroполе;
- 4) część gminy Mętków;
- 5) część gminy Jankowice;
- 6) część gminy Rozkochów;
- 7) część gminy Źródła;
- 8) cała gmina Okleśna;
- 9) część gminy Podłęże;
- 10) cała gmina Rusocice;
- 11) cała gmina Kłokoczyn;
- 12) część gminy Czernichów, a całe przysiółki Pasięka i Kępa, tudzież krajowa średnia szkoła rolnicza z folwarkiem krajowym;
- 13) cała gmina Wołowice;
- 14) cała gmina Jeziorzany;
- 15) część gminy Ściejowice;
- 16) część gminy Piekary;
- 17) studnie wodociągu krakowskiego w gminie Bielany;

b) na brzegu prawym:

- 18) część gminy Babice;
- 19) cała gmina Broszkowice;
- 20) część domów w Oświęcimiu;
- 21) cała gmina Kruki;
- 22) część gminy Dwory I. i cała gmina Dwory II.;
- 23) folwarki w gminie Monowice i przysiółek Bajczarki;
- 24) część gminy Przeciszów;
- 25) przeszło połowa gminy Podolcze;
- 26) domy niżej położone w Zatorze nad Skawą;
- 27) cała gmina Smolice;
- 28) cała gmina Miejsce;
- 29) przysiółki Kępki i Dębina ad Spytkowice;
- 30) przysiółki gminy Ryczów;
- 31) cała gmina Lipowa;
- 32) cała gmina Łączany;
- 33) cała gmina Chrzastowice;
- 34) część gminy Brzeźnica;
- 35) część gminy Jaśkowice;
- 36) część gminy Wielkie drogi;
- 37) cała gmina Pozowice;
- 38) cała gmina Facimiech;
- 39) cała gmina Ochodza;
- 40) cała gmina Kopanka;
- 41) cała gmina Samborek;
- 42) część gminy Tyniec.

Ogółem więc w dziewiętnastu gminach wszystkie domy mieszkalne i zabudowania gospodarskie narażone są na zalew, w 23 gminach zaś część zabudowań.

Nadto na znacznych przestrzeniach znajduje się pod zalewem kolej państwowa Oświęcim-Podgórze, wskutek czego w r. 1903 ruch na tej kolei musiał być wstrzymany.

Teren inundacyjny oznaczony za pomocą niwelacji, którą odniesiono do znaków wielkiej wody z r. 1903, wynosi:

a) na brzegu lewym	51,09 km ²
b) " " prawym	74,39 "
razem	125,48 km ²

czyli okrągło **21.800** morgów, która to powierzchnia znajdująca się przeważnie pod kulturą rolną, ma być ochronioną projektowanymi wałami.

Suma szkód zrzędzonych jednorazowym wylewem Wisły w r. 1903 na tej przestrzeni, wynosiła wedle wykazów Wydziałów powiatowych:

1) w pow. chrzanowskim (w 10 gminach)	398.018 K
2) " " krakowskim (w 14 gminach)	546.153 "
3) " " bialskim (w 6 gminach)	259.000 "
4) " " wadowickim (w 14 gminach)	1,159.906 "
5) " " podgórskim (w wielickim w 10 gm.)	438.063
razem	<u>2,801.140 K.</u>

Powyższą sumą objęte są szkody wyrządzone przez wylew w plonach rolnych, a częściowo także straty w zburzonych lub uszkodzonych budynkach; natomiast nie są objęte tą sumą szkody w komunikacjach (kolejach i drogach), tudzież szkody w ochronnych budowach wodnych (tamach i groblach).

Bardzo dotkliwą była też szkoda w gospodarstwach stawowych w powiecie Wadowickim, gdzie hodowla ryb stoi bardzo wysoko, gdyż z powodu rozerwania grobel stawowych strata w rybach wynosiła w tym powiecie w r. 1903 45.680 K.

Już powyższe cyfry wykazują dobitnie nie tylko potrzebę, ale konieczność rychłego zabezpieczenia od powodzi doliny Wisły między Przemszą a Krakowem; — a dodać tu jeszcze należy, że przez korekcyę i obwałowanie wsteczne licznych dopływów górskich umożliwi się odwodnienie gruntów, a w szczególności drenowanie, które dotychczas z powodu braku odpływu było utrudnione, a często niemożliwe, — co najważniejsze zaś, odwodnienie kanału spławnego Zator-Samborek i odprowadzenie wody zatamowanej projektowanymi nasypami kanałowymi będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu korekcyi licznych potoków górskich po prawym brzegu Wisły na tej przestrzeni.

Wobec tak ogromnych klęsk powodziowych, które w ciągu lat pięciu od r. 1899 do 1903 nawiedziły trzykrotnie dolinę Wisły powyżej Krakowa, tudzież wskutek nalegań interesowanych powiatów i gmin przyspieszył Wydział krajowy zdjecia dla opracowania projektu obwałowania Wisły i dopływów powyżej Krakowa, które to pomiary przeprowadzone zostały w zupełności w latach 1903 i 1904; — a gdy projekty kraj. biura melioracyjnego dotyczące obwałowania Wisły napotykały od r. 1888 na trudności stawiane przez departament wodny c. k. Namiestnictwa, a to z powodu różnicy zdań co do ilości wielkiej wody Wisły, — Wydział krajowy pragnąc przyspieszyć zrealizowanie tego projektu, odniósł się pismem z d. 28. kwietnia 1904 l. 42.574 do c. k. centralnego biura hydrograficznego o dostarczenie dat odnoszących się do wielkiej wody Wisły z r. 1813 między Przemszą a Krakowem, tudzież wielkiej wody Soły, Skawy i Skawinki, do czego to biuro w myśl §. 1. i §. 6. ust. 7. statutu organizacyjnego jest powołane.

Ponieważ mimo kilkakrotnych przypominań i bezpośredniego odniesienia się do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych c. k. centralne biuro hydrograficzne nie nadesłało dotychczas dat żądanych, Wydział krajowy nie chce odwlekać wy-

kończenia projektu, przyjął za podstawę do unormowania niwelety wałów ilość wody z r. 1813 obliczoną z profilu w Dębnikach, który to profil zużytkowało c. k. centralne biuro hydrograficzne także do swego obliczenia, odstęp zaś obustronnych wałów po porozumieniu się projektanta z Szefem Departamentu wodnego c. k. Namiestnictwa na 340 m od Krakowa do ujścia Skawy, 300 m od Skawy do ujścia Soły, a 270 m od Soły do ujścia Przemszy.

Obliczona przez centralne biuro hydrograficzne według wzoru Siedeka ilość wielkiej wody w r. 1813 wynosiłaby w Dębnikach 3.190 m^3 , podczas gdy ta ilość obliczona dla projektu podwyższenia wałów nadwiślańskich poniżej Krakowa według wypróbowanych wzorów Ganguillet-Kuttera powszechnie zastosowywanych (w Niemczech nawet dla nawodnień, gdzie chodzi o wielką dokładność) wynosi 3.798 m^3 . Ponieważ przepływ wody oblicza kraj. biuro melioracyjne według wzorów Ganguillet-Kuttera, zatem dla unormowania niwelety wałów powyżej Krakowa przyjęto ilość wielkiej wody 3.798 m^3 , zmniejszając ją w miarę zmniejszania się dorzecza według modeli Iszkowskiego, a mianowicie:

- 1) od ujścia Sanki do ujścia Skawinki na 3.540 m^3 ;
- 2) od ujścia Skawinki do ujścia Skawy na 3.380 m^3 ;
- 3) od ujścia Skawy do ujścia Soły na 2.660 m^3 ;

powyżej zaś ujścia Soły aż do ujścia Przemszy, gdzie przeważa nizinne dorzecze Przemszy, przyjęto ilość wody zgodnie z opinią centralnego biura hydrograficznego na 820 m^3 .

Ilość wielkiej wody Skawy przyjęto zgodnie z obliczeniem centralnego biura hydrograficznego udzielonem c. k. Dyrekcyi budowy dróg wodnych na 1.450 m^3 , ilość zaś wielkiej wody Soły na 1.873 m^3 .

Wydział krajowy wyraża zdanie, że jeżeli za podstawę obliczenia wysokości wałów przyjmuje się ilość wody z r. 1813 odpowiednio do powierzchni dorzecza, cała Wisła może być obwałowana bez narażenia jakiegokolwiek przestrzeni w dole, bo ewentualna nadzwyczajna katastrofalna powódź, któraby przewyższyła wielką wodę z r. 1813, przebierze przedewszystkiem koronę wałów na górnej przestrzeni.

Co się tyczy zakomunikowanych nam postanowień wiedeńskiej konferencji technicznej, do której nie zaproszono Wydziału krajowego, a na której mimo wyraźnego postanowienia §. 18. statutu krajowego decydowano kwestye dotyczące interesów kultury krajowej bez wysłuchania Reprezentacyi kraju, zwracamy uwagę c. k. Namiestnictwa:

1) że Wydział krajowy nie może uważać za załatwioną kwestyę budowy zbiorników górskich w dorzeczu Soły, gdyż kwestya ta nie została dotychczas na miejscu zbadaną po myśli uchwały komisji dla regulacyi rzek w Galicyi z dnia 19. lipca 1905;

2) że Wydział krajowy nie może się zgodzić na lokalne obwałowania zagrożonych gmin i obiektów, gdyż w dolinie Wisły, która powyżej Krakowa ma być obwałowana, znajdują się przeważnie, albo wyłącznie grunta orne, które nie mogą być pozostawione w inundacyi przy wydarzających się na Wiśle w lecie wylewach, a oprócz tego osady i folwarki w tej dolinie tak są rozrzucone, że długość wałów chroniących zabudowania nie byłaby mniejszą od długości obustronnych wałów Wisły przy systematycznym obwałowaniu.

Wykaz fa-

którym została wypożyczoną prasa drenarska z przyborami, oraz
w roku

L. porz.	Miejscowość i nazwisko właściciela	Powiat	Wyproduk- o śre-		
			4 cm	5 cm	8 cm
1	Albigowa, Spółka drenarska	Łańcut	—	—	—
2	Błóżew, Stanisław Agopsowicz	Stary Sambor	17.800	15.550	3.870
3	Biegonice, Bracia Kwiecińscy	Nowy Sącz	—	180.000	32.000
4	Balice, Bronisław Skibniewski	Mościska	—	—	—
5	Bełzec, Wiktor Jasiński	Złoczów	—	10.000	—
6	Busk, J. E. Kazimierz hr. Badeni	Kamionka str.	—	—	—
7	Biały kamień, Zgr. SS. Miłosierdzia	Złoczów	—	—	—
8	Brody, W. A. i W. J. Schmidt	Brody	—	—	—
9	Czarnołożce, Róża Puzynina	Tłumacz	—	86.000	8.000
10	Czyszki, Maryan hr. Łoś	Sambor	—	41.000	17.000
11	Czudec, Aleksandra Wiktorowa	Strzyżów	—	—	—
12	Cieszanów, Jan Gnoiński	Cieszanów	87.800	26.400	2.500
13	Czermna, Stanisław Zaykowski	Jasło	31.000	5.800	2.600
14	Dobrzechów, Roman hr. Michałowski	Rzeszów	63.000	412.000	60.000
15	Dydiatycze, Stanisław Brykczyński	Mościska	—	—	—
16	Dołpotów, Franciszek Rozwadowski	Kałusz	30.250	25.880	6.230
17	Dubowica, Henryk Mierzeński	Kałusz	—	—	—
18	Dynów, Stefan Trzeciecki	Brzozów	—	31.678	6.460

bryk drenów,

wykaz ilości wyprodukowanych i sprzedanych rurek drenowych
1905.

wano drenów dnicy			S p r z e d a n o d r e n ó w o ś r e d n i c y						U w a g a
10 cm	13 cm	15 cm	4 cm	5 cm	8 cm	10 cm	13 cm	15 cm	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Cegielnia w bu- dowie.
100	—	—	—	—	—	—	—	—	Dla własnego użytku
10.000	6.000	—	12.000	183.000	35.000	11.300	8.000	—	
—	—	—	—	40.000	7.000	—	—	—	Nie wyrabiano.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
6.000	3.000	2.000	—	—	—	—	—	—	
6.400	1.200	—	—	28.700	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	250	—	3.000	—	—	—	—	—	
43.240	6.370	3.800	130.000	250.000	40.000	8.000	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie podano.
6.180	2.704	1.954	15.250	21.880	3.330	4.380	1.500	900	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie podano.
1.870	722	—	—	2.460	482	763	—	—	

L. porz.	Miejscowość i nazwisko właściciela	Powiat	Wyproduk- o śre-		
			4 cm	5 cm	8 cm
19	Gwoździec stary, Wł. Komorowski	Kołomyja	115.337	13.245	2.454
20	Harta, Zdzisław Skrzyński	Brzozów	—	53.880	8.350
21	Honiatyce, Kapituła łacińska we Lwowie	Rudki	—	—	—
22	Huta komorowska, Adam Kozł- wiecki	Kolbuszowa	—	40.000	4.000
23	Jarosław, Teofil Kosiński	Jarosław	—	278.000	27.000
24	Kostarowice, spadk. Duklana Sło- neckiego	Sanok	—	—	—
25	Kamionka str., Jan Brandys	Kamionka str.	—	50.000	5.000
26	Kobylnica wołoska, Julian Kapi- szewski	Jaworów	—	—	—
27	Leszczowate, Dr. Wincenty Kra- iński	Lisko	—	—	—
28	Lubaczów, Marya hr. Gołuchowska	Cieszanów	—	40.000	4.000
29	Łąka górna, Dr. Klemens Rutowski	Bochnia	—	—	—
30	Mieczyszców, Hersch Horowitz	Brzeżany	Nie podano wyrobio-		
31	Niemstów, Ludwik br. Wattmann	Cieszanów	—	91.000	—
32	Nadyby, Władysław Tchórznicki	Sambor	—	—	—
33	Nart, Stanisław Dolański	Nisko	—	223.250	30.048
34	Oleszyce, Władysław ks. Sapieha	Cieszanów	—	55.000	6.000
35	Pawełcze, Karol Mencil	Stanisławów	—	—	—
36	Podlipce, Roman Treter	Złoczów	—	—	—
37	Potok złoty, Włodzimierz Gniewosz	Buczacz	—	—	—
38	Przeworsk, Ordynacya ks. Lubo- mirskich	Przeworsk	—	400.900	50.860
39	Płaszów, Karol Czech	Wieliczka	—	—	—
40	Rogóżno, Franciszek hr. Czosnowski	Jaworów	—	41.500	6.000
41	Rudniki, Władysław Polański	Żydaczów	—	—	—

wano drenów dnicy			S p r z e d a n o d r e n ó w o ś r e d n i c y						U w a g a
10 cm	13 cm	15 cm	4 cm	5 cm	8 cm	10 cm	13 cm	15 cm	
2.904	1.500	1.096	—	—	—	—	—	—	
480	—	—	—	5.000	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
3.000	2.000	1.000	—	—	—	—	—	—	
8.000	4.000	—	—	225.000	21.000	6.500	3.500	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie podano.
3.000	2.000	1.000	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prasę udzielono w 1905 r.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3.000	2.000	1.000	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano
nej ilości rurek.			—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
3.350	4.340	531	—	—	—	—	—	—	
1.600	1.200	800	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie wyrabiano.
3.130	1.600	180	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nie podano.
—	—	—	—	15.000	3.000	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prasę udzielono w 1905 r

L. porz.	Miejscowość i nazwisko właściciela	Powiat	Wyproduk- o śre-		
			4 cm	5 cm	8 cm
42	Sławentyn, Julian Gołębski	Rohatyn	205.060	29.520	10.030
43	Stubno, Józef Myszkowski	Przemyśl	—	36.795	8.260
44	Strupków, Zygmunt Regenstreif	Nadwórna	—	—	—
45	Tiutków, Maurycy Sommerstein	Podhajce	—	—	—
46	Werynia, Janusz hr. Tyszkiewicz	Kolbuszowa	—	128.330	8.820
47	Wierzchnia polna, Dr. Stanisław Bieliński	Kałusz	—	100.339	947
48	Wysocko, spdk. Stefana hr. Za- moyskiego	Jarosław	—	—	—
49	Witkowice, Józef Michałowski	Ropczyce	38.000	40.000	5.000
50	Wielkie Oczy, Stanisław br. Hagen	Jaworów	—	—	—
51	Wołczyniec, Dr. Karol Halpern	Stanisławów	—	—	—
52	Żyrawa, Witold Czajkowi	Żydaczów	—	13.850	5.200
53	Żurawno, Antoni Skrzyński	Żydaczów	—	74.000	4.000
54	Zawadów, Walerya mrgr. Gordo- donowa	Stryj	63.600	14.100	—
55	Zwiernik, Katarzyna Zwiernicka	Pilzno	—	—	—

Sprawozdanie

z czynności c. k. krajowego Oddziału hydrograficznego
za r. 1905.

C. k. krajowy Oddział hydrograficzny był w roku sprawozdawczym zajęty zarządaniem stacji ombrometrycznych wodoskazowych i śniegoskazowych, zbieraniem i sprawdzaniem raportów, wydawnictwem map śniegowych, przygotowaniem materiału do rocznika hydrograficznego 1904, inspekcją stacji wodoskazowych, następnie wykonaniem pomiarów hydrometrycznych na Wiśle i przygotowaniem materiału do opracowania generalnego projektu na regulację Dniestru od Żurawna do Okopów.

1. Obserwacje ombrometryczne.

W roku 1905 funkcyonowało w Galicyi stacyj ombrometrycznych 432.
Z tych przypada na dorzecze:

a) Wisły	251
b) Dniestru	151
c) Dniepru	6
d) Prutu	24
Razem	<u>432</u>

W porównaniu z ilością czynnych stacji w r. 1904 436
ubyło . . . 4

z powodu braku obserwatorów.

Z powyższych stacji funkcyonowało:

384	przez	12	miesiące	i	nadesłało	ogółem	4608	raportów
12	"	11	"	"	"	"	132	"
7	"	10	"	"	"	"	70	"
4	"	9	"	"	"	"	36	"
10	"	8	"	"	"	"	80	"
6	"	7	"	"	"	"	42	"
5	"	5	"	"	"	"	25	"
1	"	4	"	"	"	"	4	"
2	"	3	"	"	"	"	6	"
1	"	1	"	"	"	"	1	"

432 stacji nadesłało razem : 5004 raportów.

Nadto nadesłały:

ze Ślązka 8 stacyi po 12 raportów, czyli razem 96
i z Bukowiny 1 stacya 12 raportów.

Oprócz zwyczajnych raportów przesyłały następujące stacye, zaopatrzone
w samopiszące przyrządy, wykresy ombrograficzne, a mianowicie:

A) w dorzeczu Wisły.

1. Krempna	za czas od	1. maja	do	1. grudnia	1905.
2. Lutowska	" " "	5. czerwca	"	1. październ.	1905.
3. Łówcza	" " "	1. maja	"	1. grudnia	1905.
4. Rajcza	" " "	5. maja	"	1. listopada	1905.
5. Zazadnia	" " "	1. czerwca	"	1. październ.	1905.

B) w dorzeczu Dniestru:

3. Przemyślany	za czas od	1. maja	do	1. listopada	1905.
7. Wyżłów	" " "	1. czerwca	"	30. październ.	1905.

2. Obserwacje wodoskazowe.

Czynnych stacyi wodoskazowych istniało w Galicyi w roku 1905

224

Z tych przypada na dorzecze:

1. Wisły	133
2. Dniestru	79
3. Dniepru	1
4. Prutu	11

Razem 224

W porównaniu z ilością stacyi w roku 1904 227

ubyło 3

z powodu braku obserwatorów.

Z galicyjskich stacyi wodoskazowych funkcjonowało:

216 przez 12 miesięcy i nadesłało ogółem 2592 raportów.

4	"	11	"	"	"	44	"
2	"	9	"	"	"	18	"
1	"	7	"	"	"	7	"
1	"	6	"	"	"	6	"

224 stacyi nadesłało ogółem 2667 raportów.

Nadto nadesłały ze Ślązka 5 stacyj po 12 raportów razem 60 raportów.

Prócz zwyczajnych raportów przesyłały następujące stacye zaopatrzone
w samopiszące przyrządy, wykresy limnigraficzne, a mianowicie:

A) w dorzeczu Wisły.

1. Dzików na Wiśle	za czas od	1. kwietnia	do	1. listop.	1905.
2. Kraków	" " "	" " "	"	"	"
3. Nisko	" Sanie	" " "	1. lutego	do 31. grudn.	1905.
4. Przemyśl	" " "	" " "	1. maja	do 12. listop.	1905.

B) w dorzeczu Dniestru.

5. Zalesce na Dniestrze za czas od 1. maja do 10. listopada 1905.

3. Obserwacje śniegoskazowe.

W ciągu zimy 1905/906 funkcyonowało w Galicyi stacyi śniegoskazowych . 204
 W porównaniu z ilością stacyi w zimie 1904/05 206
 uryło 2.

Tutejszy Oddział hydrograficzny zbierał oprócz raportów z galicyjskich stacyi śniegoskazowych także raporty z 2 stacyi w dorzeczu Wisły na Ślązku, oraz z 32 stacyi w dorzeczu Prutu i Seretu na Bukowinie.

Na podstawie raportów śniegowych nadsyłanych każdej niedzieli, wydano 14 w 440 egzemplarzach tygodniowych map śniegowych z raportami za czas od 17. grudnia 1905 do 24. marca 1906, obejmujących dorzecze Wisły, Dniestru, Styru, Prutu i Seretu w granicach Austrii.

4. Ewidencya stacyi hydrograficznych i sprawdzanie raportów.

Wszystkie raporta nadsyłane ze stacyi hydrograficznych w dorzeczu Wisły, Dniestru i Dniepru sprawdzano i uzupełniano w Oddziale hydrograficznym i przesyłano je następnie w odpisach c. k. centralnemu biura hydrograficznemu we Wiedniu.

Dla wszystkich stacyi hydrograficznych prowadzi się księgę przeglądową stacyi, wykazy nadsyłanych raportów, księgi obserwatorów i dzienniki wydatków.

5. Przygotowanie materiału do rocznika hydrograficznego c. k. centralnego biura za rok 1904.

Oprócz spisu wszystkich stacyi hydrograficznych dorzecza Wisły, Dniestru i Dniepru sporządzano tabelaryczne zestawienie codziennych spostrzeżeń opadu, zestawienie ilości dni z opadem, i codzienne spostrzeżenia ciepłoty, następnie zestawienie codziennych miesięcznych i rocznych temperatur średnich, wreszcie tabelaryczne zestawienie codziennych spostrzeżeń wodoskazowych, czasu trwania rozmaitych stanów wody i tabelaryczne zestawienie ciepłoty wody.

6. Niwelację ustalonego zwierciadła wody uskuteczniiono

na Wiśle od Niepołomic km 100 do Popowic km 287.

7. Badania hydrometryczne wykonano

na Wiśle od Krakowa po Popowic w następujących przekrojach:

Kraków-Podgórze 29. lipca	1
Przyłasek-Pasternik 1. sierpnia	1
Sierosławice-Grobla 3. i 6. sierpnia i 7. i 12. września	4
Morsko-Popędzyna 4. sierpnia i 11. września	2
Rogów-Demblin 7. sierpnia	1
Nowe miasto-Borusowa 9. sierpnia i 9. września	2
Pawłów 12. sierpnia i 18. września	2
Niekurza-Ostrówek 14. sierpnia i 14. września	2
Niekurza-Niziny 17. sierpnia i 20. września	2
Mścijów-Dąbrowa wrzaws. 19. sierpnia	1
Szczytniki-Witkowiec	1
Ogółem	19.

8. Elaborata hydrometryczne

opracowano na podstawie pomiarów wykonanych na Wisłoce i dopływach w roku 1904 w ilości 21.

9. Przepotowano materiały

do opracowania generalnego projektu na regulację Dniestru od Żurawna do Okopów.

10. Pisma urzędowe i korespondencya.

Z nadesłanych do protokołu c. k. krajowego Oddziału hydrograficznego w roku 1905 — 13.570 pism, sprawozdań, raportów, przypomnień urzędowych, za-protokołowano i załatwiono 2312 ekshibitów i uskuteczniło 10.615 ekspedycy, w których mieści się 839 przesyłek pieniężnych.

Oprócz tych 2312 ekshibitów Oddziału hydrograficznego załatwiono 404 ekshibitów c. k. Namiestnictwa.

11. Personal techniczny i manipulacyjny Oddziału hydrograficznego.

Personal techniczny składał się z 1 c. k. nadinżyniera, 2 c. k. inżynierów, 1 adjunkta bud., 1 praktykanta bud., 4 asystentów służby hydr. i 1 pomocnika technicznego, którzy pobierali swe płace wyłącznie z funduszków służby budownictwa państwowego.

Oprócz powyższego personalu było zajętych 8 pomocników technicznych i manipulacyjnych robotami manipulacyjnymi, sporządzaniem grafikonów, kopiowaniem planów, zestawianiem dat statystycznych, wykonywaniem tygodniowych map śniegowych i czynnościami polowymi.

12. Koszta służby hydrograficznej.

A) Wydatki pokryte przez c. k. Namiestnictwo, względnie przez c. k. centralne biuro hydrograficzne na rachunek dotacji funduszu hydrograficznego:

1. Urządzenie stacji ombrometrycznych	1.137	K	54 gr.
2. Utrzymanie " " " "	224	"	28 "
3. Remuneracye obserwatorów stacji ombrometrycznych	11.933	"	— "
4. " " " wodoskazowych	7.946	"	20 "
5. Ryczałty przyznane obserwatorom na pokrycie kosztów pośłańca pocztowego	481	"	80 "
6. Dyurna pomocników technicznych i manipulacyjnych	12.439	"	46 "
7. Publikacye tygodniowych map i raportów śniegowych	635	"	50 "
8. Druki dla obserwatorów i dla c. k. krajowego Oddziału hydrograficznego	1.889	"	03 "
9. Utrzymanie biura	804	"	58 "
10. Płaca sługi pomocniczego	1.109	"	34 "
11. Zakupno przyborów rysunk. i kancelaryjnych	360	"	48 "
12. Udział w kosztach publikacyi c. k. centralnego biura hydrograficznego	11.210	"	— "
13. Zakupno dzieł technicznych	493	"	72 "

14. Koszta pomiarów hydrometrycznych	4.147 K 48 gr.
15. Różne wydatki	458 „ 04 „
Razem	<u>55.270 K 55 gr.</u>

Do pozycyi 3. i 4. c. k. krajowy Oddział hydrograficzny nadmienia, iż w roku 1905₂ przyznano:

a) obserwatorom ombrometrycznym:

2 po 12 K	24.— K
176 „ 24 „	4.224.— „
1 „ 30 „	30.— „
2 „ 32 „	64.— „
134 „ 36 „	4.824.— „
7 „ 40 „	280.— „
47 „ 48 „	2.256.— „
4 „ 50 „	200.— „
4 „ 60 „	240.— „
<u>377 obserwatorom</u>	<u>12.142.— K</u>
rzeczywisty zaś wydatek wynosił	11.933.— K.

b) obserwatorom wodoskazowym:

13 po 12 K	156.— K
1 „ 18 „	18.— „
5 „ 20 „	100.— „
81 „ 24 „	1.944.— „
1 „ 32 „	32.— „
30 „ 36 „	1.080.— „
7 „ 40 „	280.— „
1 „ 43·20 K	43·20 „
84 „ 48 K	4.032.— „
1 „ 50 „	50.— „
3 „ 60 „	180.— „
1 „ 72 „	72.— „
<u>228 obserwatorom</u>	<u>7.987·20 K</u>
rzeczywisty zaś wydatek z tego tytułu wynosił	7.946·20 K.
w roku 1905	

B) Wydatki pokryte przez c. k. Namiestnictwo z funduszu wodnego, a mianowicie na koszta urządzenia i utrzymania wodoskazów:

wynoszą razem	7.466·72 K
do tego wydatki ad A)	55.270·55 „
Ogółem	<u>62.737·10 K.</u>

Do tych kosztów przyczynił się Wydział krajowy zasiłkiem asygnowanym odezwą z 25. stycznia 1906 l. 8288 (l. Nam.

15.438/906) w kwocie 16.000.— K

resztę zaś w kwocie 46.737·10 K.

pokrył państwowy fundusz hydrograficzny i wodny.

U s t a w a

z dnia . . . o uzupełnieniu regulacji rzeki Bugu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie regulacji rzeki Bugu od ujścia Pełtwi do ujścia Raty ma być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną uzupełnienia tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1904, który preliminuje koszta robót na 2,524.000 koron.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta uzupełnienia tej regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

a) z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884, Dz. u. p. Nr. 116 w wysokości trzydziestu procent preliminowanych kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) z datku państwowej dotacji budowlı wodnych ze względu na zamierzone uszlawnienie całej przestrzeni Bugu

od ujścia Pełtwi do ujścia Raty w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i terminu płatności corocznych rat datków kraju i państwa oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulację gruntów, jako kapitału zakładowego;
2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;
- 3) z dochodów uzyskanych ze sprzedaży wikliny i z wydzierżawiania skarp rzeki;
4. z grzywien nakładanych przy tem przedsiębiorstwie w myśl art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903, Dz. u. kraj. Nr. 12.

Dalsze postanowienia co do pokrycia kosztów utrzymania administracji funduszu konserwacyjnego i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 6.

Wykonanie robót, oraz zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracją państwa, której przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych i skarbu.

U s t a w a

z dnia o uzupełnieniu regulacji rzeki Białej
z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie regulacji rzeki Białej z dopływami ma być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną uzupełnienia tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1905, który preliminuje koszta robót na 530.000 K.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta uzupełnienia tej regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

1. z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów w kwocie 212.000 K;

2. z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116 w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów w kwocie 265.000 K z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

3. z datku państwowej dotacyi budowli wodnych w wysokości dziesięciu procent preliminowanych kosztów w kwocie 53.000 K z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i termin płatności corocznych rat datków państwa i kraju oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacyi, oraz zarząd funduszu regulacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Administracyi państwa zastrzega się odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa określa rozporządzenie wykonawcze z dnia 21. grudnia 1893 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 7. ex 1894.

§. 6.

Co do konserwacyi wykonanych robót obowiązująć będzie postanowienie §. 6. ustawy z dnia 1. września 1892 Dz. u. kraj. Nr. 72.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych i skarbu.

U s t a w a

z dnia . . . o regulacji potoku Błóżewki z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacya potoku Błóżewki od Błóżwi górnej do ujścia do Strwiąża z dopływami ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo przymusowej spółki wodnej, mającej się zawiązać na podstawie §. 45. krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875, Dz. u. kraj. Nr. 38, subwencyonowane z funduszu krajowego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1906, który preliminuje koszta robót na 1,122.000 koron.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy wraz z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 2 i §. 4. ustępu 2a) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administra-

cyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38 według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Termin rozpoczęcia robót i czas trwania budowy, tudzież wysokość i terminy płatności corocznych rat datków kraju, państwa i stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

- 1) z dochodów uzyskanych z wydzierżawiania skarp potoku Błóżewki i dopływów;
- 2) z grzywien nakładanych za przekroczenia wodne przy tem przedsiębiorstwie w myśl Art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kr. Nr. 12;
- 3) z corocznych datków kraju i prestacyj konkurencyjnych.

Dalsze postanowienia co do wysokości datków kraju i prestacyj konkurencyjnych na konserwację, oraz co do zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 6.

Zarząd budowy oraz funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób, w jaki ma być utworzony Wydział Spółki wodnej, tudzież liczbę członków tego Wydziału, określi statut, mający się ułożyć przez władzę polityczną.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

U s t a w a

z dnia . . . o zabudowaniu potoku Krzemionka.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Zabudowanie potoku Krzemionka w dorzeczu Dniestru w gminach Bereźnica, Kokło i Wola koblańska ma być wykonane po myśli §. 4. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich z r. 1905, preliminujący koszta robót na 240.000 koron.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia kosztów budowy przyczynić się ma tak galicyjski fundusz krajowy, jak i państwowy fundusz melioracyjny, ostatni z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, bezzwrotnym zasiłkiem w maksymalnej wysokości po 50 procent preliminowanych kosztów, t. j. kwotą po 120.000 koron.

§. 4.

Datki państwa i kraju mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do terminu rozpoczęcia i czasu trwania budowy, dalej co do sposobu wykonania przedsięwzięcia, kierownictwa budowy i wpływu Administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsięwzięcia określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być po ukończeniu budowy utworzoną po myśli §. 45. ustawy krajowej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38. w drodze administracyjnej spółka interesowanych właścicieli gruntów i innych nieruchomości, a to bez względu, czy się na to zgodzą lub nie, a rozkład datków na poszczególnych członków spółki ma być skuteczniejszy według postanowień §. 66. powołanej ustawy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

U s t a w a

z dnia o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Nadwyżka kosztów uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim w kwocie 60.415 K 80 h ma być pokrytą przez kraj, państwo i powiat mielecki w stosunku unormowanym w §. 3. ustawy z dnia 26. października 1899 Dz. u. kraj. Nr. 138.

Mianowicie pokryć ma:

- a) fundusz krajowy czterdzieści procent tej nadwyżki w kwocie 24.166 K 32 h;
- b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 2. i §. 4. ustępu 2 a) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116., z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, czterdzieści procent tej nadwyżki w kwocie 24.166 K 32 h;
- c) powiat mielecki dwadzieścia procent nadwyżki w kwocie 12.083 K 16 h.

§. 2.

Datki kraju, państwa i powiatu mają być wpłacone do funduszu budowy utworzonego w myśl §. 3. ustawy z dnia 26. października 1899 Dz. u. kraj. Nr. 138. w ciągu r. 1907.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

U s t a w a

z dnia o konserwacji obwałowania Wisły i Wisłoki
w powiecie Mieleckim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie §. 5. ustawy z dnia 26. października 1899 Dz. u. kraj. Nr. 138, co następuje:

§. 1.

Koszta zwyczajnego utrzymania obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim mają być pokrywane:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawiania wałów ochronnych;
 2. z odszkodowań i grzywien nakładanych za przekroczenia wodne przy tych budowlach w myśl art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kraj. Nr. 12;
 3. z corocznych datków kraju i powiatu Mieleckiego.
- Koszta zarządu technicznego pokrywane będą wyłącznie z funduszu krajowego.

§. 2.

Wysokość corocznych datków kraju i powiatu Mieleckiego w §. 1. pod 3. wymienionych, wynosić ma bez względu na istotną potrzebę w pierwszych trzech latach od r. 1907 do roku 1909 włącznie po 5.750 Kor. czyli razem 11.500 Koron.

Wysokość corocznych datków w latach następnych wynosić ma sumę, jaka z przecięcia rzeczywistych wydatków w ostatnich trzech latach wypadnie.

§. 3.

Pozostałe z końcem roku 1906 zapasy funduszu konserwacyjnego, które uzyskane zostały z dochodów po myśli §. 5. ustawy z dnia 26. października 1899 Dz. u. kraj. Nr. 138, niemniej też nieużyte nadwyżki dochodów wymienionych

w §§. 1. i 2. mają być odpowiednio fruktyfikowane i służyć będą jako fundusz rezerwowy na pokrycie nadzwyczajnych wydatków na utrzymanie, wynikłych z powodu szkód elementarnych lub innych nadzwyczajnych wypadków.

§. 4.

O ileby fundusz rezerwowy okazał się niewystarczającym na pokrycie nadzwyczajnych wydatków na utrzymanie, brakująca reszta rozłożoną zostanie niezależnie od stałych datków rocznych w §. 2. ustanowionych po połowie na kraj i powiat Mielecki.

§. 5.

Wykonanie robót konserwacyjnych i zarząd funduszu konserwacyjnego, zarówno jak i naczelny nadzór nad wykonaniem robotami prowadzić będzie Wydział krajowy.

Datki na utrzymanie wpływać mają do Kasy krajowej w półrocznych ratach z góry dnia 1. stycznia i 1. lipca każdego roku.

§. 6.

Datki powiatu Mieleckiego mają być corocznie wstawiane do budżetu powiatowego.

§. 7.

Wszelkie uszkodzenia wałów, ubezpieczeń brzegów potoków i rowów, szluz, przepustów, ramp i innych urządzeń jest wzbronione.

W szczególności wzbronione zostają:

a) przejazd i przepęd zwierząt przez wały, potoki i rowy, oraz pojenie zwierząt w innych miejscach, aniżeli do tego przeznaczonych.

b) wydobywanie ziemi, mułu, piasku, lodu i t. p. z potoków i rowów, w miejscach niedozwolonych;

c) skopywanie brzegów potoków i rowów, tudzież skopywanie, przebijanie, zasadzanie drzewami i wiklinami i wogóle jakiegokolwiek rodzaju uszkodzenia wałów ochronnych, ramp i ogrodzeń ku ochronie wałów służących;

d) paszenie zwierząt i zbieranie trawy bez zezwolenia Wydziału krajowego na wałach ochronnych, tudzież na skarpach potoków i rowów.

§. 8.

Ze względów bezpieczeństwa publicznego zostaje wzbronione:

a) wznoszenie budynków, wałów poprzecznych i jakichkolwiek budowli tamujących przepływ wody, tudzież sadzenie

drzew z wyjątkiem wikliny (lit. d.) w profilu inundacyjnym Wisły i Wisłoki, tudzież Starego Brnia;

b) kopanie dołów dla dobywania piasku, gliny itp. zbiorników wody i studzien w odległości do dwudziestu metrów włącznie od wałów;

c) oranie ziemi bliżej aniżeli dwa metry po obu stronach wałów i potoków, a na pół metra od rowów;

d) sadzenie wikliny w profilu inundacyjnym Wisły i Wisłoki, tudzież Starego Brnia z wyjątkiem miejsc, gdzie to sadzenie jest bezwzględnie koniecznym dla ubezpieczenia brzegów i ustalenia odsypisk. Miejsca te, które mają być oznaczone w sposób łatwy do poznania dla ogółu, wskaże w profilu inundacyjnym Wisły i Wisłoki c. k. Namiestnictwo, na Starym Brniu zaś Wydział krajowy.

Gdzie wały narażone są na uszkodzenie przez lody, ma być wyjątkowo zasadzony szereg drzew w odległości przynajmniej pięciu metrów od stopy wałów. — Przestrzenie te wymagające ochrony od lodów oznaczy c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 9.

Wrazie zagrożenia wałów ochronnych przez wielką wodę obowiązane są gminy i obszary dworskie położone w terenie narażonym na zalew, na wezwanie inspektorów wałowych, których ustanowi c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym dla poszczególnych sekcji wałów, dostarczyć bezzwłocznie potrzebnych sił roboczych i pociągowych, oraz materyałów i narzędzi do ochrony wałów.

Siły robocze i pociągowe mają być dostarczone bezpłatnie, za materyały zaś otrzymają strony interesowane wynagrodzenie z funduszu konserwacyjnego (rezerwowego) według cen, jakie ustanawiać będzie co pięć lat z góry c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym i Wydziałem powiatowym Mieleckim.

Dalsze postanowienia mające na celu ochronę wałów w czasie powodzi, zarówno jak i ochronę uregulowanych potoków i rowów wydane zostaną w osobnym rozporządzeniu wykonawczem przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Rozporządzenie to ma być przedłożone Ministerstwu rolnictwa i spraw wewnętrznych do zatwierdzenia.

§. 10.

Przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie będą podlegać przepisom powszechnej ustawy karnej, karane będą według postanowień krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38, oraz ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kraj. Nr. 12.

§. 11.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.